

2018

$\beta \ddot{y} \text{ ' } \frac{1}{2} \pm \text{Æ} \text{ ; } \acute{A} \neg \text{ ' } \grave{A} \text{ ; } \ddot{A} \mu \gg \mu \tilde{A} \frac{1}{4} \neg \ddot{A} \acute{E} \frac{1}{2} \ddot{A} \cdot \acute{A}$
 $\beta \ddot{y} \hat{A} \mu \acute{A} \frac{1}{2} \pm \hat{A} \ddot{A} \text{ ; } \acute{A} \text{ ; } \gg \text{ }^1 \ddot{A} \text{ }^1 \tilde{A} \ddot{A} \text{ }^{10} \text{ ; } \acute{I}$
 $\beta \ddot{y} \text{ ' } \pm \acute{A} \text{ ; } \frac{1}{4} - \ddot{A} \acute{A} \text{ ; } \acute{A} \text{ (2016-2017) } \text{ }^3 \text{ }^1 \pm \acute{A}$
 $\beta \ddot{y} \cdot \grave{A} \text{ }^1 \grave{A} \ddot{A} \hat{A} \tilde{A} \mu \text{ }^1 \hat{A} \ddot{A} \cdot \hat{A} \text{ ; } \gg \text{ }^1 \ddot{A} \text{ }^1 \tilde{A} \ddot{A} \text{ }^{10} \text{ } \textcircled{R} \hat{A}$
 $\beta \ddot{y} \acute{A} \acute{E} \ddot{A} \mu \acute{I} \text{ ; } \acute{A} \tilde{A} \pm \hat{A} \tilde{A} \ddot{A} \cdot \frac{1}{2} \neg \text{Æ} \text{ ; } : \cdot \grave{A} \text{ }^1$
 $\beta \ddot{y} \tilde{A} \ddot{A} \cdot \frac{1}{2} \text{ ; } \gg \text{ }^1 \ddot{A} \text{ }^1 \tilde{A} \ddot{A} \text{ }^{10} \text{ } \textcircled{R} , \text{ } \check{s} \text{ ; } \text{ }^1 \frac{1}{2} \acute{E} \frac{1}{2} \text{ }^{10} \text{ } \textcircled{R}$
 $\beta \ddot{y} \ddot{Y} \text{ }^{10} \text{ ; } \frac{1}{2} \text{ ; } \frac{1}{4} \text{ }^{10} \text{ } \textcircled{R} \pm \frac{1}{2} \neg \grave{A} \ddot{A} \acute{A} \frac{3}{4} \cdot \cdot$

Tsangaridis, Konstantinos

$\beta \ddot{y} \check{Y} \acute{A} \text{ }^3 \pm \frac{1}{2} \text{ }^1 \tilde{A} \frac{1}{4} \grave{I} \neg \text{Æ} \text{ ; } \acute{A} \text{ 2017 - } \pm \frac{1}{2} \mu \acute{A} \text{ }^1 \tilde{A} \ddot{A} \text{ } \textcircled{R} \frac{1}{4} \text{ }^1 \text{ ; } \cdot \mu \neg \grave{A} \text{ ; } \gg \text{ }^1 \hat{A} \neg \text{Æ} \text{ ; } \acute{A}$

<http://hdl.handle.net/11728/10849>

Downloaded from HEPHAESTUS Repository, Neapolis University institutional repository

**Αναφορά Αποτελεσμάτων της Διετούς Έρευνας του Πολιτιστικού Βαρομέτρου (2016-2017) για τις Επιπτώσεις της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας στην Πάφο:
Επιδράσεις στην Πολιτιστική, Κοινωνική και Οικονομική ανάπτυξη.**

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ: Δρ. Κωνσταντίνος Τσαγκαρίδης,
Λέκτορας Πειραματικής Ψυχολογίας,
Τμήμα Ψυχολογίας,
Πανεπιστήμιο Νεάπολις Πάφου

K.Tsagkaridis@nup.ac.cy

Πνευματικά δικαιώματα (Copyright)

Η παρούσα αναφορά αποτελεί προϊόν της διετούς έρευνας με την ονομασία «Πολιτιστικό Βαρόμετρο» η οποία συγχρηματοδοτήθηκε από το Πανεπιστήμιο Νεάπολις Πάφου και τον Οργανισμό Πάφος2017. Στη διάρκεια της συλλέχθηκε πλήθος ερευνητικών δεδομένων από τον δημιουργό και συντονιστή της έρευνας, Δρ. Κωνσταντίνο Τσαγκαρίδη, Λέκτορα του τμήματος Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου Νεάπολις Πάφου. Εξαιρέση αποτελούν τα μικροδεδομένα από την έρευνα εισερχομένων ταξιδιωτών που συλλέχθηκαν και παραχωρήθηκαν από τη Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου, όπως και οι πίνακες που παρουσιάζονται στην ενότητα «Συγκριτικά οικονομικά στοιχεία για τα έτη 2016-2017» που βασίζονται σε δεδομένα και πίνακες δημοσιευμένους στην ιστοσελίδα της Στατιστικής Υπηρεσίας Κύπρου.

Η αναφορά κοινοποιείται στον οργανισμό Πάφος2017 για τους σκοπούς αυτό-αξιολόγησης και για χρήση των ερευνητικών αυτών αποτελεσμάτων σε σχετικές αναφορές προς Ευρωπαϊκούς ή κυβερνητικούς θεσμούς και οργανισμούς. Επίσης η παρούσα αναφορά δημοσιεύεται στα πλαίσια της Ανοιχτής Πρόσβασης της κοινωνίας σε ερευνητικά δεδομένα. Με την εξαίρεση των μετόχων, του Δ.Σ. και των εργαζομένων του Οργανισμού Πάφος2017, απαγορεύεται η χρήση μέρους ή του συνόλου της παρούσας ερευνητικής αναφοράς από τρίτους για οποιοδήποτε σκοπό χωρίς τη γραπτή έγκριση του επιστημονικού υπευθύνου της έρευνας.

Τα δεδομένα στα οποία βασίζεται αυτή η αναφορά αποτελούν πνευματική ιδιοκτησία των ερευνητών που τα συνέλεξαν και οι οποίοι διατηρούν τα αποκλειστικά δικαιώματα στο έργο τους.

Επισημαίνεται πως ο περί Πνευματικής Ιδιοκτησίας Νόμος 59/76 της Κυπριακής Δημοκρατίας (ως τροποποιήθηκε με τους Νόμους, Ν.63/77, Ν.18(I)/93, Ν.54(I)/99, Ν.12(I)/2001, Ν.128(I)/2002 και Ν.128(I)/2004), προστατεύει τους Κυπρίους πολίτες για τα έργα τους που δημοσιεύονται οπουδήποτε και τους πολίτες ξένων χωρών για τα έργα τους που δημοσιεύονται στην Κύπρο. **Μόνο οι ιδιοκτήτες του Δικαιώματος Πνευματικής Ιδιοκτησίας έχουν το αποκλειστικό δικαίωμα να επαναπαράξουν, μεταφράσουν και προσφέρουν τα έργα τους προς το κοινό.** Οποιοσδήποτε παραβιάσει τα δικαιώματά τους υπόκειται σε καταβολή αποζημιώσεων καθώς και σε άλλες ποινές βάσει του Νόμου.

Το Δικαίωμα Πνευματικής Ιδιοκτησίας στην Κύπρο είναι αυτόματο και ουδεμία εγγραφή χρειάζεται.

Εισαγωγή

Η έρευνα του Πολιτιστικού Βαρομέτρου έχει σχεδιαστεί ώστε να καταγράψει πληροφορίες που κρίθηκαν σημαντικές για το χρίσμα της Πάφου ως Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης για το έτος 2017 και αφορά τις ακόλουθες θεματικές ενότητες:

1. *Πολιτιστικό σύστημα / Πολιτιστική ανάπτυξη*
[*Cultural System (including programme, participation, visibility and vibrancy)*]
2. *Κοινωνική δυναμική, Ενεργή τοπική και ευρωπαϊκή συμμετοχή πολιτών*
[*Social Capacity and Active Local, National and European Citizenship*]
3. *Αντίκτυπος στην τοπική οικονομία / Ισχυρή και μοντέρνα οικονομία*
[*Strong, Modern, and Mixed Economy*]

Τα δεδομένα για αυτές τις τρεις θεματικές ενότητες που ενδιαφέρουν την έρευνα του Πολιτιστικού Βαρομέτρου συλλέχθηκαν μέσα από ποικίλες ερευνητικές μεθόδους. Ακολουθεί ανάλυση των θεματικών ενοτήτων, με αναφορά των εργαλείων που συνεισφέρουν με δεδομένα για την ανάλυση της κάθε θεματικής.

Θεματική ενότητα 1

Ο κύριος τρόπος συλλογής δεδομένων για την έρευνα είναι τα **ερωτηματολόγια του Πολιτιστικού Βαρομέτρου** που μοιράζονταν σε εκδηλώσεις του Πάφος2017. Στόχος τους ήταν η καταγραφή δημογραφικών χαρακτηριστικών των ατόμων που συμμετέχουν στις εκδηλώσεις, αλλά και των απόψεών τους γύρω από διάφορα θέματα που σχετίζονται με την πολιτιστική πρωτεύουσα. Το ίδιο ερωτηματολόγιο δόθηκε και σε ομάδα ελέγχου εκτός των εκδηλώσεων.

Συνολικά έχει συλλεχθεί ένα μεγάλο και αντιπροσωπευτικό δείγμα για το μέγεθος της Πάφου το οποίο δίνει πολύ πλούσια δεδομένα για ανάλυση. Συγκεκριμένα υπάρχουν καταχωρημένες οι απαντήσεις από **1588 συμμετέχοντες. 1363 από τους συμμετέχοντες** έχουν επιλεγεί τυχαία από επίσης τυχαία επιλεγμένες εκδηλώσεις του προγράμματος του Πάφος2017 στα έτη 2016 και 2017, ενώ υπάρχουν και **225 συμμετέχοντες** στην ομάδα ελέγχου, που έχουν επιλεγεί με παρόμοιο τρόπο τυχαίας επιλογής από πολυσύχναστα σημεία της Πάφου (κέντρο, λιμανάκι και κάτω Πάφος, Kings Avenue Mall) σε τυχαία επιλεγμένα χρονικά σημεία του 2016 και 2017.

Η συστηματικότητα με την οποία έγινε αυτή η δειγματοληψία εξασφαλίζει το υψηλότερο δυνατό ποσοστό αντιπροσωπευτικότητας και αξιοπιστίας για τα δεδομένα. Το γεγονός ότι έχουν επιλεγεί πολλές διαφορετικές εκδηλώσεις του Πάφος2017 επιτρέπει την στατιστική ανάλυση μεταξύ των συμμετεχόντων που συμμετέχουν στα διάφορα είδη εκδηλώσεων, ενώ η συστηματική δειγματοληψία που έγινε ανελλιπώς (κατά μέσο όρο 1-2 εκδηλώσεις κάθε βδομάδα) επιτρέπει τη χρονολογική ανάλυση για έλεγχο του πώς οι αντιλήψεις του κοινού για την πολιτιστική πρωτεύουσα και τις επιπτώσεις της αλλάζουν με το πέρασμα του χρόνου.

Μια δεύτερη ερευνητική προσέγγιση της ίδιας θεματικής ενότητας ήταν οι **τηλεφωνικές συνεντεύξεις σε κατοίκους όλων των επαρχιών της ελεύθερης Κύπρου (Πάφος, Λεμεσός, Λάρνακα, Λευκωσία, Αμμόχωστος)**. Αυτές οι

τηλεφωνικές συνεντεύξεις σύντομης διάρκειας αξιολόγησαν το βαθμό γνώσεων του κοινού στην επαρχία της Πάφου αλλά και σε άλλες επαρχίες για την πολιτιστική πρωτεύουσα της Ευρώπης. Αυτή η έρευνα περιλαμβάνει συνεντεύξεις από ένα αντιπροσωπευτικό τυχαία επιλεγμένο δείγμα **492 ατόμων** σε ολόκληρη την Κύπρο.

Θεματική ενότητα 2

Στοιχεία για τη θεματική ανάλυση στην ενότητα 2 εμπεριέχονται στα **ερωτηματολόγια του πολιτιστικού βαρομέτρου που μοιράστηκαν σε εκδηλώσεις του Πάφος2017 και στις τηλεφωνικές συνεντεύξεις σε κατοίκους όλων των επαρχιών της ελεύθερης Κύπρου**. Με βάση αυτές τις πηγές αναλύθηκαν στατιστικά πληροφορίες όπως δημογραφικά δεδομένα των συμμετεχόντων, ο αριθμός των εκδηλώσεων και του κοινού τους, ο αριθμός συμμετεχόντων που προέρχονται από διαφορετικά είδη οργανισμών, από διαφορετικές ομάδες κλπ.

Θεματική ενότητα 3

Τα δεδομένα σχετικά με την οικονομία προέρχονται κυρίως από κυβερνητικές πηγές όπως η Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου και καλύπτουν τις περιόδους 2016 και 2017.

Συμπληρωματικές έρευνες

Συμπληρωματικά προς την έρευνα του Πολιτιστικού Βαρομέτρου, συλλέχθηκαν ερευνητικά δεδομένα από τους εθελοντές, καλλιτέχνες/δημιουργούς και συντελεστές των εκδηλώσεων του Πάφος2017.

Ένα εργαλείο είναι το **σύντομο ερωτηματολόγιο που απευθύνεται σε καλλιτέχνες/δημιουργούς και συντελεστές των εκδηλώσεων του Πάφος2017**. Τα δεδομένα από αυτό το ερωτηματολόγιο έχουν συλλεχθεί μέσω διαδικτύου κυρίως, με τη βοήθεια λειτουργών του Πάφος2017, επειδή τα στοιχεία επικοινωνίας των συντελεστών αποτελούν προσωπικά δεδομένα. Ο οργανισμός ανέλαβε την ευθύνη να προωθήσει επιστολή πρόσκλησης συμμετοχής στην έρευνα και να κοινοποιήσει τους σχετικούς συνδέσμους για το διαδικτυακό ερωτηματολόγιο (στα Ελληνικά και στα Αγγλικά) σε όλους τους καλλιτέχνες, συντελεστές και συνεργάτες των εκδηλώσεων που έγιναν μέσα στο 2016 και 2017.

Ένα ξεχωριστό **ερωτηματολόγιο αφορά τους εθελοντές του Πάφος2017**. Αυτό το ερωτηματολόγιο ήταν επίσης διαδικτυακό.

Τέλος, **έρευνα αρχείου** με βάση τοπικές εφημερίδες και άλλες πηγές κατέγραψε τον αριθμό αλλά και το είδος των αναφορών σχετικά με την πολιτιστική πρωτεύουσα σε τυχαία επιλεγμένες χρονικές στιγμές του 2016 και 2017.

Τα δεδομένα αυτά θα χρησιμεύσουν σε επιστημονικές αναλύσεις θεμάτων που σχετίζονται με την πολιτιστική πρωτεύουσα και αναμένεται να δημοσιευθούν στο μέλλον σε σχετικά επιστημονικά περιοδικά.

Σύνοψη των εκδηλώσεων της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας Πάφος2017

Με βάση στοιχεία που παραχωρήθηκαν από τον Οργανισμό Πάφος2017, αναφέρεται πως έγιναν συνολικά 332 δράσεις στα πλαίσια του προγράμματος της Πάφου ως Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης για το 2017. Οι δράσεις αφορούσαν εκδηλώσεις από ένα ευρύ φάσμα των τεχνών, από παραστατικές τέχνες όπως η μουσική, η λογοτεχνία, ο χορός και η γαστρονομία, μέχρι το θέατρο, τον κινηματογράφο, τα εικαστικά, τη γλυπτική κ.α. Συγχρόνως, υπήρχαν δράσεις σχετικές και με άλλους τομείς, όπως το περιβάλλον, η τεχνολογία, ο αθλητισμός, η ιστορία, η εκπαίδευση και η τεχνογνωσία. Αυτές οι δράσεις εντάχθηκαν στο πλαίσιο 168 έργων.

Περίπου στα μισά από τα 168 έργα του προγράμματος της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας Πάφος2017 συμμετείχαν συντελεστές από την Πάφο, γεγονός πολύ σημαντικό για τη συνέχιση της κληρονομιάς του θεσμού της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας και στα υπόλοιπα χρόνια. Η εκτίμηση του Οργανισμού Πάφος2017 είναι ότι ο αντίκτυπος των δραστηριοτήτων της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας άγγιξε τους 207.205 θεατές από την Κύπρο και το εξωτερικό. Η κατηγοριοποίηση αυτών των έργων στον παρακάτω πίνακα (Πίνακας Πίνακας 1) παρουσιάζει την ευρύτητα των έργων που αποτελούσαν μέρος του Πάφος2017, με τη Μουσική να παρουσιάζει την πρωτοκαθεδρία, ως είθισται στις Πολιτιστικές Πρωτεύουσες της Ευρώπης.

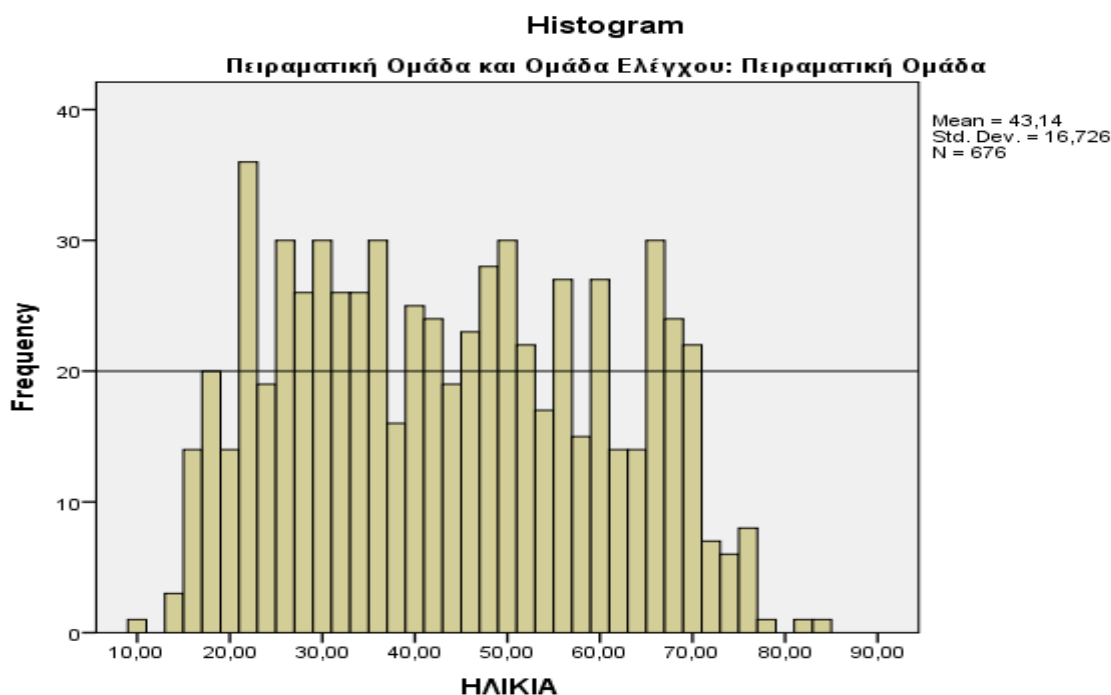
Πίνακας 1: Κατανομή των έργων του Πάφος2017 σε θεματικές ενότητες

Κατηγορία	Αριθμός Έργων
Αρχιτεκτονική	4
Γαστρονομία	2
Εικαστικά	35
Θέατρο	15
Κινηματογράφος	8
Κινούμενα σχέδια (animation)	1
Κοινωνική Συμμετοχή	19
Λογοτεχνία	3
Μουσική	52
Όπερα	1
Περιβάλλον	3
Πολυθεματικά	3
Συνέδρια	2
Φωτογραφία	10
Χορός	10

Η έρευνα του Πολιτιστικού Βαρομέτρου: Δημογραφικά στοιχεία των συμμετεχόντων

Τα βασικά δημογραφικά στοιχεία που συλλέχθηκαν παρουσιάζονται ξεχωριστά για τους συμμετέχοντες στις εκδηλώσεις του Πάφος2017 (πειραματική ομάδα) και την ομάδα ελέγχου, για 2 λόγους: α) για να ελεγχθεί ότι οι δυο ομάδες έχουν παρόμοια χαρακτηριστικά, άρα μπορεί να γίνει σύγκριση των δύο ομάδων, β) για να βγουν συμπεράσματα σχετικά με το κοινό των εκδηλώσεων του 2017, αφού λόγω της τυχαίας δειγματοληψίας η συχνότητα των επιμέρους δημογραφικών συστατικών στο δείγμα της έρευνας αντανακλά την γενικότερη εικόνα του κοινού του Πάφος2017, τα άτομα στα οποία μπόρεσε να απευθυνθεί.

Από τα άτομα που συμπλήρωσαν στοιχεία για το φύλο προκύπτει πως στις εκδηλώσεις συμμετείχε ελαφρώς μεγαλύτερος αριθμός γυναικών (56%) από τους άντρες (44%). Παρόμοια ήταν η αναλογία συμμετεχόντων και στην ομάδα ελέγχου (60% - 40%). Όσον αφορά τις ηλικίες των συμμετεχόντων στις εκδηλώσεις, η διοργάνωση φαίνεται να ήταν ιδιαίτερα επιτυχημένη και να έφτασε σε μια ιδιαίτερα ευρεία γκάμα ακροατηρίου, με τις ηλικίες των συμμετεχόντων να κυμαίνονται από 10 ως 84 ετών (ΜΟ = 43, ΤΑ = 16.7).

Γράφημα 1: Κατανομή των ηλικιών των συμμετεχόντων στις εκδηλώσεις του Πάφος2017

Φαίνεται να υπάρχει μια σχεδόν κανονική κατανομή που περιλαμβάνει όλες τις ηλικίες, αν και υπάρχει μια αναλογικά μεγαλύτερη ομάδα στις ηλικίες 20-40 και 65-80 (Γράφημα 1). Επίσης υπήρξαν και εκδηλώσεις που απευθύνθηκαν στη σχολική κοινότητα, που δε συμπεριλαμβάνονται στο επιλεγμένο δείγμα εκδηλώσεων, οπότε υποθέτουμε πως το πραγματικό ποσοστό εμπλοκής των ηλικιών 6-18 είναι

Μια ομάδα που έχει αυξανόμενη παρουσία στην Πάφο τα τελευταία χρόνια είναι οι Κινέζοι, που όμως φαίνεται να μην παρακολούθησαν σε αυξημένο ποσοστό τις εκδηλώσεις του Πάφος2017, με εξαίρεση 1-2 εκδηλώσεις Κινέζικου υποβάθρου. Χαρακτηριστικά μόνο 1 άτομο Κινέζικης καταγωγής έχει απαντήσει στο ερωτηματολόγιο του Πολιτιστικού Βαρομέτρου. Αυτό μπορεί να οφείλεται στην μη εξοικείωσή τους με τον Ευρωπαϊκό πολιτισμό, στην πρόσφατη παρουσία τους στην περιοχή που δεν έχει επιτρέψει ακόμα την αφομοίωση ή πολιτιστική ανταλλαγή όπως με άλλες ομάδες, ενώ μπορεί να υποεκτιμάται η παρουσία τους λόγω της άρνησης να συμπληρώσουν το εν λόγω ερωτηματολόγιο, πιθανώς λόγω γλωσσικής δυσκολίας της συμπλήρωσής του στα Αγγλικά. Αυτή η πιθανότητα επιβεβαιώνεται από την άτυπη παρατήρηση ότι υπήρχαν άτομα με Ασιατικά χαρακτηριστικά σε κάποιες από τις εκδηλώσεις που συμπεριλαμβάνονται στο δείγμα μας, όμως στις πλείστες περιπτώσεις αρνούσαν να συμμετέχουν στην έρευνα.

Στην ομάδα ελέγχου παρομοίως υπάρχουν ντόπιοι και ξένοι, αλλά οι ντόπιοι σε αυτή την ομάδα ήταν αναλογικά περισσότεροι και τα άτομα ξένων εθνικοτήτων ήταν λιγότερα (76% από Κύπρο, 24% από άλλες χώρες – κυρίως Ελλάδα και Βρετανία).

Τέλος, ενδιαφέρον έχει να ελεγχθεί η αναλογία μόνιμων κατοίκων και τουριστών στο ακροατήριο των εκδηλώσεων, αφού όπως αναφέρθηκε παραπάνω υπάρχουν πολλές ομάδες διαφορετικών εθνικοτήτων πέρα από την Κυπριακή με μόνιμη ή ημι-μόνιμη διαμονή στην Πάφο (πχ Βρετανοί, Γερμανοί, Ρώσοι, Κινέζοι). Η ημι-μόνιμη διαμονή αναφέρεται σε ένα αριθμό κατοίκων που περνούν κάποιους μήνες στη χώρα τους και κάποιους στην ευρύτερη επαρχία Πάφου. 50% λοιπόν των συμμετεχόντων ήταν από την πόλη της Πάφου, 21% από την ευρύτερη επαρχία Πάφου, 14% από άλλες επαρχίες της Κύπρου και 14% από χώρες του εξωτερικού. Επίσης 1% ανέφερε διπλή διαμονή, συνήθως στην επαρχία Πάφου (ή άλλη επαρχία της Κύπρου) και χώρα του εξωτερικού. Φαίνεται λοιπόν ότι οι εκδηλώσεις του Πάφος2017 απευθύνονταν κυρίως στους κατοίκους της επαρχίας Πάφου, ενώ υπήρχε συνολικά ένα ποσοστό της τάξης του 28% μη κατοίκων της επαρχίας Πάφου, που προερχόταν ισόποσα από εσωτερικούς (από Κύπρο) και εξωτερικούς επισκέπτες/τουρίστες. Το ποσοστό αυτό δεν είναι μικρό, πιθανώς όμως θα μπορούσε να ήταν ακόμη μεγαλύτερο, αν υπήρχε ενεργή προσπάθεια προσέλκυσης τουριστών και διαφήμισης της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας στην Κύπρο και το εξωτερικό, μέσω έγκαιρων και συντονισμένων δράσεων.

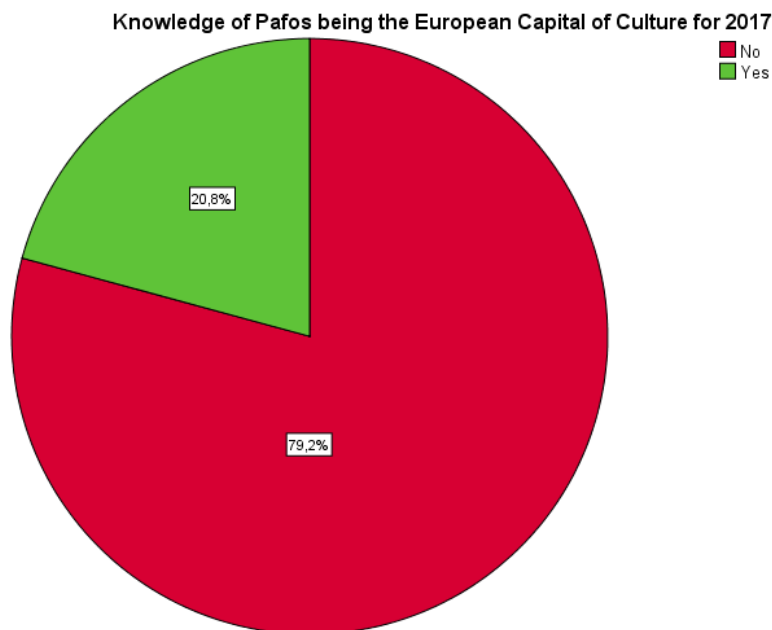
Ανάλυση μικροδεδομένων από την έρευνα ταξιδιωτών που εισήχθησαν στην Κυπριακή Δημοκρατία στο 2017

Το ότι δεν ήταν ικανοποιητική η διαφήμιση της Πάφου ως πολιτιστικής πρωτεύουσας στο εξωτερικό είναι εμφανές και από την ελλιπή ενημέρωση των τουριστών, όπως καταγράφεται στα δεδομένα της έρευνας εισερχόμενων ταξιδιωτών της Στατιστικής Υπηρεσίας Κύπρου. Τα δεδομένα αυτά αποτελούν προϊόν επιστημονικής ανάλυσης μικροδεδομένων από την έρευνα του 2017, που μας παραχωρήθηκαν από τη Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου. Αυτή η έρευνα έγινε σε δείγμα 129.382 ατόμων (51.4% γυναίκες, 48.6% άντρες, Μ.Ο. ηλικίας 42.36, Τ.Α. 15.04) που ταξίδεψαν αεροπορικώς στην Κύπρο από την 2^η Ιανουαρίου ως την 31^η Δεκεμβρίου του 2017 και εισήχθησαν στη Δημοκρατία είτε μέσω του αεροδρομίου Λάρνακας (68.6%) είτε μέσω του αεροδρομίου Πάφου (31.4%).

Στο δείγμα της έρευνας περιλαμβάνονταν ταξιδιώτες από 41 χώρες. Οι χώρες συνήθους διαμονής με τα μεγαλύτερα ποσοστά, σε σειρά προτεραιότητας, ήταν: το Ηνωμένο Βασίλειο (30.7%), η Ρωσία (19.3%), η Ελλάδα (7.7%), η Γερμανία (6.8%), το Ισραήλ (6.5%), η Σουηδία (2.3%), ο Λίβανος (2.1%), η Πολωνία (2%), η Ελβετία (1.7%), η Αυστρία (1.6%), η Ολλανδία (1.4%), η Γαλλία (1.4%), η Ουκρανία (1.4%), η Ρουμανία (1.3%), η Νορβηγία (1%), τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα (1%) και άλλες.

Αντιστοίχως, οι πιο συνηθισμένες εθνικότητες στους συμμετέχοντες στην έρευνα αυτή ήταν: Βρετανοί (29.2%), Ρωσοί (19.3%), Ελλαδίτες (6.6%), Γερμανοί (6.4%), Ισραηλινοί (6.4%), Κύπριοι (5.2%), Σουηδοί (2.2%), Πολωνοί (2.1%), Λιβανέζοι (1.9%), Ελβετοί (1.5%), Αυστριακοί (1.5%), Γάλλοι (1.5%), Ολλανδοί (1.4%), Ουκρανοί (1.4%), Ρουμάνοι (1.4%) και άλλοι.

Από τα αποτελέσματα φαίνεται πως το μεγαλύτερο ποσοστό συμμετεχόντων δε γνώριζε ότι η Πάφος ήταν Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης για το 2017 (Γράφημα 3). Συγκεκριμένα, μόνο το 20.8% του συνόλου των ταξιδιωτών δήλωσε πως γνώριζε ότι η Πάφος είναι Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης για το 2017, ενώ το 79.2% δεν το γνώριζε. Αν αναλύσουμε ξεχωριστά τις απαντήσεις των επισκεπτών που αφίχθησαν στα δυο αεροδρόμια, βλέπουμε μια μικρή αλλά στατιστικά σημαντική διαφορά στο βαθμό ενημέρωσης. Συγκεκριμένα, μεγαλύτερο ποσοστό επισκεπτών που αφίχθησαν στο αεροδρόμιο της Πάφου (23.7%) γνώριζε για την Πολιτιστική Πρωτεύουσα σε σχέση με τους αφιχθέντες στο αεροδρόμιο Λάρνακας (19.4%) [$t(73894.3) = -17, p < .001$].

Γράφημα 3: Γράφημα που παρουσιάζει το ποσοστό των εισερχόμενων ταξιδιωτών που γνώριζαν για το χρίσμα της Πάφου ως Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης για το 2017

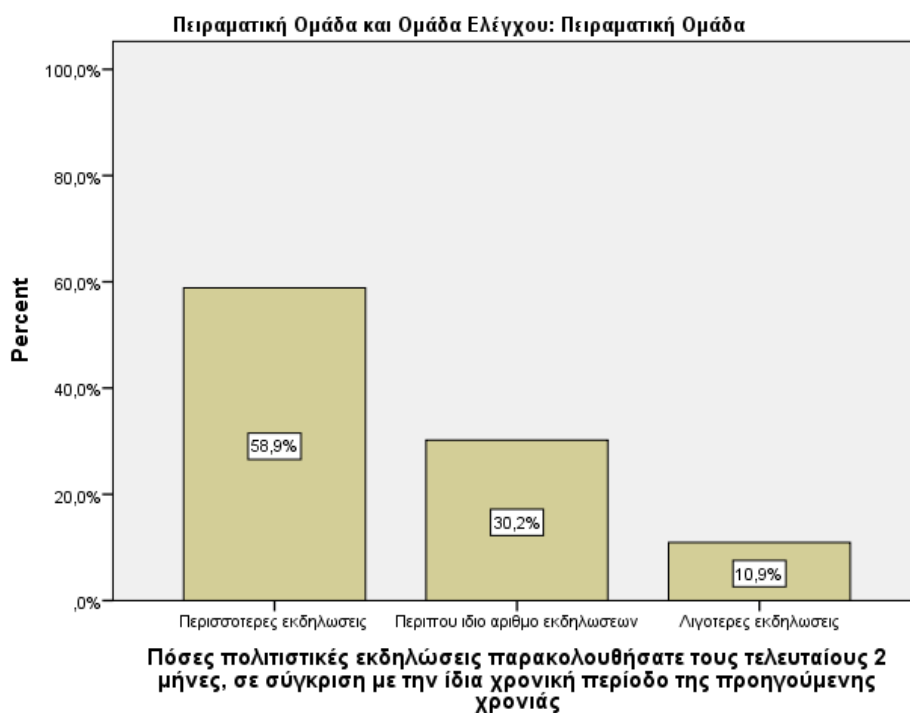
Επιπλέον, μόνο ένα υποσύνολο επί των έγκυρων απαντήσεων από τους ταξιδιώτες που ήταν ενήμεροι για την Πολιτιστική Πρωτεύουσα (της τάξης του 7.2%, ή 1.679 από τα 23.459 άτομα) δήλωσε πως το γεγονός αυτό συνέβαλε στην απόφασή τους να επισκεφθούν την Κύπρο. Αυτό το ποσοστό αντιστοιχεί στο 1.5% του συνολικού αριθμού των ταξιδιωτών.

Τέλος, φαίνεται πως υπήρχε ελλιπής συντονισμός με ενδιάμεσους παράγοντες όπως ταξιδιωτικοί πράκτορες και ξενοδοχεία, που θα μπορούσαν να συντελέσουν στην ενημέρωση των επισκεπτών. Αυτό φαίνεται από τα ποιοτικά σχόλια αρκετών συμμετεχόντων της έρευνας του Πολιτιστικού Βαρομέτρου πως δεν υπήρχε έντυπο υλικό και άλλη ενημέρωση για τις εκδηλώσεις της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας στα ξενοδοχεία όπου διέμεναν, αλλά και τα αποτελέσματα της ανάλυσης των μικρο-δεδομένων από την έρευνα των εισερχόμενων ταξιδιωτών της Στατιστικής Υπηρεσίας Κύπρου, όπου φαίνεται ότι οι επισκέπτες που οργάνωσαν τις διακοπές τους στα πλαίσια κάποιου ταξιδιωτικού πακέτου, όχι μόνο δεν είχαν μεγαλύτερη ενημέρωση από τους ταξιδιώτες που ταξίδευαν χωρίς κάποιο οργανωμένο πακέτο, αλλά είχαν λιγότερη ενημέρωση. Συγκεκριμένα στατιστικά μικρότερο ποσοστό ατόμων που ταξίδευαν με κάποιο οργανωμένο πακέτο ήταν ενήμεροι ότι η Πάφος είναι Πολιτιστική Πρωτεύουσα (15.9%) σε σχέση με το ποσοστό των ταξιδιωτών που δεν ταξίδευαν με οργανωμένο πακέτο (26.5%) [$t(115733.6) = -46.7, p < .001$].

Απόψεις συμμετεχόντων και ομάδας ελέγχου (Ερωτήσεις Πολιτιστικού Βαρομέτρου 2016-17)

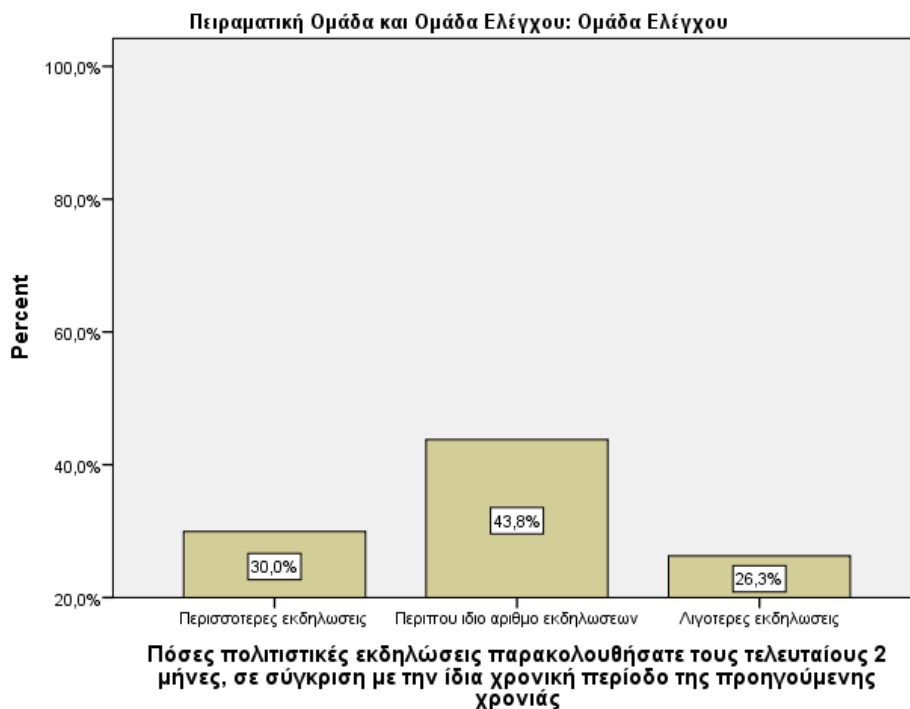
Όσον αφορά τις απόψεις για τις εκδηλώσεις που διοργανώθηκαν στην Πάφο (Ερ. 1.1-1.3) οι συμμετέχοντες στις εκδηλώσεις του Πάφος2017 αναφέρουν μια σαφώς θετικότερη εικόνα βελτίωσης σε σχέση με προηγούμενα χρόνια (θετικά ως προς τη αύξηση του αριθμού των εκδηλώσεων απαντά το 81.3% σε σύγκριση με το 65.3% της ομάδας ελέγχου, θετικά ως προς την ποιότητα αναφέρεται το 73.4% σε σχέση με το 58.8% της ομάδας ελέγχου, και θετικά ως προς το ενδιαφέρον το 74.7% σε σχέση με το 49.4% της ομάδας ελέγχου).

Επίσης μεγαλύτερο ποσοστό συμμετεχόντων στις εκδηλώσεις του Πάφος2017 δηλώνει (Ερ. 2) αύξηση της συμμετοχής του σε πολιτιστικές εκδηλώσεις (58.9%, 30.2% σταθερότητα, 10.9% μείωση· Γράφημα 4) σε σχέση με τη ομάδα ελέγχου (αύξηση 30%, σταθερότητα 43.8%, μείωση 26.3%).

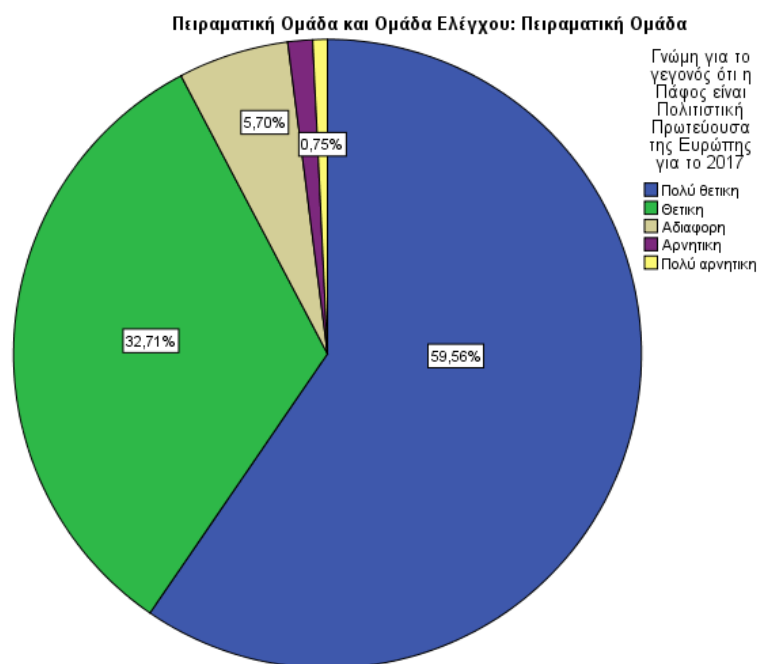
Γράφημα 4: Απαντήσεις συμμετεχόντων στις εκδηλώσεις του Πάφος2017 σχετικά με την μεταβολή της συμμετοχής τους σε πολιτιστικές εκδηλώσεις, σε σχέση με το προηγούμενο έτος.

Από την άλλη, και οι δυο ομάδες ανέφεραν παρόμοια ποσοστά (Ερ. 3) για την έξοδο για άλλα είδη διασκέδασης (καφετέριες, ταβέρνες, μπαρ) (αύξηση 33.7%, σταθερότητα 54.1%, μείωση 12.2%· Γράφημα 5. Ομοίως για την ομάδα ελέγχου: 35.7%, 45.7%, 18.6% αντίστοιχα). Αυτό αποτελεί ερώτηση ελέγχου που δείχνει ότι οι αλλαγές στην συχνότητα εξόδου αφορούσαν συγκεκριμένα τις πολιτιστικές δραστηριότητες και όχι γενικά την έξοδο για άλλες κοινωνικές δραστηριότητες.

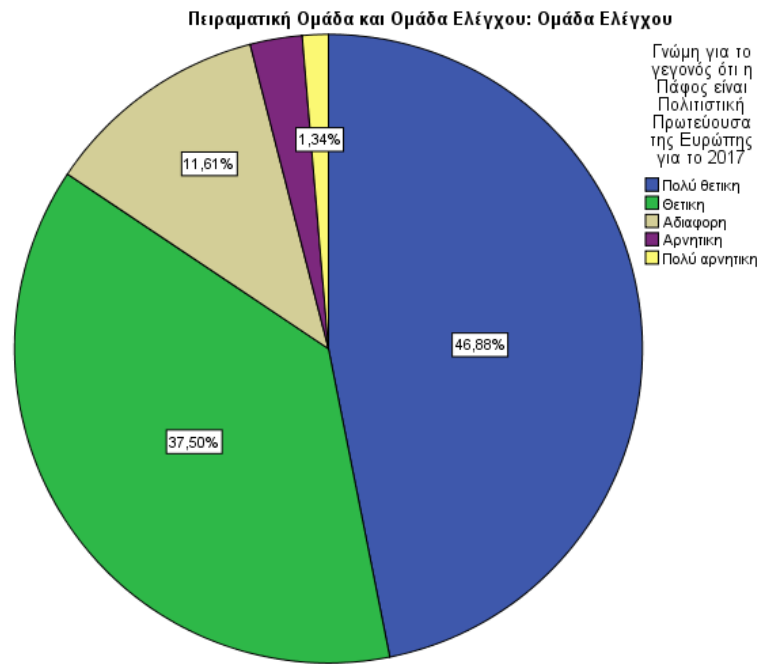

Γράφημα 5: Απαντήσεις συμμετεχόντων στις εκδηλώσεις του Πάφος2017 σχετικά με την μεταβολή της συμμετοχής τους σε άλλες κοινωνικές εκδηλώσεις, σε σχέση με το προηγούμενο έτος.

Επίσης, όπως φαίνεται στα παρακάτω γραφήματα (Γράφημα 6 και Γράφημα 7) και οι δυο ομάδες έχουν αρκετά θετική γνώμη για το χρίσμα της Πάφου ως πολιτιστικής πρωτεύουσας (Ερ. 4), αν και οι απόψεις των συμμετεχόντων στις εκδηλώσεις του Πάφος2017 είναι ελαφρώς θετικότερες από την ομάδα ελέγχου. Φαίνεται όμως πως η πολιτιστική πρωτεύουσα είχε μια σαφή θετική επίδραση και ενέπνευσε τους περισσότερους πολίτες της Πάφου, είτε συμμετείχαν συστηματικά στις πολιτιστικές εκδηλώσεις του θεσμού είτε όχι.

Γράφημα 6: Απόψεις της πειραματικής ομάδας για το χρίσμα της Πάφου ως Πολιτιστικής Πρωτεύουσας.

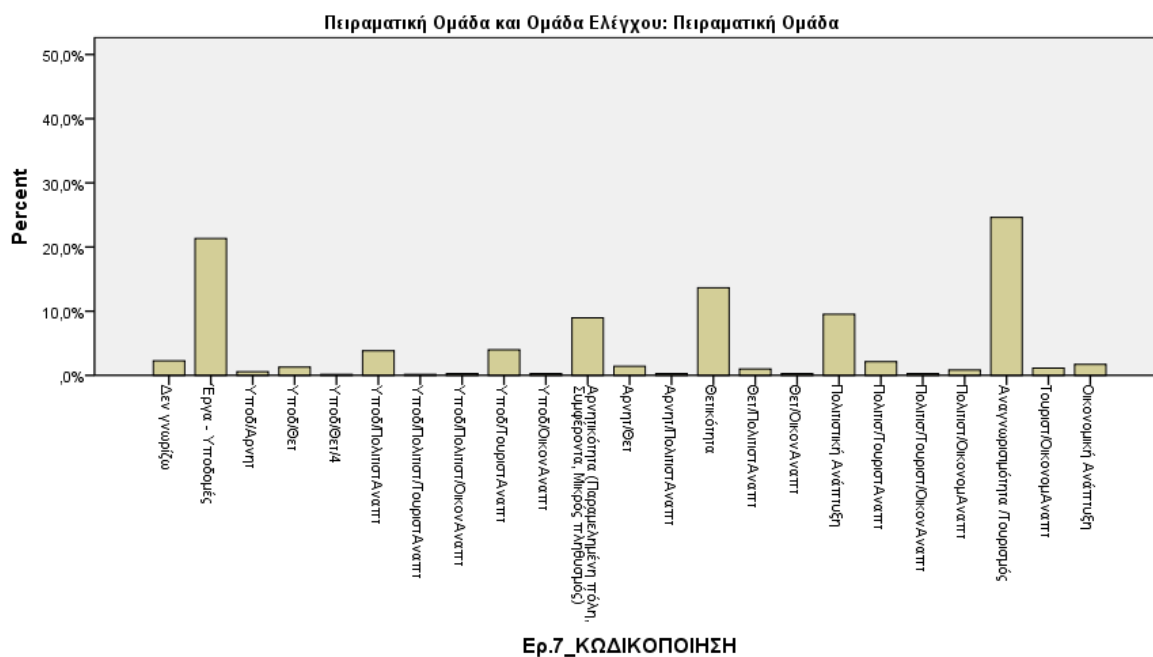
Γράφημα 7: Απόψεις της ομάδας ελέγχου για το χρίσμα της Πάφου ως Πολιτιστικής Πρωτεύουσας.

Και οι δυο ομάδες εξέφρασαν την άποψη (Ερ. 5) ότι η Πάφος έχει αλλάξει πολύ ως πάρα πολύ στα τελευταία 2 χρόνια (συμμετέχοντες Πάφος2017 71.4%, ομάδα ελέγχου 75.7%) και επίσης (Ερ. 6) απέδωσαν τις αλλαγές που έχουν γίνει πολύ έως πάρα πολύ στο χρίσμα της πόλης ως Πολιτιστική Πρωτεύουσα (συμμετέχοντες Πάφος2017 78.4%, ομάδα ελέγχου 73.5%).

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχει η ερώτηση για το αν θα υπάρξουν μακροπρόθεσμα οφέλη από την πολιτιστική πρωτεύουσα (Ερ. 7), όπου η συντριπτική πλειοψηφία των συμμετεχόντων στις εκδηλώσεις του Πάφος2017 απάντησαν θετικά (91.2%) σε μεγαλύτερο βαθμό από την ομάδα ελέγχου, που όμως ήταν επίσης θετική (82%).

Και εδώ φαίνεται πως όλοι οι πολίτες της Πάφου αναγνώρισαν την αξία του θεσμού και αναμένουν κάποια μακροπρόθεσμα αποτελέσματα. Συγκεκριμένα, τα κύρια οφέλη που ανέφεραν οι συμμετέχοντες του Πάφος2017 (Γράφημα 8), σε σειρά προτεραιότητας, ήταν: η αύξηση του τουρισμού (24.6%), τα έργα και οι υποδομές που έχουν γίνει (21.3%), μια γενικότερη θετική αντίληψη και ελπίδα για μακροπρόθεσμο όφελος στην πόλη και τους πολίτες (13.7%) και η πολιτιστική ανάπτυξη της πόλης (9.5%). Παρόλα αυτά το 5^ο σε συχνότητα αναφερόμενο σχόλιο ήταν μια αρνητική προσδοκία πως η πόλη θα επιστρέψει στην προηγούμενη κατάσταση παραμέλησης, διαφθοράς και χαμηλής ποιότητας πολιτιστικών εκδηλώσεων, σε ένα μη ευκαταφρόνητο ποσοστό (9%). Τέλος σε μικρότερα ποσοστά ακολούθησαν άλλες απαντήσεις όπως η γενικότερη οικονομική ανάπτυξη και ο συνδυασμός κάποιων από τις προαναφερθείσες επιδράσεις.

Παρόμοιες επιδράσεις αναφέρθηκαν και από την ομάδα ελέγχου.

Γράφημα 8: Απόψεις της πειραματικής ομάδας για τα προσδοκώμενα μακροπρόθεσμα οφέλη της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας.

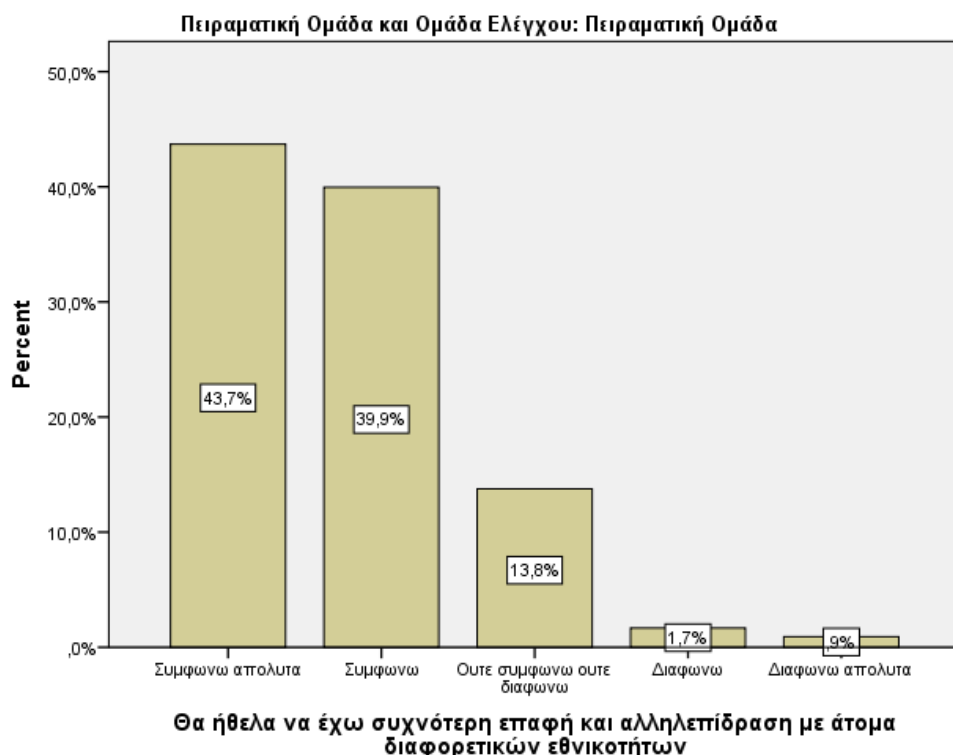
Οι συμμετέχοντες στις εκδηλώσεις του Πάφος2017 ανέφεραν πως παρακολουθούσαν κατά μέσο όρο 4.1 εκδηλώσεις ανά δίμηνο (TA = 3.4, N = 1269), ενώ τα άτομα της ομάδας ελέγχου 2.2 εκδηλώσεις ανά δίμηνο (TA = 2.1, N = 213). Γενικά οι περισσότεροι συμμετέχοντες φαίνεται να παρακολουθούσαν ένα μικρό αριθμό εκδηλώσεων, ενώ υπήρχαν και κάποιοι που δεν συμμετείχαν σε εκδηλώσεις του Πάφος2017 (ένα μικρό ποσοστό στην ομάδα συμμετεχόντων του Πάφος2017, και ένα λίγο μεγαλύτερο ποσοστό στην ομάδα ελέγχου). Από την άλλη υπήρχε και μια ομάδα συμμετεχόντων που παρακολούθησαν πάνω από 10 εκδηλώσεις ανά δίμηνο, που συμμετείχαν συστηματικά στις εκδηλώσεις του Πάφος2017.

Όσον αφορά τους λόγους για τους οποίους οι συμμετέχοντες δεν παρακολούθησαν περισσότερες εκδηλώσεις, ανέφεραν, σε σειρά προτεραιότητας: την έλλειψη χρόνου (44.2% στους συμμετέχοντες του Πάφος2017, 52.4% στην ομάδα ελέγχου), την έλλειψη ενημέρωσης (23.5% στους συμμετέχοντες του Πάφος2017, 28.9% στην ομάδα ελέγχου), την απουσία από την Πάφο ή τη διαμονή σε άλλη πόλη/χώρα (23.5% και 12.9% αντίστοιχα), μη βολικές μέρες/ώρες των εκδηλώσεων 14.7% και 16.4% αντίστοιχα) και την έλλειψη ενδιαφέροντος (7.2% στους συμμετέχοντες του Πάφος2017, 8.9% στην ομάδα ελέγχου). Συμπληρωματικά άλλοι λόγοι που αναφέρθηκαν ήταν οικονομικοί, έλλειψη μέσου μεταφοράς και δυσκολίες πρόσβασης λόγω των έργων, λόγω απόστασης, αλλά και δυσκολίες εύρεσης του χώρου της εκδήλωσης λόγω ελλιπών οδηγιών (χάρτη πρόσβασης), δυσκολία εξεύρεσης εισιτηρίου σε δημοφιλείς εκδηλώσεις, αντίξοες περιβαλλοντικές συνθήκες (ζέστη/κρύο) σε εκδηλώσεις σε ανοιχτούς χώρους, οι γλωσσικοί περιορισμοί (εκδηλώσεις μη φιλικές σε μη ελληνόφωνους), προβλήματα υγείας και προβλήματα ανεπαρκούς διοργάνωσης (εκδηλώσεις κακής ποιότητας, μη τήρηση του προγραμματισμού όπως αλλαγές ώρας, ταυτόχρονες εκδηλώσεις).

Στην ερώτηση για το βαθμό συμφωνίας με τις δηλώσεις για το τι αποκομίζουν από τη συμμετοχή σε εκδηλώσεις του Πάφος2017 οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να απαντήσουν σε μια κλίμακα 5 σημείων (1 – πάρα πολύ ως 5 – καθόλου). Στις απαντήσεις, όπως κωδικοποιήθηκαν, μικρότερος βαθμός υποδηλώνει μεγαλύτερο βαθμό συμφωνίας. Οι συμμετέχοντες των εκδηλώσεων του Πάφος2017 συμφωνούν τόσο με τις δηλώσεις που δείχνουν την εμπλοκή με την τοπική κουλτούρα (Ερ. 10: γνωριμία με τον κυπριακό πολιτισμό MO = 2.2, TA = 1, Ερ. 12: περηφάνεια για τη χώρα καταγωγής τους MO = 2.1, TA = 1.2, Ερ. 13: κατανόηση της ιδιαιτερότητας της δικής τους κουλτούρας, MO = 2.3, TA = 1.1) όσο και με την Ευρωπαϊκή ταυτότητα (Ερ. 11: εξοικείωση με άλλους πολιτισμούς MO = 2.4, TA = 1, Ερ. 14: κοινά στοιχεία με χώρες της Ευρώπης MO = 2.3, TA = 1, Ερ. 15: κοινή Ευρωπαϊκή ταυτότητα MO = 2.3, TA = 1.1). Παρόμοια είναι τα σχετικά ποσοστά και στην ομάδα ελέγχου:

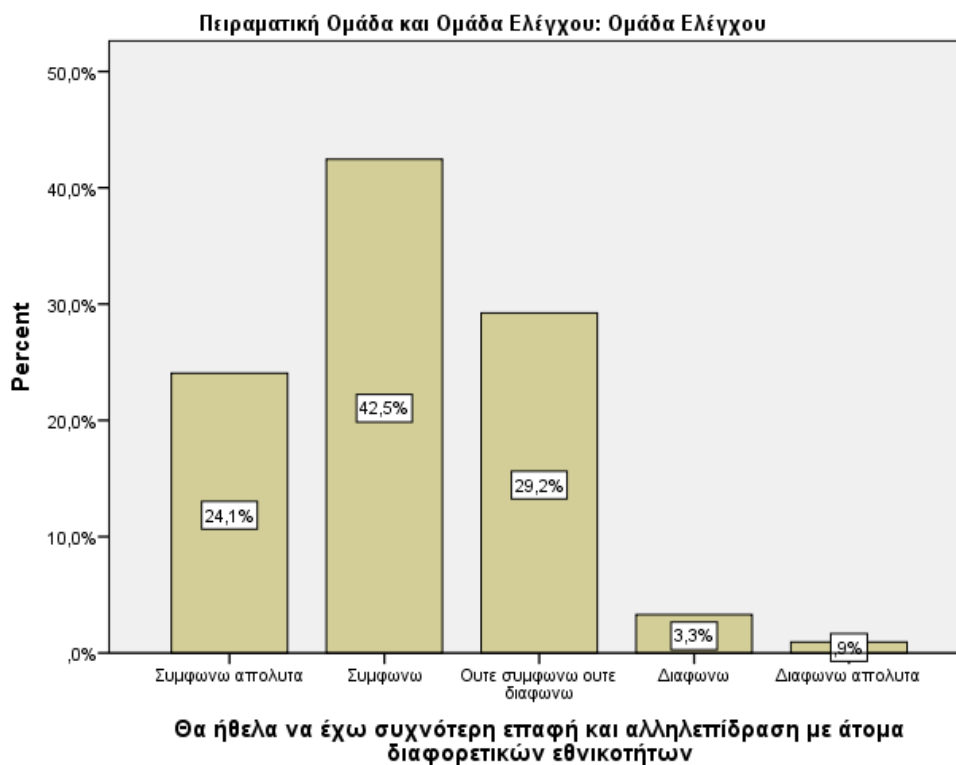
Ομάδα Ελέγχου	Ερ.10	Ερ.11	Ερ.12	Ερ.13	Ερ.14	Ερ.15
N	206	202	203	200	200	201
MO	2,4	2,7	2,1	2,4	2,5	2,6
TA	1,1	1,1	1,2	1,2	1,1	1,2

Οι συμμετέχοντες στις εκδηλώσεις του Πάφος2017 φαίνονται να είναι πιο θετικά διακείμενοι στην αλληλεπίδραση με διαφορετικές κουλτούρες, όπως φαίνεται στη σύγκριση των απαντήσεών τους (Γράφημα 9) με τις απαντήσεις της ομάδας ελέγχου (Γράφημα 10) στην Ερώτηση 16.

Γράφημα 9: Αξιολόγηση της επιθυμίας των ατόμων της πειραματικής ομάδας για αλληλεπίδραση με άτομα άλλων εθνικοτήτων.

Γράφημα 10: Αξιολόγηση της επιθυμίας των ατόμων της ομάδας ελέγχου για αλληλεπίδραση με άτομα άλλων εθνικοτήτων.

Όσον αφορά τη διαφορά των εκδηλώσεων του Πάφος2017 από παρόμοιες εκδηλώσεις που γίνονται από άλλους φορείς (Ερ. 17) οι συμμετέχοντες αναφέρουν ότι είναι περισσότερες (65.8%), καλύτερης ποιότητας (58.3%), έχουν μεγαλύτερη ποικιλία ως προς το περιεχόμενο (58%), έχουν περισσότερους καλλιτέχνες από άλλες χώρες (44.3%), έχουν περισσότερη επιρροή από άλλους πολιτισμούς πέρα από τον Ελληνικό (29.3%), βοηθούν στη συμμετοχή των πολιτών επειδή πολλές είναι δωρεάν (44%), υπάρχουν κάποιες φορές δυσκολίες στο να βρουν θέση/εισιτήριο οι θεατές (9.4%), οι χώροι των εκδηλώσεων δεν είναι αρκετά μεγάλοι/κατάλληλοι (15.4%) και ότι έχουν περισσότερους θεατές από άλλες χώρες (11.1%). 4.1% υποστήριξε ότι δεν υπάρχει καμία διαφορά. Στα επιπλέον σχόλια του κοινού υπήρχαν μεμονωμένα σχόλια που επισημαίνουν πως θα ήθελαν περισσότερη επιρροή από άλλους πολιτισμούς στις εκδηλώσεις, αλλά και ένα ποσοστό που θα ήθελαν το αντίθετο: περισσότερη έμφαση στον Κυπριακό πολιτισμό και κουλτούρα, ο οποίος θεώρησαν πως δε προβάλλεται αρκετά από το Πάφος2017 όσο οι Ευρωπαϊκού χαρακτήρα εκδηλώσεις.

Σε αρκετά σημεία φαίνεται η διαφοροποίηση των συμμετεχόντων της ομάδας ελέγχου σε αυτή την ερώτηση, όπου συμφώνησαν σε διαφορετικό βαθμό στις ίδιες δηλώσεις: είναι περισσότερες (55.5%), καλύτερης ποιότητας (52.2%), έχουν μεγαλύτερη ποικιλία ως προς το περιεχόμενο (36.8%), έχουν περισσότερους καλλιτέχνες από άλλες χώρες (38.8%), έχουν περισσότερη επιρροή από άλλους πολιτισμούς πέρα από τον Ελληνικό (26.3%), βοηθούν στη συμμετοχή των πολιτών επειδή πολλές είναι δωρεάν (39.2%). Σε δυο δηλώσεις μόνο είχαν παρόμοιο βαθμό συμφωνίας με τους συμμετέχοντες των εκδηλώσεων του Πάφος2017, στο ότι

υπάρχουν κάποιες φορές δυσκολίες στο να βρουν θέση/εισιτήριο οι θεατές (11%) και ότι οι χώροι των εκδηλώσεων δεν είναι αρκετά μεγάλοι/κατάλληλοι (16.3%). Αντίθετα, ένα μεγαλύτερο ποσοστό της ομάδας ελέγχου υποστήριξε ότι δεν υπάρχει καμία διαφορά (12%) αλλά και ότι έχουν περισσότερους θεατές από άλλες χώρες (17.2%).

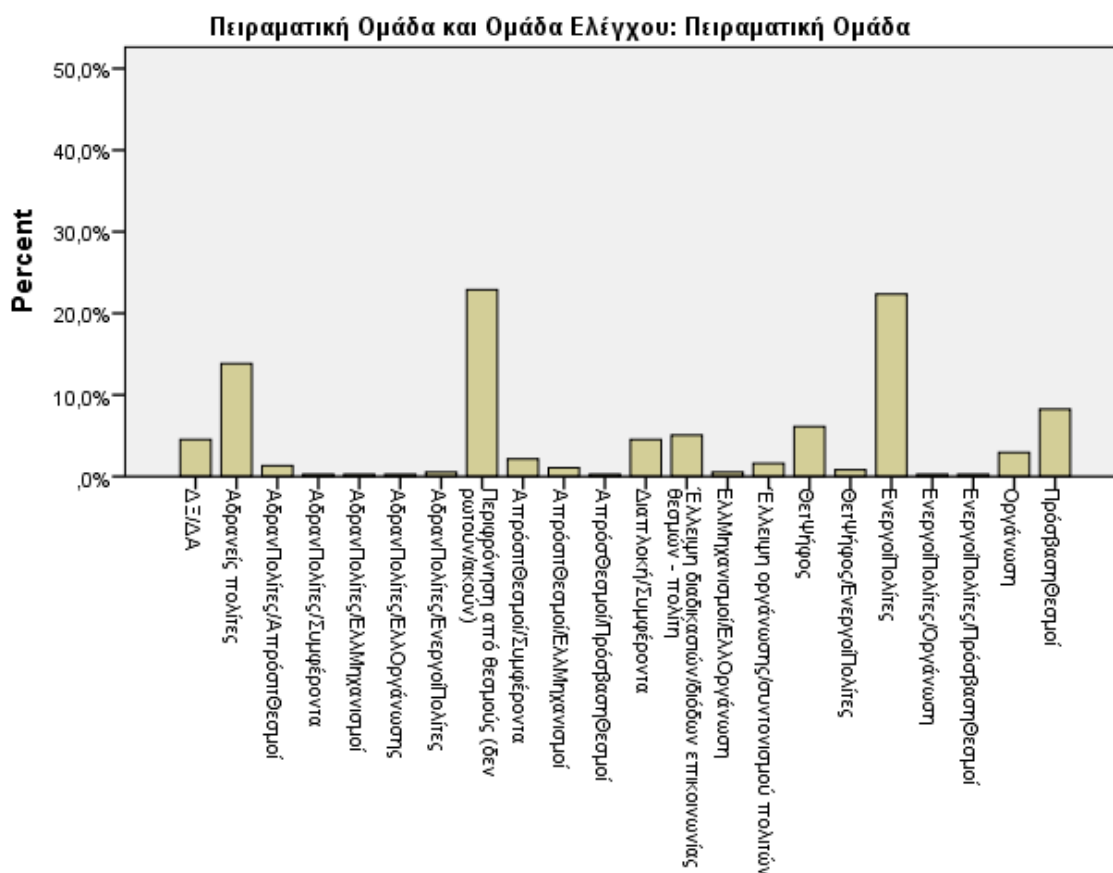
Οι μέσοι όροι του βαθμού συμφωνίας σχετικά με την αποτελεσματικότητα της ενημέρωσης και γενικά του τρόπου διαφήμισης των εκδηλώσεων που οργανώθηκαν στα πλαίσια της πολιτιστικής πρωτεύουσας (Ερ. 18-21) εκφράζονται και πάλι σε 5βαθμη κλίμακα (1 – πάρα πολύ ως 5 – καθόλου). Ο μέσος όρος σε αυτές τις ερωτήσεις κυμαίνεται μεταξύ του 2 και 3, δηλαδή η ενημέρωση κρίνεται ως μέτρια προς καλή. Συγκεκριμένα οι συμμετέχοντες στις εκδηλώσεις του Πάφος2017 δηλώνουν σχετική ικανοποίηση για το πόσο εύκολο ήταν να πληροφορηθούν για τις εκδηλώσεις (MO = 2.1, TA = 1, ενώ η ομάδα ελέγχου δηλώνει ελαφρώς λιγότερο ικανοποιημένη με MO = 2.5, TA = 1.1), σχετική ικανοποίηση για την έγκαιρη διαφήμιση των εκδηλώσεων (MO = 2.3, TA = 1, με λιγότερο θετική άποψη στην ομάδα ελέγχου MO = 2.6, TA = 1.1), μέτρια ικανοποίηση για την αποτελεσματικότητα της διαφήμιση με πολλούς τρόπους (MO = 2.5, TA = 1.1, και στην ομάδα ελέγχου MO = 2.7, TA = 1.2) και τέλος ικανοποίηση για την επάρκεια των πληροφοριών που δίνονται στα διαφημιστικά (MO = 2.2, TA = 1, και λίγο χαμηλότερη ικανοποίηση από την ομάδα ελέγχου MO = 2.5, TA = 1.1).

Στην τελευταία ερώτηση (22) για την αντιλαμβανόμενη εμπλοκή των πολιτών στις γενικότερες αποφάσεις για την πόλη τους ο μέσος όρος (στην ίδια 5βαθμη κλίμακα, όπου μικρότερο νούμερο δηλώνει μεγαλύτερο βαθμό συμφωνίας) ο MO της ομάδας των συμμετεχόντων στις εκδηλώσεις του Πάφος2017 ήταν 2 (TA = 1.3), ενώ η ομάδα ελέγχου ήταν ελαφρώς πιο αρνητική (MO = 2.4, TA = 1.3).

Ως προς την δικαιολόγηση της βαθμολογίας που έδωσαν οι συμμετέχοντες στις εκδηλώσεις του Πάφος2017 στην ερώτηση για το αν οι πολίτες μπορούν να επηρεάσουν τις αποφάσεις για την πόλη (Γράφημα 11) η πιο συχνή δικαιολόγηση (ποσοστά επί των έγκυρων απαντήσεων) αναφερόταν στο ότι οι ιθύνοντες δε λαμβάνουν υπόψη την γνώμη των πολιτών (22.9%), ενώ το αντίθετο πιστεύει ένα μικρότερο ποσοστό (8.2%) που θεωρεί πως οι πολίτες μπορούν να επηρεάσουν μιλώντας με τους ιθύνοντες οι οποίοι θα τους ακούσουν. Η δεύτερη πιο συχνή δικαιολόγηση (22.3%) αφορούσε τις θετικές απαντήσεις με βάση το ότι οι πολίτες είναι ενεργοί (ή θα μπορούσαν να έχουν επίδραση αν ήταν ενεργοί). Σε αυτή την ερώτηση πολλοί συμμετέχοντες δεν απάντησαν ακριβώς το τι θεωρούν ότι συμβαίνει, σύμφωνα με το πνεύμα της ερώτησης, αλλά είτε εξέφρασαν ελπίδα (καλό θα ήταν οι πολίτες να είναι ενεργοί) ή απάντησαν υπό προϋποθέσεις (εφόσον οι πολίτες είναι ενεργοί). Οπότε δεν είναι σαφές αν πράγματι πιστεύουν πως οι πολίτες είναι ενεργοί. Το αντίθετο πάντως, πως οι πολίτες είναι αδρανείς, χρησιμοποίησε ως δικαιολόγηση της χαμηλής βαθμολογίας ένα επίσης σημαντικό ποσοστό (13.8%). Οι επόμενες πιο συχνά χρησιμοποιούμενες δικαιολογήσεις ήταν η ευκολία πρόσβασης στους ιθύνοντες που αναφέρθηκε παραπάνω (με το μικρό μέγεθος της Πάφου να βοηθά στην δεκτικότητα των ιθυνόντων και την πρόσβαση των πολιτών σε αυτούς), η

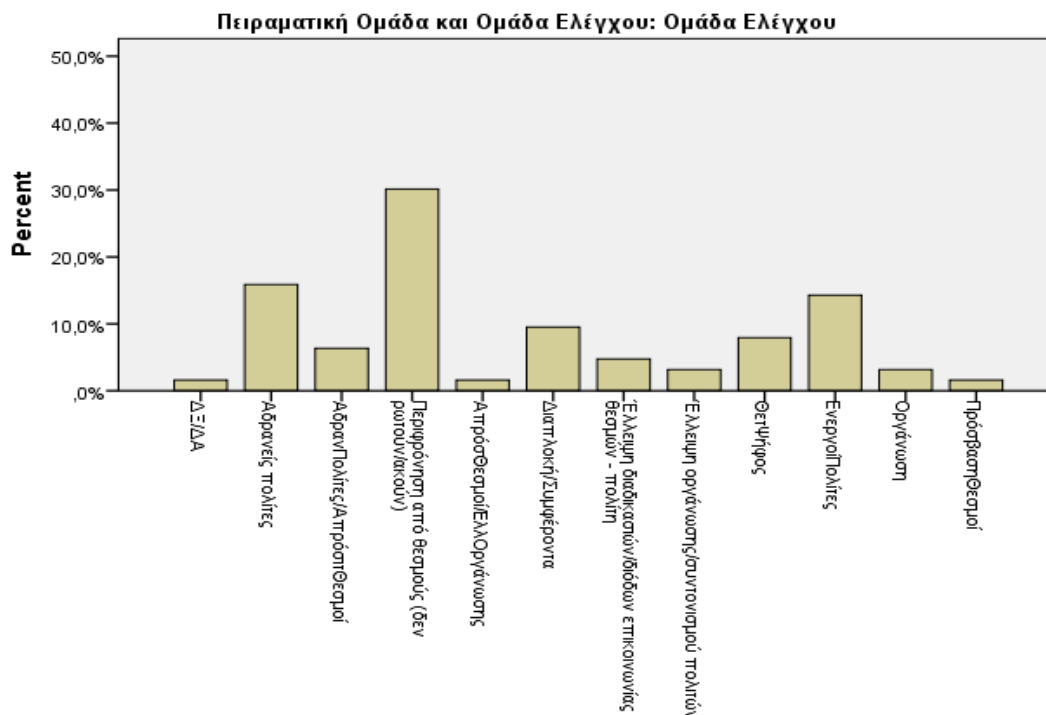
επιρροή μέσω της ψήφου (6.1%), η έλλειψη μηχανισμών για την επικοινωνία του πολίτη με τις αρχές (5.1%), η ύπαρξη διαπλοκής και συμφερόντων (4.5%) και ο αποτελεσματικός συντονισμός και οργάνωση των πολιτών (2.9%) (ενώ από την άλλη ένα πιο μικρό ποσοστό μίλησε αρνητικά για ανεπαρκή οργάνωση των πολιτών – 1.6%). Οι υπόλοιπες δικαιολογήσεις αποτελούσαν συνδυασμούς των ανωτέρω σε μικρότερα ποσοστά.

Αντίθετα στις δικαιολογήσεις της βαθμολογίας της ομάδας ελέγχου (Γράφημα 12) κυριαρχούσαν αρνητικές δηλώσεις όπως η αδιαφορία των ιθυνόντων αρχικά και τον πολιτών σε δεύτερο βαθμό, και η διαπλοκή και εξυπηρέτηση συμφερόντων στη συνέχεια. Συγχρόνως θετικές δικαιολογήσεις όπως η ενεργή εμπλοκή των πολιτών από τη μεριά των συμμετεχόντων της ομάδας ελέγχου είχαν χαμηλότερο βαθμό συμφωνίας σε σχέση με την ομάδα των συμμετεχόντων στις εκδηλώσεις του Πάφος2017, ενώ άλλες θετικές δικαιολογήσεις όπως η επιρροή μέσω ψήφου και μέσω οργάνωσης των πολιτών ήταν σε παρόμοια επίπεδα.

Εο.22 ΚΑΤΗΓΟΡΙΟΠΟΙΗΣΗ

Γράφημα 11: Δικαιολόγηση της άποψης της πειραματικής ομάδας για το αν οι πολίτες μπορούν να επηρεάσουν τις αποφάσεις για την πόλη τους.

Εο.22 ΚΑΤΗΓΟΡΙΟΠΟΙΗΣΗ

Γράφημα 12: Δικαιολόγηση της άποψης της ομάδας ελέγχου για το αν οι πολίτες μπορούν να επηρεάσουν τις αποφάσεις για την πόλη τους.

Με βάση αυτή τη διαφορά μπορούμε να υποθέσουμε πως η ενεργή συμμετοχή στις εκδηλώσεις της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας σχετίζεται ως ένα βαθμό με μεγαλύτερο βαθμό αντιλαμβανόμενης ενεργούς εμπλοκής των πολιτών στις γενικότερες αποφάσεις για την πόλη τους.

Διαφορές ανάμεσα στους συμμετέχοντες του Πάφος2017 και την ομάδα ελέγχου

Η σύγκριση των απαντήσεων από τις δύο αυτές ομάδες μας δείχνει τα αποτελέσματα της ενεργής συμμετοχής στις εκδηλώσεις του Πάφος2017. Η σύγκριση γίνεται στο μέσο όρο των απαντήσεων για κάθε ερώτηση, με t-test ανεξάρτητων μετρήσεων.

Στις 22 ερωτήσεις του Πολιτιστικού Βαρομέτρου, οι απαντήσεις στις δυο ομάδες διέφεραν για τις ακόλουθες ερωτήσεις:

Ερ. 1.1-1.3. Οι συμμετέχοντες στις εκδηλώσεις του Πάφος2017 υποστήριξαν ότι υπήρξε μεγαλύτερη αύξηση σε αριθμό [$t(232.8) = -4.12, p < .001 \cdot MO_{\Pi} = 1.21, TA_{\Pi} = .5 / MO_E = 1.40, TA_E = .61$] και βελτίωση σε ποιότητα [$t(230) = -4.41, p < .001 \cdot MO_{\Pi} = 1.29, TA_{\Pi} = .5 / MO_E = 1.44, TA_E = .6$] και ενδιαφέρον [$t(213.21) = -5.96, p < .001 \cdot MO_{\Pi} = 1.29, TA_{\Pi} = .5 / MO_E = 1.60, TA_E = .7$] στις πολιτιστικές εκδηλώσεις που έγιναν στην Πάφο σε σύγκριση με το παρελθόν (προηγούμενο έτος).

¹ Με το γράμμα «Π» αναφέρονται τα δεδομένα από την ομάδα των ατόμων που συμμετείχαν στις εκδηλώσεις του Πάφος2017, ενώ με το «Ε» είναι τα στοιχεία που συλλέχθηκαν από την ομάδα ελέγχου. Μικρότερος μέσος όρος δηλώνει θετικότερες αντιλήψεις.

Όσον αφορά το τι προσφέρει η συμμετοχή σε εκδηλώσεις του Πάφος2017 (Ερ. 10-15) οι απαντήσεις των συμμετεχόντων των δύο ομάδων δε διέφεραν ως προς την εστίαση σε στοιχεία της δικής τους κουλτούρας, όπως η περηφάνεια για τη χώρα καταγωγής τους [$t(1357) = -.26, p = n.s.$], η κατανόηση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της δικής τους κουλτούρας [$t(1344) = -.22, p = n.s.$] αλλά και η αποδοχή των στοιχείων που η χώρα καταγωγής τους μοιράζεται με άλλες χώρες της Ευρώπης [$t(260.41) = -1.76, p = n.s.$]. Οι δυο ομάδες διέφεραν στις απαντήσεις για γνωριμία με τον κυπριακό πολιτισμό και τη σύγχρονη καλλιτεχνική δημιουργία [$t(262.38) = -2.42, p = .02 \cdot MO_{\Pi} = 2.18, TA_{\Pi} = .99 / MO_E = 2.38, TA_E = 1.13$] την εξοικείωση με άλλους πολιτισμούς και παραδόσεις [$t(258.86) = -3.37, p = .001 \cdot MO_{\Pi} = 2.39, TA_{\Pi} = 1.02 / MO_E = 2.68, TA_E = 1.15$] και το αίσθημα κοινής ευρωπαϊκής ταυτότητας [$t(256.53) = -3, p < .001 \cdot MO_{\Pi} = 2.28, TA_{\Pi} = 1.10 / MO_E = 2.56, TA_E = 1.24$]. Φαίνεται πως η ουσιώδης συμβολή της συμμετοχής σε εκδηλώσεις του Πάφος2017 έχει να κάνει περισσότερο με την εξοικείωση με άλλους πολιτισμούς και παραδόσεις· συντελεί στη σύγκλιση των πολιτισμών της Ευρώπης, που αποτελεί και έναν από τους κύριους στόχους του θεσμού.

Οι απόψεις για τις διαφορές των εκδηλώσεων του Πάφος2017 από παρόμοιες εκδηλώσεις που γίνονταν από άλλους φορείς (Ερ. 17.1-17.10) δε διέφεραν μεταξύ των δύο ομάδων συμμετεχόντων όσον αφορά τα ποσοστά όσων τις θεωρούν καλύτερης ποιότητας [$t(288.68) = 1.64, p = n.s.$], τη συμμετοχή περισσότερων καλλιτεχνών από άλλες χώρες [$t(294.83) = 1.50, p = n.s.$], τις επιρροές από άλλους πολιτισμούς εκτός από τον Ελληνικό [$t(1311) = .86, p = n.s.$], την πιο εύκολη συμμετοχή του κοινού λόγω του ότι πολλές είναι δωρεάν [$t(294.52) = 1.28, p = n.s.$], τη δυσκολία στο να βρουν θέση ή εισιτήριο [$t(1312) = -.71, p = n.s.$] και τη μη καταλληλότητα των υποδομών [$t(1314) = -.3, p = n.s.$]. Από την άλλη, μεγαλύτερο ποσοστό των συμμετεχόντων στις εκδηλώσεις του Πάφος2017, σε σχέση με την ομάδα ελέγχου (Πίνακας 2), δήλωσε πως αυτές οι εκδηλώσεις είναι περισσότερες [$t(283.45) = 2.82, p = .005$], πως έχουν μεγαλύτερη ποικιλία στο περιεχόμενο [$t(295.50) = 5.77, p < .001$], ενώ λιγότεροι από αυτούς θεώρησαν πως έχουν περισσότερους θεατές από άλλες χώρες [$t(264.96) = -2.21, p = .03$] ή πως δεν υπάρχει καμία διαφορά [$t(238.09) = -3.38, p = .001$].

Πίνακας 2: Ποσοστά των συμμετεχόντων σε κάθε ομάδα που υποστήριξαν τη σχετική δήλωση για τις διαφορές των εκδηλώσεων του Πάφος2017 σε σύγκριση με άλλες εκδηλώσεις. Παρουσιάζονται μόνο οι δηλώσεις που έδειξαν στατιστικά σημαντική διαφορά μεταξύ των δύο ομάδων.

Δήλωση	Πάφος2017	Ομ. Ελέγχου
Περισσότερες	66%	55.5%
Ποικιλία	58%	36.8%
Ξένοι θεατές	11.1%	17.2%
Καμία διαφορά	4.1%	12%

Ερ.2 Σε σχέση με την ομάδα ελέγχου ($M_E = 1.96, TA_E = .75$) οι συμμετέχοντες στις εκδηλώσεις του Πάφος2017 ($M_{\Pi} = 1.52, TA_{\Pi} = .68$) ανέφεραν μεγαλύτερη αύξηση στη συχνότητα με την οποία πήγαιναν σε πολιτιστικές εκδηλώσεις [$t(1496) =$

-8.68, $p < .001$]. Σημαντικό είναι ότι στην ερώτηση ελέγχου (Ερ. 3) για το αν έβγαιναν έξω πιο συχνά για άλλα διασκέδασης (καφέ, εστιατόρια, μπαρ κλπ) δεν υπήρχε σημαντική διαφορά στις δυο ομάδες [$t(282.83) = -.84, p = n.s.$]. Αυτό είναι σημαντικό γιατί δείχνει ότι η ομάδα των ατόμων που παραβρίσκονταν στις εκδηλώσεις του Πάφος2017 αύξησε τη συχνότητα εξόδου συγκεκριμένα σε εκδηλώσεις πολιτιστικού ενδιαφέροντος. Γενικά, οι συμμετέχοντες στις εκδηλώσεις του Πάφος2017 παρακολούθησαν κατά μέσο όρο 4.05 εκδηλώσεις ($TA_{\Pi} = 3.4$) ανά δίμηνο (Ερ. 8), ενώ τα άτομα της ομάδας ελέγχου συμμετείχαν σε σημαντικά λιγότερες εκδηλώσεις ($MO_E = 2.24, TA_E = 2.1$) με τη διαφορά στις δύο ομάδες να είναι σημαντική [$t(431.59) = 10.41, p < .001$]. Όσον αφορά τους λόγους για τους οποίους δε μπόρεσαν να παρακολουθήσουν περισσότερες εκδηλώσεις (Ερ. 9.1-9.5: έλλειψη ενδιαφέροντος, χρόνου, ενημέρωσης, μη βολικές μέρες/ώρες και απουσία από την Πάφο), οι δύο ομάδες ανέφεραν σε παρόμοια ποσοστά κάθε λόγο. Μόνο σε δύο σημεία υπήρχαν διαφοροποιήσεις σε αυτές τις αιτιολογήσεις: μικρότερο ποσοστό των συμμετεχόντων στις εκδηλώσεις του Πάφος2017 (45.5%) σε σχέση με την ομάδα ελέγχου (52.7%) δήλωσαν ως λόγο την έλλειψη χρόνου [$t(1544) = -2, p = .045$] και μεγαλύτερο ποσοστό των συμμετεχόντων στις εκδηλώσεις του Πάφος2017 (24.1%) σε σχέση με την ομάδα ελέγχου (13%) δήλωσαν ως λόγο την απουσία από την Πάφο [$t(357.53) = 4.41, p = .045$]. Αυτό είναι σημαντικό γιατί δείχνει πως ο κύριος λόγος που τα άτομα της ομάδας ελέγχου είχαν μικρότερη παρουσία σε εκδηλώσεις του Πάφος2017 φαίνεται να είναι η έλλειψη χρόνου, και όχι άλλοι λόγοι όπως ελλιπής ενημέρωση ή έλλειψη ενδιαφέροντος, τουλάχιστον όχι σε διαφορετικό βαθμό από τα άτομα της ομάδας συμμετεχόντων στις εκδηλώσεις του Πάφος2017. Συγχρόνως, είναι σημαντικό ότι ακόμα και τα άτομα της ομάδας ελέγχου συμμετείχαν στις εκδηλώσεις και δεν απείχαν πλήρως.

Βέβαια, όταν καλούνται να αξιολογήσουν την αποτελεσματικότητα της ενημέρωσης για τις εκδηλώσεις του Πάφος2017 (Ερ. 18-21) οι απαντήσεις των δυο ομάδων διαφέρουν. Οι συμμετέχοντες στις εκδηλώσεις του Πάφος2017 αξιολόγησαν ως πιο εύκολο το να βρουν πληροφορίες για τις εκδηλώσεις [$t(283.89) = -4.35, p < .001 \cdot MO_{\Pi} = 2.13, TA_{\Pi} = 1.02 / MO_E = 2.48, TA_E = 1.09$], πιο έγκαιρη τη διαφήμιση μελλοντικών εκδηλώσεων [$t(1398) = -3.34, p = .001 \cdot MO_{\Pi} = 2.30, TA_{\Pi} = 1.02 / MO_E = 2.56, TA_E = 1.10$], ως πιο πολύπλευρη τη διαφήμιση ώστε να μπορούν όλοι να ενημερωθούν [$t(1380) = -2.42, p = .02 \cdot MO_{\Pi} = 2.46, TA_{\Pi} = 1.08 / MO_E = 2.65, TA_E = 1.15$] και ως πιο πλήρεις τις πληροφορίες που δίνονται για την εκδήλωση [$t(1372) = -4.14, p < .001 \cdot MO_{\Pi} = 2.15, TA_{\Pi} = 1.03 / MO_E = 2.47, TA_E = 1.13$].

Ερ. 4 Σε σχέση με την ομάδα ελέγχου ($M_E = 1.74, TA_E = .87$) οι συμμετέχοντες στις εκδηλώσεις του Πάφος2017 ($M_{\Pi} = 1.51, TA_{\Pi} = .73$) είχαν πιο θετική γνώμη για το γεγονός ότι η Πάφος έγινε Πολιτιστική Πρωτεύουσα [$t(278.64) = -3.79, p < .001$]. Αντίθετα, και οι δυο ομάδες είχαν παρόμοια αντίληψη για τις αλλαγές που έγιναν στην Πάφο τα τελευταία 2 χρόνια [Ερ. 5: $t(1548) = -1.01, p = n.s.$], όμως και πάλι οι συμμετέχοντες στις εκδηλώσεις του Πάφος2017 ($M_{\Pi} = 1.75, TA_{\Pi} = .99$) αντιλαμβάνονται ως μεγαλύτερη τη συνεισφορά του Πάφος2017 σε αυτές τις αλλαγές (Ερ. 6) σε σχέση με την ομάδα ελέγχου ($M_E = 1.90, TA_E = 1.12$) [$t(1546) = -2.08, p = .04$]. Από την άλλη οι συμμετέχοντες στις εκδηλώσεις του Πάφος2017 είχαν σε

μεγαλύτερο ποσοστό θετική γνώμη ($M_{\Pi} = 91.2\%$) σε σχέση με την ομάδα ελέγχου ($M_E = 82\%$) για το μακροπρόθεσμο όφελος που θα μείνει ως κληρονομιά του θεσμού της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας για την Πάφο [$t(256.30) = 3.36, p = .001$]. Και στις δύο ομάδες βέβαια το ποσοστό όσων πιστεύουν πως θα υπάρξει μακροπρόθεσμο όφελος είναι πολύ μεγαλύτερο από όσους δεν πιστεύουν σε αυτό.

Τέλος οι δυο ομάδες διαφέρουν στην επιθυμία τους για αλληλεπίδραση με άτομα άλλων εθνικοτήτων (Ερ. 17) [$t(256.30) = 3.36, p = .001$]. Συγκεκριμένα οι συμμετέχοντες στις εκδηλώσεις του Πάφος2017 ($M_{\Pi} = 1.76, TA_{\Pi} = .82$) φάνηκαν πιο θετικοί στην αλληλεπίδραση με άτομα άλλων εθνικοτήτων σε σχέση με τους συμμετέχοντες της ομάδα ελέγχου ($M_E = 2.15, TA_E = .86$). Επίσης διαφέρουν στην αντίληψή τους για το πόσο οι πολίτες μπορούν να επηρεάσουν τις αποφάσεις για την πόλη της Πάφου (Ερ. 22) [$t(1434) = -2.99, p < .001$]. Συγκεκριμένα οι συμμετέχοντες στις εκδηλώσεις του Πάφος2017 πιστεύουν πως οι πολίτες μπορούν να έχουν περισσότερη επίδραση στις αποφάσεις ($M_{\Pi} = 2.34, TA_{\Pi} = 1.37$) σε σχέση με την ομάδα ελέγχου ($M_E = 2.64, TA_E = 1.48$).

Διαχρονική ανάλυση των απόψεων για τις επιδράσεις της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας

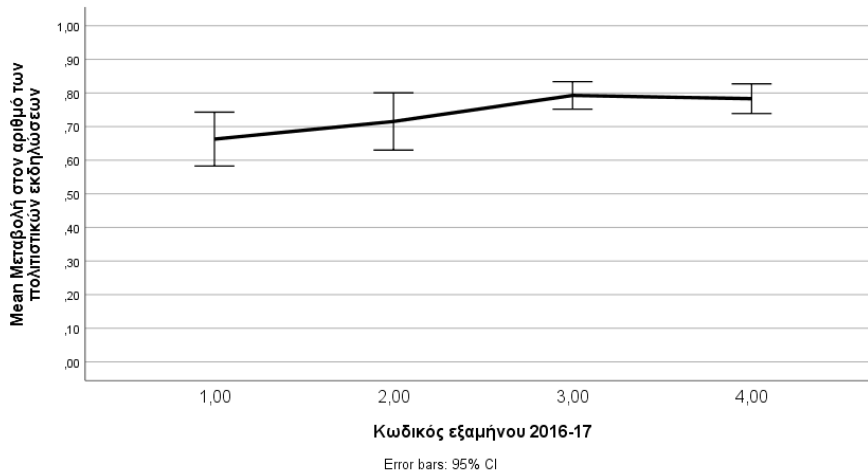
Ιδιαίτερο ενδιαφέρον δείχνει η ανάλυση της εξέλιξης των απόψεων των συμμετεχόντων της έρευνας του Πολιτιστικού Βαρομέτρου στη διετία 2016-2017. Αυτή η ανάλυση μπορεί να δείξει κατά πόσο σημεία ιδιαίτερου ενδιαφέροντος, όπως τα αντιλαμβανόμενα θετικά οφέλη της πολιτιστικής πρωτεύουσας, η συμβολή του θεσμού στις αλλαγές που συνέβησαν στην πόλη της Πάφου και τους πολίτες, η ενεργή συμμετοχή των πολιτών στις εκδηλώσεις, η επιθυμία για αλληλεπίδραση με άτομα άλλων εθνικοτήτων και η συμμετοχή των πολιτών στις αποφάσεις για την πόλη επηρεάστηκαν θετικά ή αρνητικά από τον θεσμό της πολιτιστικής πρωτεύουσας.

Για το σκοπό αυτό τα έτη 2016 και 2017 χωρίστηκαν σε 4 εξάμηνα και απεικονίστηκαν ξεχωριστά οι απαντήσεις των συμμετεχόντων από εκδηλώσεις στα εν λόγω εξάμηνα σε γραφικές παραστάσεις χρονολογικών δεδομένων, που δείχνουν την εξέλιξη των εν λόγω βαθμολογήσεων.

Οι ερωτήσεις 1.1-1.3 καταγράφουν τις αντιλήψεις του κοινού για τη μεταβολή στον αριθμό, την ποιότητα και το ενδιαφέρον των προσφερόμενων πολιτιστικών εκδηλώσεων, σε σχέση με το παρελθόν. Οι απαντήσεις καταγράφονται με ένα αριθμητικό δείκτη που κυμαίνεται μεταξύ του -1 και +1, όπου το -1 αναφέρεται σε μείωση και το +1 σε αύξηση της ποιότητας.

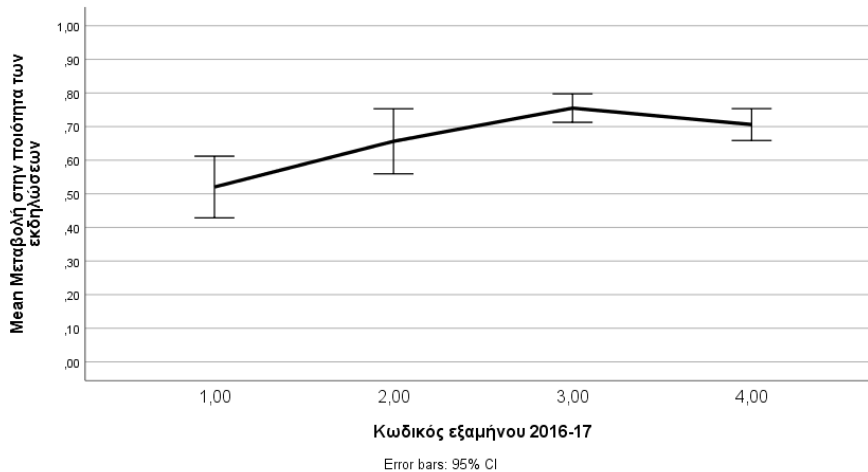
Έρευνα Πολιτιστικού Βαρομέτρου – Πάφος Πολιτιστική Πρωτεύουσα 2017

Εξέλιξη των απόψεων για την αντιλαμβανόμενη μεταβολή στον αριθμό των πολιτιστικών εκδηλώσεων στη διετία 2016-17

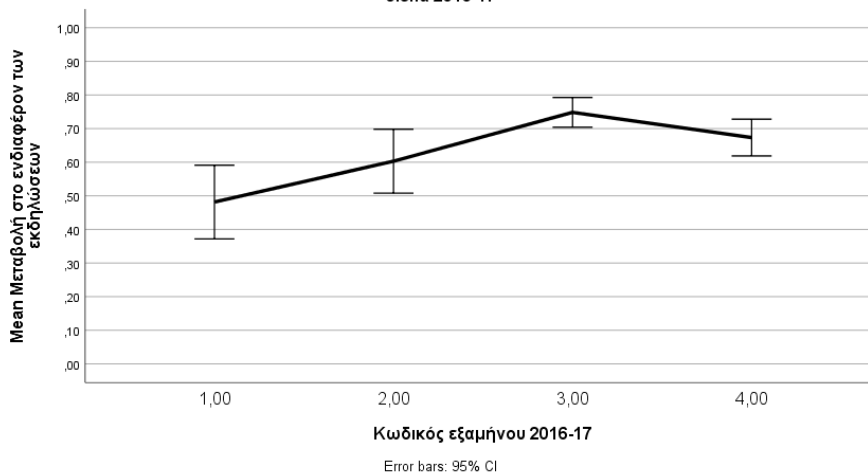
Γράφημα 13: Αξιολογήσεις για τη μεταβολή στον αριθμό των πολιτιστικών εκδηλώσεων.

Εξέλιξη των απόψεων για την αντιλαμβανόμενη μεταβολή στην ποιότητα των πολιτιστικών εκδηλώσεων στη διετία 2016-17

Γράφημα 14: Αξιολογήσεις για τη μεταβολή στην ποιότητα των πολιτιστικών εκδηλώσεων.

Εξέλιξη των απόψεων για την αντιλαμβανόμενη μεταβολή στο ενδιαφέρον των πολιτιστικών εκδηλώσεων στη διετία 2016-17

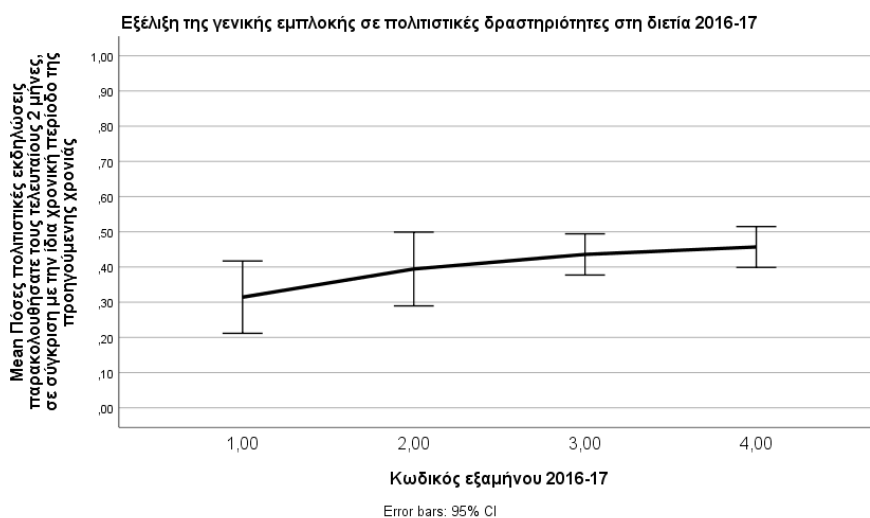

Γράφημα 15: Αξιολογήσεις για τη μεταβολή στο ενδιαφέρον των πολιτιστικών εκδηλώσεων.

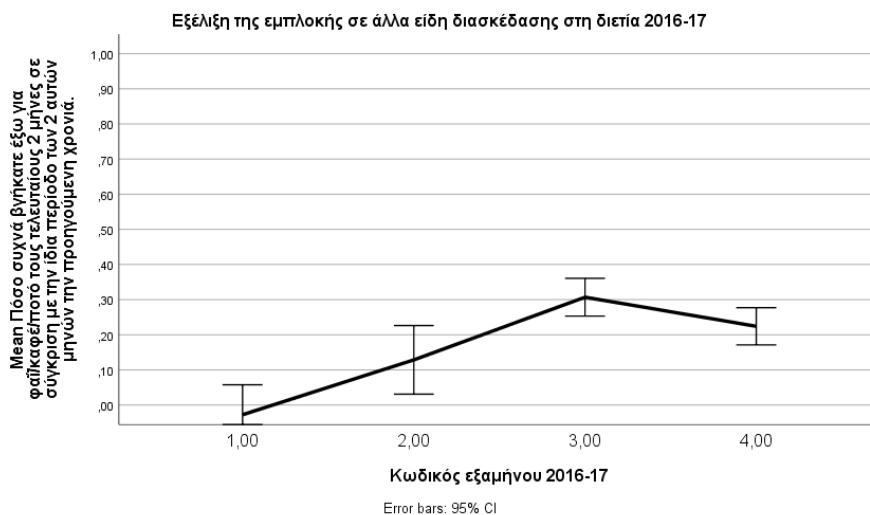

Στα γραφήματα φαίνεται πως εξαρχής υπήρχε μια αίσθηση αύξησης του αριθμού (Γράφημα 13) των πολιτιστικών εκδηλώσεων στην Πάφο (αφού οι αξιολογήσεις είναι θετικές και υψηλές ήδη από τις αρχές του 2016), αλλά φαίνεται και μια αύξηση στις αντιλήψεις τόσο της ποιότητας (Γράφημα 14) όσο και του ενδιαφέροντος (Γράφημα 15) των εκδηλώσεων που έγιναν στη χρονιά της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας (2017).

Οι ερωτήσεις 2 και 3 κατέγραψαν την αλλαγή της συχνότητας συμμετοχής σε πολιτιστικές εκδηλώσεις και άλλα είδη διασκέδασης. Και αυτοί οι δείκτες κυμαίνονται από το -1 (μείωση) ως το +1 (αύξηση).

Γράφημα 16: Καταγραφή της αύξησης συμμετοχής σε πολιτιστικές εκδηλώσεις.

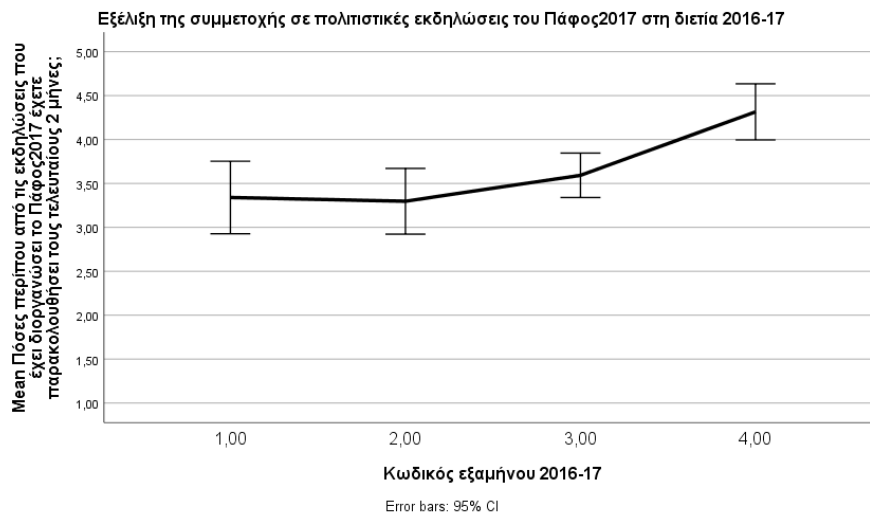

Γράφημα 17: Καταγραφή της αύξησης συμμετοχής σε άλλες κοινωνικές εκδηλώσεις.

Όσον αφορά τη συμμετοχή σε πολιτιστικές δραστηριότητες (Γράφημα 16), το κοινό της Πάφου ανέφερε μικρή αύξηση ήδη από το πρώτο τρίμηνο του 2016, όμως αυτή η αύξηση έδειξε σταδιακή περαιτέρω αύξηση ως το τέλος του 2017. Είναι σημαντικό ότι αυτή η ένδειξη πολιτιστικής ανάπτυξης που σχετίζεται με την

πολιτιστική πρωτεύουσα αφορά την αύξηση της συχνότητας συμμετοχής σε πολιτιστικές εκδηλώσεις συγκεκριμένα και όχι γενικά σε εξόδους για άλλα είδη διασκέδασης / κοινωνικών δραστηριοτήτων. Αυτό φαίνεται από την ερώτηση ελέγχου για την εμπλοκή σε άλλα είδη διασκέδασης (Γράφημα 17), που δείχνει μια επίσης σταδιακή, αλλά λιγότερο έντονη αύξηση στη διάρκεια του 2016 (κυρίως από το 2^ο εξάμηνο) και του 2017. Η αύξηση εμπλοκής σε άλλες κοινωνικές δραστηριότητες είναι επίσης λιγότερο ομαλή, αφού η ανοδική της πορεία ανακόπτεται στο τελευταίο εξάμηνο του 2017.

Σε γενικές γραμμές, η συμμετοχή του κόσμου στις εκδηλώσεις της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας αυξήθηκε σημαντικά από τις αρχές του 2016, ως το τέλος του 2017.

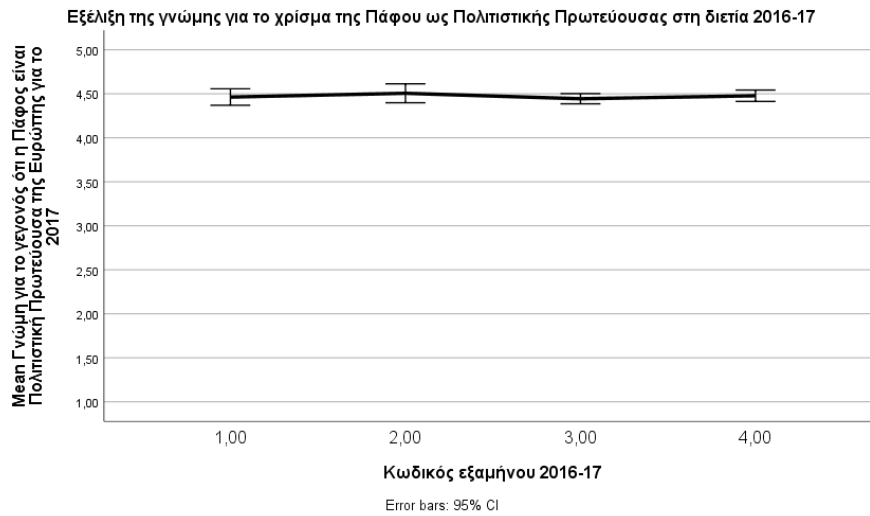
Γράφημα 18: Καταγραφή του μέσου αριθμού πολιτιστικών εκδηλώσεων στις οποίες συμμετείχαν οι συμμετέχοντες της έρευνας στα τέσσερα εξάμηνα του 2016-17.

Ο μέσος όρος των εκδηλώσεων που οι συμμετέχοντες, κατά δήλωσή τους, παρακολούθησαν πρόσφατα (Ερ. 8) δείχνει συνεχή αύξηση, ιδιαίτερα στο 1^ο και 2^ο εξάμηνο του 2017 (Γράφημα 18).

Στις επόμενες ερωτήσεις χρησιμοποιήθηκε αντιστροφή της 5βαθμης κλίμακας των απαντήσεων, ώστε μεγαλύτερα σκορ να απεικονίζουν μεγαλύτερο βαθμό συμφωνίας. Ανάλογα με το είδος της ερώτησης, η κλίμακα αντιπροσωπεύει απαντήσεις απόλυτης διαφωνίας (1) έως απόλυτης συμφωνίας (5), ή δηλώνουν το ποσοστό συμφωνίας στο περιεχόμενο της ερώτησης, από καθόλου (1) έως πάρα πολύ (5).

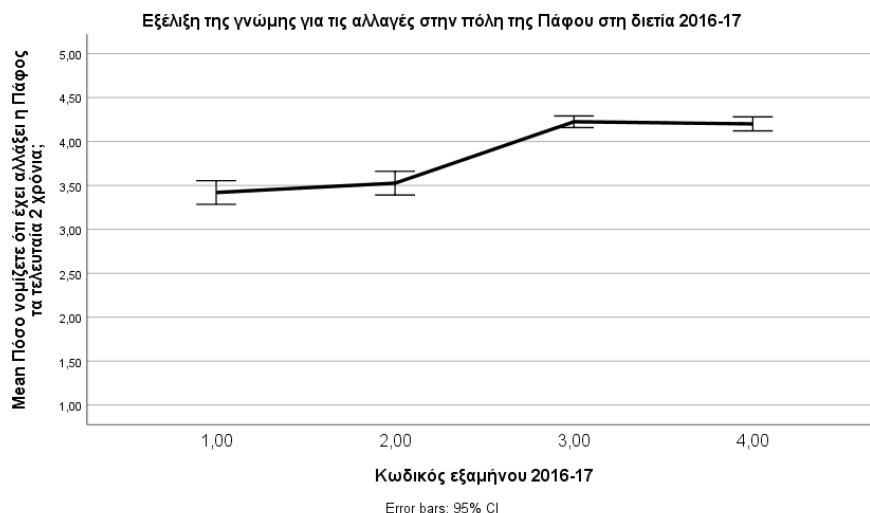
Στην ερώτηση για τη γνώμη των πολιτών για την Πολιτιστική Πρωτεύουσα (Ερ.4) παρατηρήθηκε φαινόμενο οροφής, όπου οι γνώμες ήταν ιδιαίτερα θετικές από το 1^ο εξάμηνο του 2016, ως το τελευταίο εξάμηνο του 2017. Συνεπώς στην άποψη των συμμετεχόντων δεν παρατηρήθηκε ιδιαίτερη αλλαγή στο υπό μελέτη χρονικό διάστημα, αλλά η γνώμη του κοινού διατηρήθηκε εξαρχής στα επίπεδα της θετικής

προς πολύ θετικής αποτίμησης της αξίας του θεσμού της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας για την Πάφο (Γράφημα 19).

Γράφημα 19: Καταγραφή της εξέλιξης της γνώμης του κοινού για το χρίσμα της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας στα τέσσερα εξάμηνα του 2016-17.

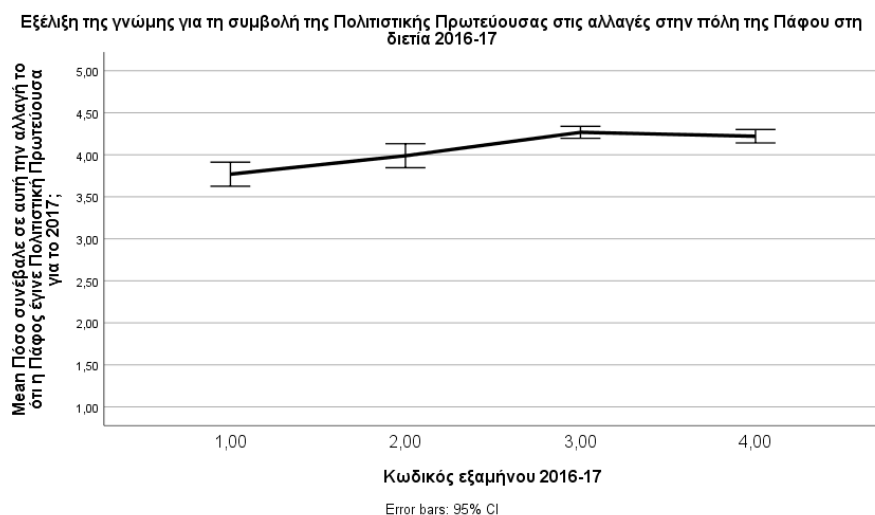
Αντίθετα, στη γνώμη των συμμετεχόντων για τις αλλαγές που συντελέστηκαν στην πόλη της Πάφου (Ερ. 5) υπάρχει μεταξύ του 2016 και 2017 μια σαφής αύξηση στις αντιλήψεις των πολιτών για τις βελτιώσεις στην πόλη της Πάφου (Γράφημα 20). Αυτό δεν είναι περίεργο, μιας και πολλά έργα υποδομής έγιναν μέσα στο 2017, παρά τις καθυστερήσεις. Αυτά τα έργα υποδομής ολοκληρώθηκαν σταδιακά σε όλη τη διάρκεια του 2017, κάτι που επέτρεψε στους πολίτες να δουν τη συνεχιζόμενη αναβάθμιση των υποδομών της πόλης καθ' όλη τη διάρκεια του έτους. Φυσικά καθ' όλη τη διάρκεια της χρονιάς έγιναν αντιληπτά από τους πολίτες και πολλαπλά άλλα οφέλη εκτός από τα έργα υποδομής.

Γράφημα 20: Καταγραφή της γνώμης για τις αλλαγές που έγιναν στην Πάφο στα τέσσερα εξάμηνα του 2016-17.

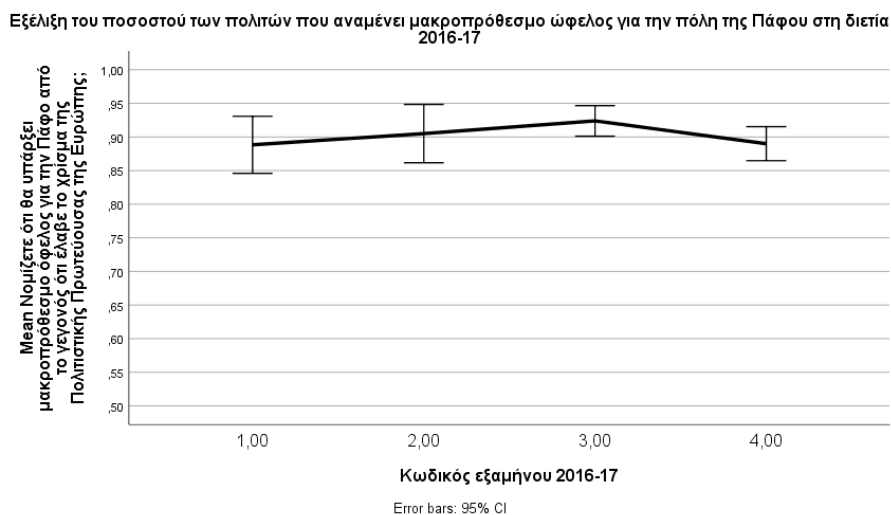
Οι αντιλήψεις των συμμετεχόντων για τη συμβολή του θεσμού της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας στην αναβάθμιση της πόλης (Ερ. 6) επιβεβαιώνουν τον καταλυτικό ρόλο του θεσμού για την πραγματοποίηση αυτών των αλλαγών.

Αν και ήδη από τις αρχές του 2016 οι συμμετέχοντες αντιλαμβάνονται τη συμβολή της πολιτιστικής πρωτεύουσας ως μέτρια προς πολύ σημαντική, σημειώνεται μια σταθερά ανοδική πορεία που στα δυο εξάμηνα του 2017 αντανακλά την άποψη ότι ο θεσμός έχει συμβάλλει πολύ ως πάρα πολύ στις αλλαγές που συντελούνται στην Πάφο (Γράφημα 21).

Γράφημα 21: Καταγραφή της γνώμης για τη συμβολή της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας στις αλλαγές που έγιναν στην Πάφο, στα τέσσερα εξάμηνα του 2016-17.

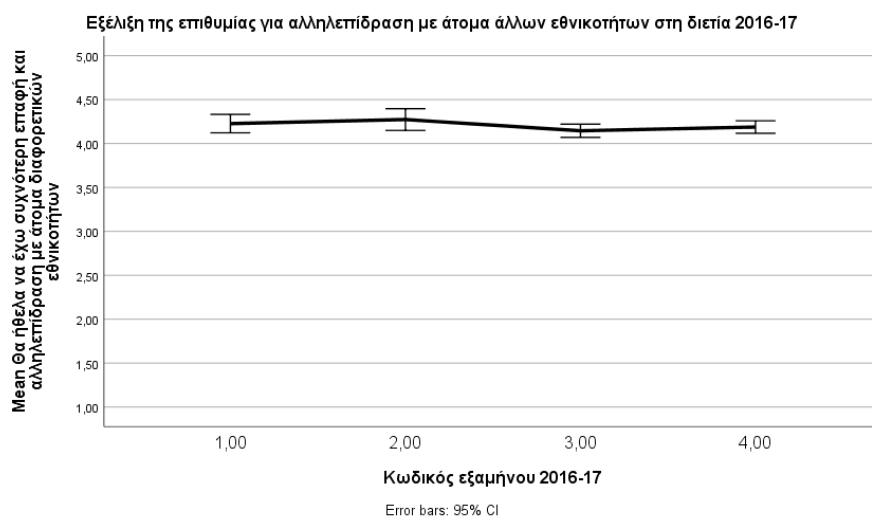
Ομοίως, στην ερώτηση για το αν τα οφέλη της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας για την Πάφο θα είναι μακροπρόθεσμα (Ερ. 7), η συντριπτική πλειοψηφία των συμμετεχόντων απάντησε θετικά. Το ποσοστό αυτό παραμένει υψηλό και στα τέσσερα εξάμηνα της υπό μελέτη περιόδου. Περίπου εννιά στους δέκα συμμετέχοντες δήλωναν σταθερά, τόσο στο 2016 όσο και στο 2017, πως αναμένουν να διατηρηθούν μακροπρόθεσμα οφέλη από το θεσμό (Γράφημα 22).

Γράφημα 22: Ποσοστό των συμμετεχόντων που αναμένουν μακροπρόθεσμο οφέλη για την Πολιτιστική Πρωτεύουσα και η εξέλιξή τους στα τέσσερα εξάμηνα του 2016-17.

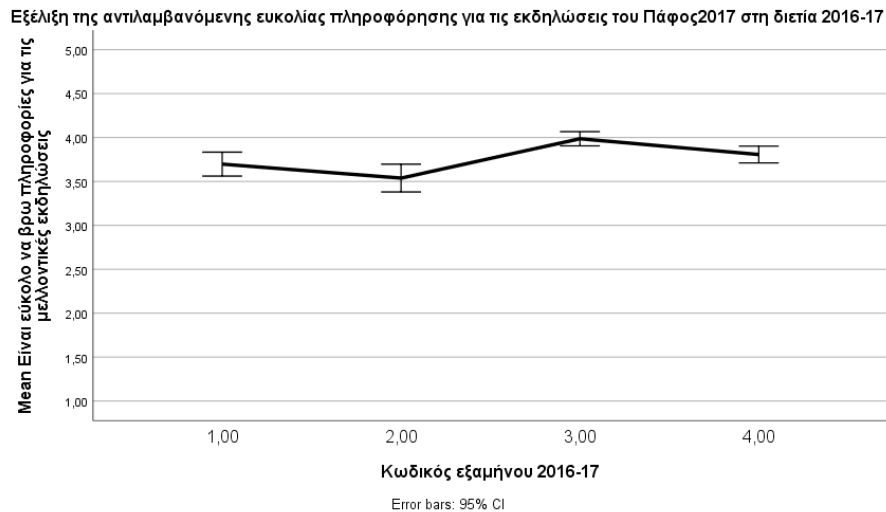
Αν και το ποσοστό των ατόμων που πιστεύουν πως θα υπάρχουν μακροπρόθεσμα οφέλη ήταν εξαρχής ιδιαίτερα υψηλά (>85%), διαφαίνεται μια σταδιακή αύξηση ως το πρώτο μισό του 2017, οπότε και η αυξητική πορεία ανακόπτεται. Στο τελευταίο εξάμηνο του 2017 διαφαίνεται μια μικρή πτώση που επαναφέρει τα ποσοστά στα επίπεδα του πρώτου εξαμήνου του 2016. Αυτό πιθανώς να εξηγείται από την μείωση του ενθουσιασμού για την Πολιτιστική Πρωτεύουσα καθώς το έτος πλησιάζει προς το τέλος του, την ολοκλήρωση μεγάλων και σημαντικών διοργανώσεων που έγιναν στο πρώτο μισό του έτους και την έλλειψη σαφούς σχεδιασμού από τους εμπλεκόμενους φορείς (Οργανισμός Πάφος2017, δήμοι Πάφου, Πέγειας και Γεροσκήπου, κυβερνητικοί εκπρόσωποι και φορείς του Υπουργείου Πολιτισμού) για τη συνέχιση της διαχείρισης της πολιτιστικής ανάπτυξης μετά το 2017.

Όσον αφορά την ερώτηση 16, οι συμμετέχοντες δήλωσαν εξαρχής υψηλό βαθμό επιθυμίας για αλληλεπίδραση με άτομα άλλων εθνικοτήτων. Αυτό δεν άλλαξε σημαντικά στη διάρκεια του 2016 και του 2017. Αυτό φαίνεται να είναι ένα βασικό χαρακτηριστικό των πολιτών της Πάφου. Η ανοιχτή διάθεση πολιτισμικής ανταλλαγής πιθανώς αποτέλεσε έναν από τους παράγοντες επιτυχίας του θεσμού της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας, σε μια από τις πιο πολυπολιτισμικές περιοχές της Κύπρου (περίπου 30% των κατοίκων της Πάφου έχουν καταγωγή από άλλη χώρα) και είναι ένα χαρακτηριστικό που μπορεί να βοηθήσει στην περεταίρω πολύπλευρη ανάπτυξη της Πάφου, αν τύχει εκμετάλλευσης.

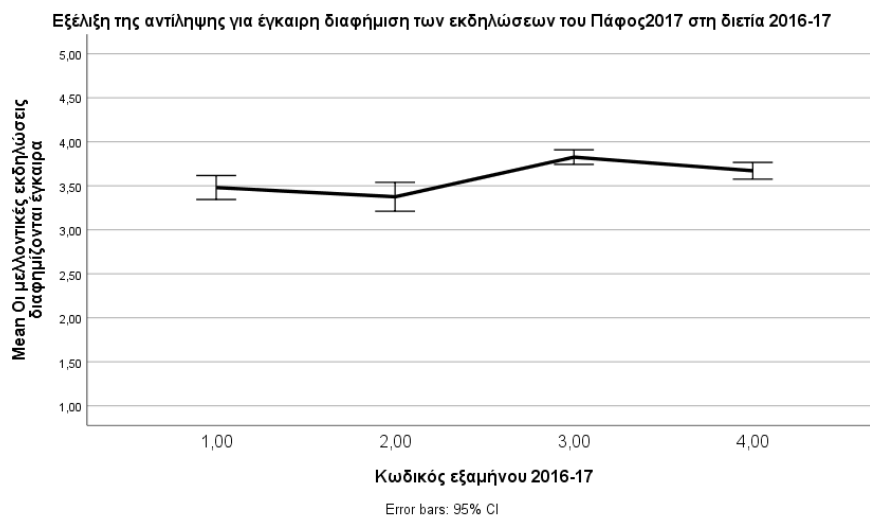

Γράφημα 23: Η εξέλιξη της επιθυμίας για αλληλεπίδραση με άτομα διαφορετικών πολιτισμικών ομάδων και εθνικοτήτων στα τέσσερα εξάμηνα του 2016-17.

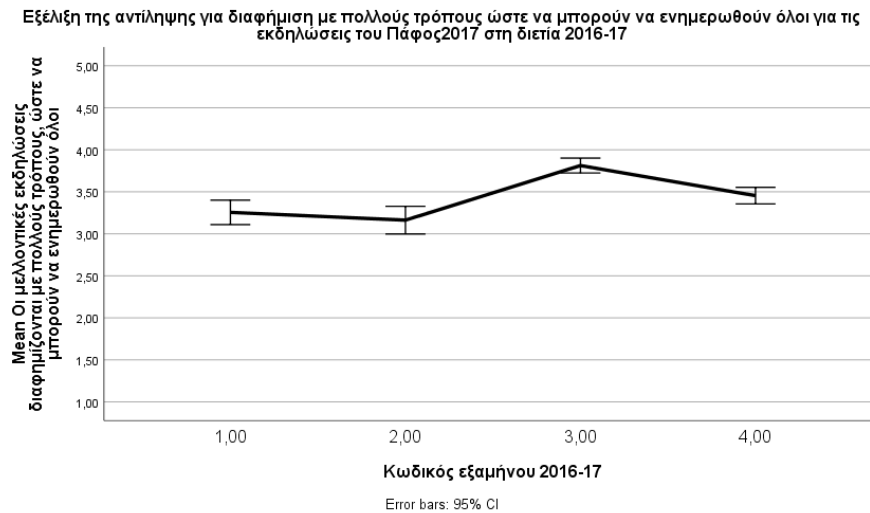
Στις ερωτήσεις 18 με 21, όπου οι συμμετέχοντες αξιολόγησαν διάφορα στοιχεία σχετικά με την αποτελεσματικότητα της διαφήμισης των πολιτιστικών εκδηλώσεων, καταγράφηκε η διαχρονική εξέλιξη της άποψης των συμμετεχόντων για την ευκολία εύρεσης πληροφοριών σχετικά με τις εκδηλώσεις (Γράφημα 24), της έγκαιρης διαφήμισης των εκδηλώσεων (Γράφημα 25), της ποικιλίας των τρόπων διαφήμισης ώστε να μπορούν όλοι να ενημερωθούν (Γράφημα 26), και την πληρότητα όλων των απαραίτητων πληροφοριών που σχετίζονται με την εκδήλωση (Γράφημα 27).

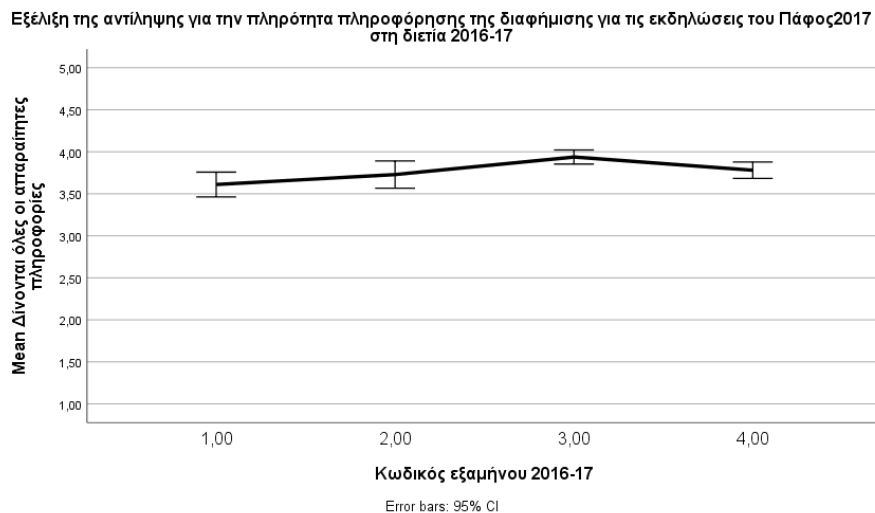
Γράφημα 24: Εξέλιξη της αξιολόγησης για την ευκολία ενημέρωσης για τις εκδηλώσεις του Πάφος2017 στα τέσσερα εξάμηνα του 2016-17.

Γράφημα 25: Εξέλιξη της αξιολόγησης για το πόσο έγκαιρα γίνεται η διαφήμιση των εκδηλώσεων του Πάφος2017 στα τέσσερα εξάμηνα του 2016-17.

Γράφημα 26: Εξέλιξη της αξιολόγησης για την ποικιλία στους τρόπους διαφήμισης των εκδηλώσεων του Πάφος2017 στα τέσσερα εξάμηνα του 2016-17.

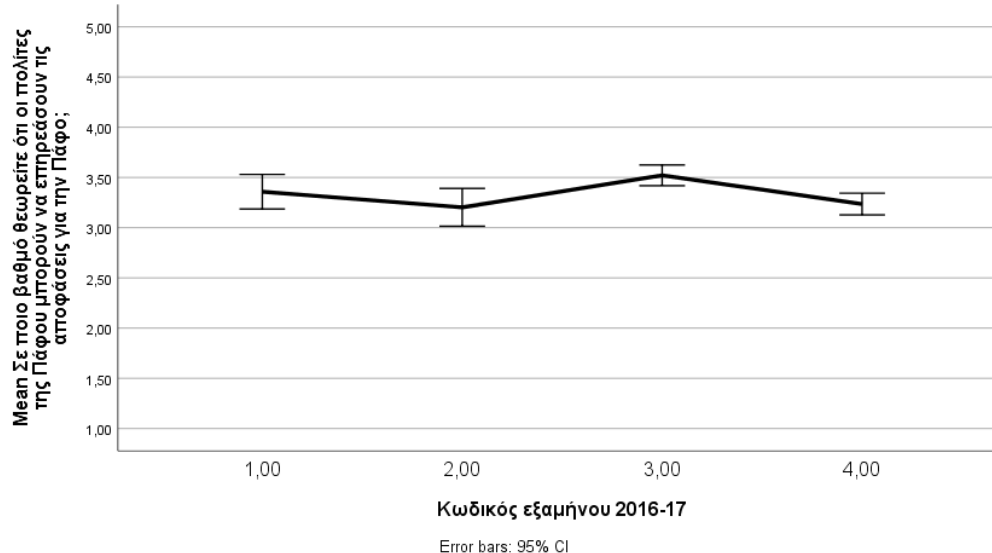
Γράφημα 27: Εξέλιξη της αξιολόγησης της πληρότητας των σχετικών πληροφοριών που παρέχονται στη διαφήμιση των εκδηλώσεων του Πάφος2017 στα τέσσερα εξάμηνα του 2016-17.

Αν και όπως αναφέρθηκε προηγουμένως οι ελλείψεις στην ενημέρωση και διαφήμιση των εκδηλώσεων ήταν ένα από τα αδύναμα σημεία της διοργάνωσης των εκδηλώσεων του Πάφος2017, όπως καταγράφηκε στις απαντήσεις των συμμετεχόντων στο Πολιτιστικό Βαρόμετρο, η διαχρονική ανάλυση καταδεικνύει ότι υπήρχε βελτίωση στην αποτελεσματικότητα της διαφήμισης των πολιτιστικών εκδηλώσεων κατά τη διάρκεια του 2017, σε σχέση με το 2016. Σε γενικές γραμμές η διαφήμιση των εκδηλώσεων κρίνεται ως ελαφρώς πιο ικανοποιητική στα δύο εξάμηνα του 2017.

Τέλος, ένα σημαντικό ερώτημα είναι το κατά πόσο η Πολιτιστική Πρωτεύουσα επέδρασε θετικά στις αντιλήψεις του κοινού για τη δυνατότητα συμμετοχής των πολιτών στη γενικότερη λήψη αποφάσεων για την πόλη τους (Ερ. 22). Αντίθετα με

άλλα ερωτήματα που συγκέντρωσαν υψηλές βαθμολογίες, σε αυτό το ερώτημα υπήρχε από το πρώτο τρίμηνο του 2016 μέτρια βαθμολογία, που διατηρήθηκε σε παρόμοια επίπεδα ως το τελευταίο τρίμηνο του 2017, χωρίς αύξηση ή μείωση. Φαίνεται λοιπόν πως η Πολιτιστική Πρωτεύουσα δεν κατάφερε να επιδράσει στη γενικότερη αντίληψη για την ενεργή συμμετοχή των πολιτών στις αποφάσεις, αν και θα μπορούσε να συνεισφέρει προς αυτή την κατεύθυνση.

Εξέλιξη της γνώμης για τη συμμετοχή των πολιτών στις αποφάσεις για την πόλη της Πάφου στη διετία 2016-17

Πολλοί λόγοι ενδέχεται να συνετέλεσαν σε αυτό το αποτέλεσμα. Όπως φαίνεται από τις απαντήσεις που παρουσιάστηκαν στην ανάλυση των αποτελεσμάτων του Πολιτιστικού Βαρομέτρου για τα σχετικά ερωτήματα, υπήρχε ένα μείγμα θετικών και αρνητικών απόψεων για τη δυνατότητα συμμετοχής των πολιτών στη λήψη αποφάσεων. Οι πιο συνηθισμένοι λόγοι χαμηλής αξιολόγησης της δυνατότητας συμμετοχής των πολιτών ήταν η αδράνεια των ίδιων των πολιτών, η περιφρόνηση από τα κέντρα αποφάσεων, η έλλειψη μηχανισμών επικοινωνίας και η διαφθορά.

Φαίνεται λοιπόν πως η διοργάνωση της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας αναπαρήγαγε το αντιπροσωπευτικό μοντέλο τοπικής και κρατικής αυτοδιοίκησης, όπου οι αποφάσεις παίρνονται από ένα πυρήνα επιλεγμένων αντιπροσώπων. Επίσης, όπως φαίνεται και στην ποιοτική ανάλυση των συνεντεύξεων εκπροσώπων του Οργανισμού Πάφος2017 σε δύο χρονικά σημεία (στην αρχή και το τέλος του 2017), αλλά και σε άλλες περιγραφές της φιλοσοφίας του οργανισμού (πχ σε ομιλίες ή συνεντεύξεις εκπροσώπων του οργανισμού) η εμπλοκή του κοινού στη λήψη αποφάσεων δεν αποτέλεσε στόχο του Οργανισμού Πάφος2017. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα αναφοράς από εκπρόσωπο πολιτιστικού συλλόγου μειονότητας της Πάφου που ανέφερε πως επιχειρήσε να συζητήσει τη διοργάνωση εκδήλωσης με τον Οργανισμό Πάφος2017 αλλά δε βρήκε ανταπόκριση. Μια άλλη διαφαινόμενη προτεραιότητα του Οργανισμού Πάφος2017 φαίνεται να ήταν η διασφάλιση της ποιότητας των καλλιτεχνικών εκδηλώσεων, κάτι το οποίο πιθανώς να ευνοεί την από πάνω προς τα κάτω λήψη αποφάσεων παρά την εμπλοκή των πολιτών.

Στο ευρύτερο πλαίσιο τοπικής αυτοδιοίκησης, τα χρόνια που οδήγησαν στην Πολιτιστική Πρωτεύουσα συνέπεσαν με σημαντικά γεγονότα, σκάνδαλα τοπικής αυτοδιοίκησης (κατάχρηση δημοσίου χρήματος, φυλάκιση διοικητικών λειτουργών) τα οποία ενδέχεται να οδηγούν τους πολίτες σε καχυποψία. Συγχρόνως οι ζυμώσεις που ακολούθησαν αυτά τα γεγονότα οδήγησαν σε ανανέωση των διοικητικών οργάνων της πόλης (νέος δήμαρχος, νέα μέλη στο διοικητικό συμβούλιο). Αν και μέρος των πολιτών εκφράζει ικανοποίηση για αυτές τις αλλαγές, μέρος των επικριτών συνεχίζει να κατακρίνει το συγκεντρωτικό τρόπο λήψης αποφάσεων. Παρά την αλλαγή προσώπων λοιπόν, δε φαίνεται να έχει αλλάξει το μοντέλο διοίκησης, ενώ συνεχίζει και να υπάρχει η επιρροή του κομματικού συστήματος που επικρατεί στην πολιτική ζωή και σε επίπεδο κράτους. Τέλος, και από τους ίδιους του πολίτες δε φαίνεται να έχει αλλάξει κάτι όσον αφορά την προώθηση απαιτήσεων για συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων για εστιασμένα ζητήματα, όπως ο θεσμός της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας, είτε σε γενικότερα θέματα αυτοδιοίκησης.

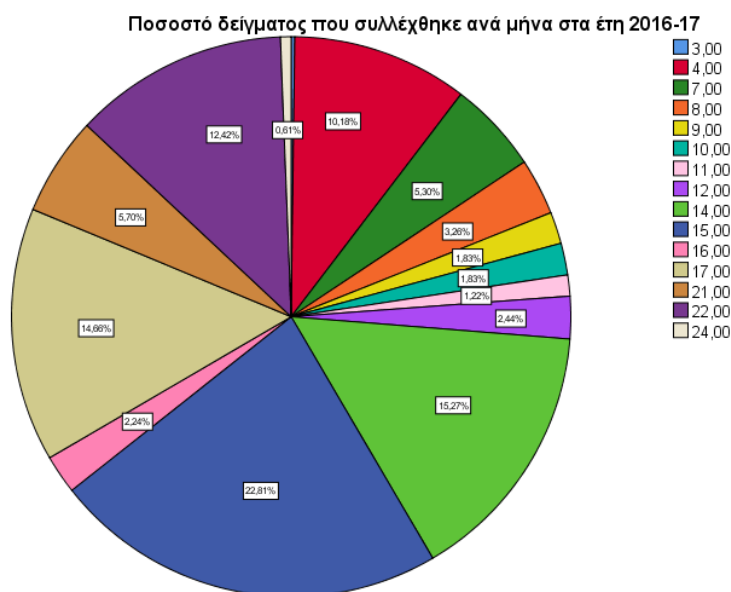
Μέσα από αυτό το πρίσμα, το εν λόγω αποτέλεσμα μη αλλαγής της αντίληψης για την δυνατότητα των πολιτών να συμμετέχουν στη λήψη αποφάσεων δεν αποτελεί έκπληξη.

Τηλεφωνική έρευνα 2016-2017

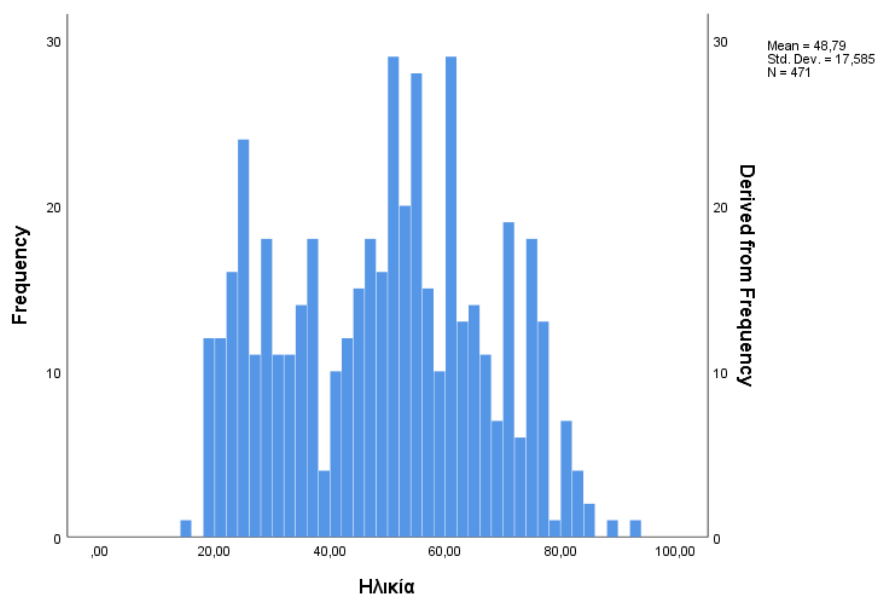
Η τηλεφωνική έρευνα διεξήχθη σε τυχαία επιλεγμένα χρονικά διαστήματα καθ' όλη τη διάρκεια του 2016 και 2017 (Γράφημα 28). Το δείγμα της έρευνας προήλθε επίσης από τυχαία επιλογή μέσω τηλεφωνικού καταλόγου και αφορούσε κατοίκους όλων των επαρχιών της ελεύθερης Κύπρου. Εργαλείο της έρευνας αποτελούσε ερωτηματολόγιο που περιείχε την καταγραφή δημογραφικών στοιχείων (όπως το φύλο, η ηλικία, η υπηκοότητα, η επαγγελματική ιδιότητα και ο τόπος διαμονής) καθώς και 15 ερωτήσεις σχετικές με τις απόψεις για την Πολιτιστική Πρωτεύουσα, την Πάφο και τον Πολιτισμό γενικότερα. Οι περισσότερες ερωτήσεις ήταν κλειστού τύπου και απαντώνταν σε κλίμακα Likert 5 ή 6 σημείων, ενώ υπήρχαν και ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής, όπως και ανοιχτές ερωτήσεις.

Το τελικό δείγμα αποτελούσαν 492 συμμετέχοντες (58.5% γυναίκες, 41.5% άντρες) με μέσο όρο ηλικίας 48.8 (Τ.Α. = 17.6· Γράφημα 29). Το 91% του δείγματος ήταν Κυπριακής υπηκοότητας, το 7.3% Ελληνικής. 0.9% είχε ξένη υπηκοότητα, ενώ το υπόλοιπο 0.8% είχε διπλή υπηκοότητα (Κυπριακή ή Ελληνική μαζί με κάποια άλλη, όπως Ρώσικη ή Ρουμάνικη). Οι περισσότεροι από τους συμμετέχοντες ήταν ιδιωτικοί υπάλληλοι (35%), ακολουθούμενοι από τους συνταξιούχους (24.4%), τους δημόσιους υπάλληλους (11%), τους ανέργους (10.8%), φοιτητές (8.7%) και μαθητές (1%). Υπήρχαν επίσης σε μικρό αριθμό άλλες ιδιότητες, όπως νοικοκυρές (2.4%), ελεύθεροι επαγγελματίες (0.6%), στρατιώτες (0.2%) και καλλιτέχνες (0.2%), αλλά και άτομα που δήλωσαν άλλο επάγγελμά χωρίς διευκρίνιση (5.7%). Το 46% των συμμετεχόντων ήταν κάτοικοι Πάφου, το 11.1% κατοικούσε στην ευρύτερη επαρχία της Πάφου (εκτός πόλης), το 42.4% στις άλλες επαρχίες της Κύπρου και το 0.4% σε άλλη χώρα (Ελλάδα). Από το ποσοστό των ατόμων εκτός επαρχίας Πάφου το 1.4% κατοικεί στην επαρχία Αμμοχώστου, το 9.1% στην επαρχία Λάρνακας, το 11.6% στη

επαρχία Λεμεσού και το 18.9% στη Λευκωσία (για το υπολειπόμενο 1.4% δεν δηλώθηκε η ακριβής επαρχία).

Γράφημα 28: Το γράφημα παρουσιάζει τους μήνες κατά τους οποίους έγινε η συλλογή δεδομένων στη διαεία 2016-17, και τον αριθμό συμμετεχόντων ανά μήνα. Η αρίθμηση (1-24) αντιπροσωπεύει τη σειρά κάθε μήνα στα δύο αυτά έτη.

Γράφημα 29: Κατανομή των ηλικιών των συμμετεχόντων στην τηλεφωνική έρευνα. Ο μικρότερος συμμετέχοντας ήταν 15 ετών, και ο μεγαλύτερος 92.

Η πρώτη ερώτηση προς τους συμμετέχοντες ήταν αν γνωρίζουν ότι η Πάφος είναι πολιτιστική πρωτεύουσα της Ευρώπης για το 2017 και από πότε το γνώριζαν. Η συντριπτική πλειοψηφία τόσο των κατοίκων της επαρχίας Πάφου (98.5%) αλλά και

των κατοίκων των λοιπών επαρχιών (94.5%) το γνώριζε. Πολλοί από τους κατοίκους της Πάφου το γνώριζαν πριν το 2014 (34.3%), ένα εξίσου μεγάλο ποσοστό το έμαθε μεταξύ 2014 και 2015 (30.6%), το 2016 (26.9%) και οι υπόλοιποι (8.2%) το 2017. Ομοίως ένα ποσοστό των κατοίκων άλλων επαρχιών γνώριζε για την Πολιτιστική Πρωτεύουσα πριν το 2014 (46.4%), μεταξύ 2014 και 2015 (20.9%), το 2016 (24.8%) και το 2017 (7.8%).

Η δεύτερη ερώτηση είχε να κάνει με την γνώμη των συμμετεχόντων για το γεγονός ότι η Πάφος είναι Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης για το 2017 και οι απαντήσεις δίνονταν σε μια κλίμακα από το 1 (πολύ αρνητική) ως το 5 (πολύ θετική). Ο μέσος όρος των απαντήσεων τόσο των ντόπιων ($M = 4.43$, $TA = .67$) αλλά και των κατοίκων άλλων επαρχιών ($M = 4.32$, $TA = .67$) κυμαίνονταν από θετική έως πολύ θετική. Η σύγκριση των μέσων όρων των δυο ομάδων με μη-παραμετρικό τεστ Mann-Whitney (λόγω της αρνητικής ασυμμετρίας στην κατανομή των απαντήσεων) δεν έδειξε στατιστικά σημαντική διαφορά μεταξύ τους ($z = -1.92$, $p > .05$).

Η τρίτη ερώτηση αφορούσε το αν θα υπάρξει μακροπρόθεσμο όφελος για την Πάφο από την Πολιτιστική Πρωτεύουσα. Και σε αυτή την ερώτηση η πλειοψηφία απάντησε θετικά, αν και το ποσοστό θετικών απαντήσεων στους κατοίκους της επαρχίας Πάφου (85.5%) ήταν χαμηλότερο από τους κατοίκους άλλων επαρχιών (95.5%). Με βάση τη δικαιολόγηση των απαντήσεων, οι λόγοι για τους οποίους οι κάτοικοι της Πάφου διατηρούν μια πιο αρνητική εκτίμηση των μακροπρόθεσμων αποτελεσμάτων είχαν να κάνουν με την έλλειψη μακροπρόθεσμου σχεδιασμού και οράματος από τους τοπικούς παράγοντες και τους διοργανωτές, τις καθυστερήσεις στα έργα και τη γενικότερη προετοιμασία για την Πολιτιστική Πρωτεύουσα, τη διαφθορά και τα συμφέροντα που εξυπηρετούνται, αλλά και την νοοτροπία του κοινού της Πάφου. Αντίθετα οι λόγοι για τους οποίους τόσο οι ντόπιοι όσο και οι κάτοικοι των άλλων επαρχιών απάντησαν θετικά στην ερώτηση για το μακροπρόθεσμο όφελος είχαν να κάνουν με την διαφήμιση της πόλης στην Ευρώπη και την αναμενόμενη αύξηση του τουρισμού, την αναβάθμιση των υποδομών και τη γενικότερη οικονομική ανάπτυξη, τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, την προβολή της τοπικής κουλτούρας και του πολιτισμού και την ανάπτυξη της πολιτιστικής κουλτούρας του κοινού.

Στις ερωτήσεις 4,5 και 6 οι συμμετέχοντες ρωτήθηκαν πόσο θετικές θα είναι οι επιπτώσεις της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας, στην πόλη της Πάφου, την ευρύτερη επαρχία, και την Κύπρο αντίστοιχα. Οι απαντήσεις δίνονταν σε μια κλίμακα από το 1 (καθόλου) ως το 5 (πάρα πολύ), ενώ υπήρχε και η επιλογή της απάντησης «Δε γνωρίζω». Ο μέσος όρος των απαντήσεων των κατοίκων της Πάφου ήταν 4.02 (TA = 1.25) για τις θετικές επιπτώσεις στην Πάφο, 3.78 (TA = 1.27) για τις θετικές επιπτώσεις στην ευρύτερη επαρχία και 3.79 (TA = 1.27) για τις θετικές επιπτώσεις στην Κύπρο. Αντίστοιχα, ο μέσος όρος των κατοίκων άλλων επαρχιών ήταν 4.03 (TA = 1.18), 3.71 (TA = 1.34) και 3.46 (TA = 1.36). Η σύγκριση των μέσων όρων των δυο ομάδων με μη-παραμετρικό τεστ Mann-Whitney (λόγω της αρνητικής ασυμμετρίας στην κατανομή των απαντήσεων) δεν έδειξε στατιστικά σημαντική διαφορά μεταξύ τους σχετικά με τα οφέλη της πόλης ($z = -.51, p > .05$) και της επαρχίας Πάφου ($z = -.21, p > .05$), αλλά υπήρχε σημαντική διαφοροποίηση στις αντιλήψεις σχετικά με τα οφέλη της Κύπρου ($z = -2.76, p = .006$). Οι κάτοικοι της Πάφου πίστευαν σε μεγαλύτερο βαθμό πως η Πολιτιστική Πρωτεύουσα θα ωφελήσει την Κύπρο σε σχέση με τους κατοίκους άλλων επαρχιών.

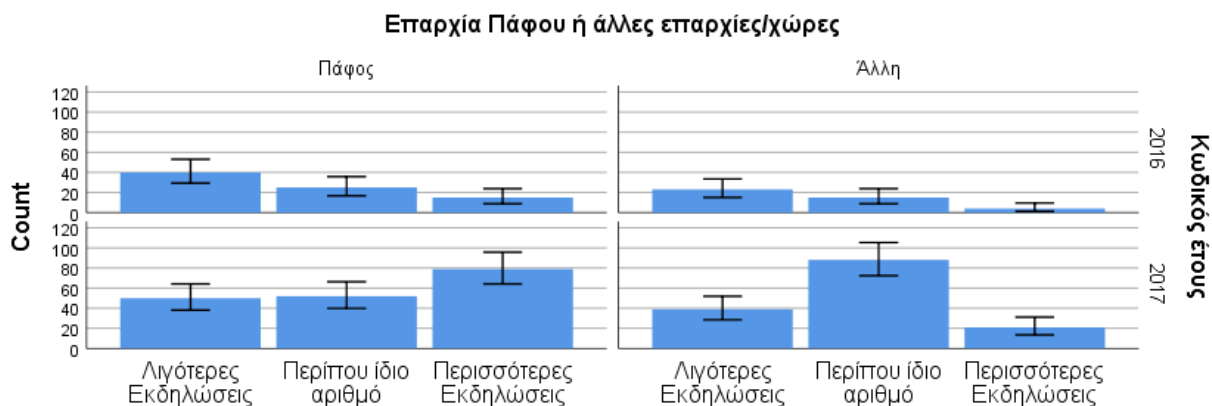
Στην ερώτηση 7 οι συμμετέχοντες ρωτήθηκαν πόσο θεωρούν πως μπορεί να βοηθήσει η επένδυση στον πολιτισμό την οικονομία της Κύπρου. Οι απαντήσεις δίνονταν σε μια κλίμακα από το 1 (καθόλου) ως το 5 (πάρα πολύ), ενώ υπήρχε και η επιλογή της απάντησης «Δε γνωρίζω». Ο μέσος όρος των απαντήσεων των κατοίκων της επαρχίας Πάφου ήταν 4 (TA = 1.12), ενώ ο μέσος όρος των απαντήσεων των κατοίκων άλλων επαρχιών ήταν 4.10 (TA = 1.15). Η σύγκριση των δύο μέσων όρων δεν έδειξε στατιστικά σημαντική διαφορά στις αντιλήψεις των κατοίκων Πάφου και άλλων επαρχιών ($z = -.172, p > .05$)

Στις ερωτήσεις 8 και 9 οι συμμετέχοντες ερωτήθηκαν αν η συχνότητα εξόδου για πολιτιστικές εκδηλώσεις και άλλες κοινωνικές εξόδους (πχ για φαγητό, καφέ, ποτό) διαφοροποιήθηκε τους τελευταίους 2 μήνες σε σχέση με την ίδια περίοδο του προηγούμενου έτους. Η απάντηση σε κλίμακα 3 σημείων, που υποδηλώνουν μείωση συχνότητας (0), σταθερή συχνότητα (1) ή αύξηση συχνότητας (2). Ο μέσος όρος των κατοίκων της Πάφου στην ερώτηση 8 ήταν 1.02 (TA = .84), που υποδηλώνει σταθερότητα στη συμμετοχή σε πολιτιστικές εκδηλώσεις, ενώ στην ερώτηση 9 ο

μέσος όρος ήταν 1.11 (TA = .73), που υποδηλώνει ελαφριά αύξηση της εξόδου για άλλες κοινωνικές δραστηριότητες. Αντίστοιχα για τους κατοίκους άλλων επαρχιών ο μέσος όρος στην ερώτηση 8 ήταν .80 (TA = .65), που υποδηλώνει μείωση στη συμμετοχή σε πολιτιστικές εκδηλώσεις, ενώ στην ερώτηση 9 ο μέσος όρος ήταν .88 (TA = .61), που υποδηλώνει ελαφριά μείωση της εξόδου για άλλες κοινωνικές δραστηριότητες.

Για να ελεγχθεί η ανεξαρτησία της επαρχίας προέλευσης (Πάφος ή εκτός Πάφου) από τις απαντήσεις για μείωση, σταθερότητα ή αύξηση των εξόδων για πολιτιστικές (Ερ. 8) ή άλλες κοινωνικές δραστηριότητες (Ερ. 9) έγιναν μη παραμετρικές αναλύσεις του χ^2 . Τα δεδομένα από το έτος 2016 και 2017 αναλύθηκαν ξεχωριστά.

Στις απαντήσεις για τη διαφοροποίηση στις εξόδους για πολιτιστικές δραστηριότητες (Ερ. 8) ο τύπος διαμονής είναι σημαντικός για το 2017 [$\chi^2(2) = 41.36, p < .001$], αλλά όχι για το 2016 [$\chi^2(2) = 1.79, p > .05$]. Στις απαντήσεις των κατοίκων της Πάφου φαίνεται πως περισσότερα άτομα αναλογικά αύξησαν τη συχνότητα συμμετοχής σε πολιτιστικές εκδηλώσεις κατά το 2017, σε σχέση με τους κατοίκους άλλων επαρχιών (Γράφημα 30).

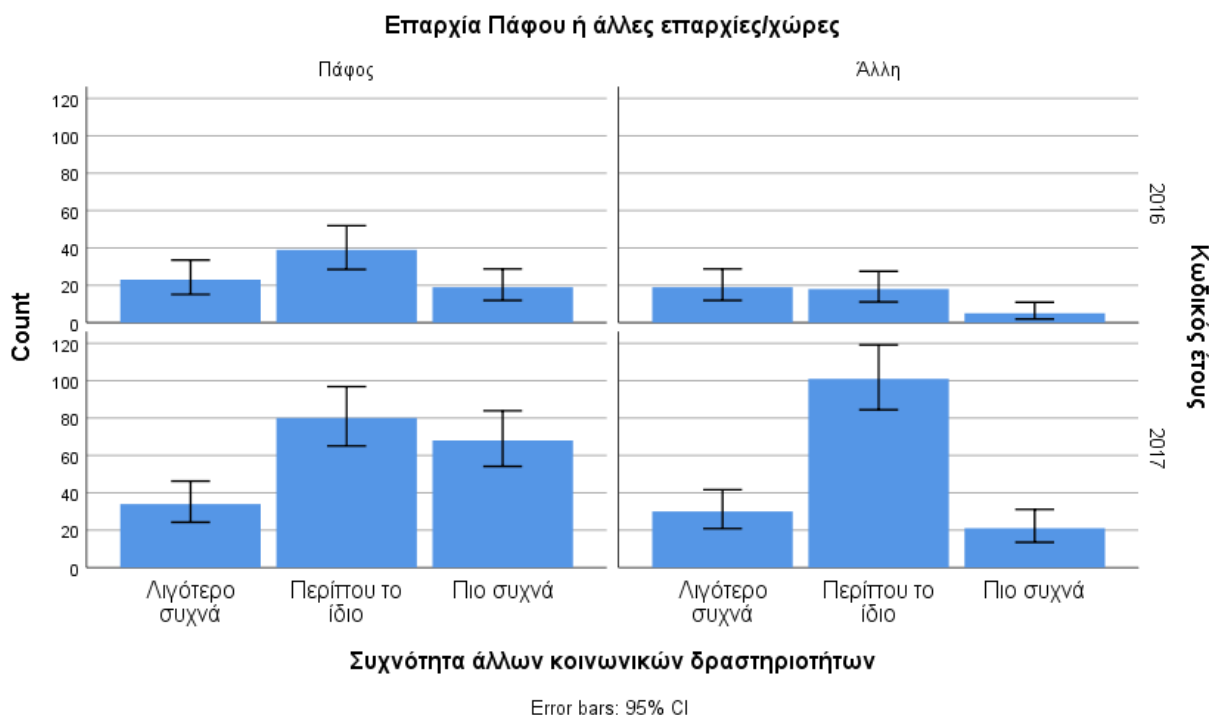

Συχνότητα συμμετοχής σε πολιτιστικές εκδηλώσεις

Error bars: 95% CI

Γράφημα 30: Αριθμός των ατόμων που επέλεξε κάθε απάντηση σχετικά με την μείωση, σταθερότητα ή αύξηση συμμετοχής σε πολιτιστικές εκδηλώσεις, ξεχωριστά για τους κατοίκους Πάφου και άλλων επαρχιών, και ξεχωριστά για το 2016 και 2017. Η γραμμή σφάλματος παρουσιάζει το διάστημα εμπιστοσύνης 95%.

Παρομοίως, στις απαντήσεις για τη διαφοροποίηση στις κοινωνικές εξόδους (Ερ. 9) ο τόπος διαμονής είναι σημαντικός για το 2017 [$\chi^2(2) = 25.01, p < .001$], αλλά όχι για το 2016 [$\chi^2(2) = 4.36, p > .05$]. Και σε αυτή την ερώτηση φαίνεται να υπάρχει αναλογικά μεγαλύτερος αριθμός συμμετεχόντων από την Πάφο που το 2017 αύξησε τις κοινωνικές εξόδους του σε σχέση με τους κατοίκους άλλων επαρχιών (Γράφημα 31).

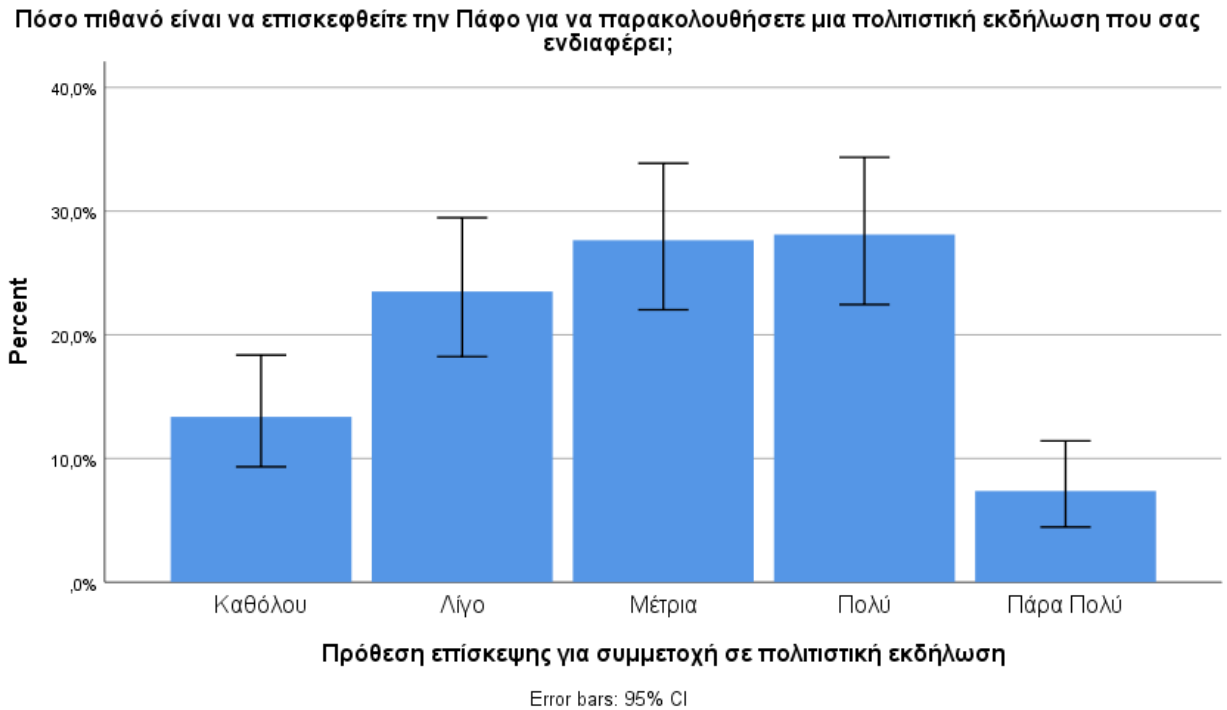

Γράφημα 31: Αριθμός των ατόμων που επέλεξε κάθε απάντηση σχετικά με την μείωση, σταθερότητα ή αύξηση συμμετοχής σε κοινωνικές εκδηλώσεις, ξεχωριστά για τους κατοίκους Πάφου και άλλων επαρχιών, και ξεχωριστά για το 2016 και 2017. Η γραμμή σφάλματος παρουσιάζει το διάστημα εμπιστοσύνης 95%.

Οι επόμενες δύο ερωτήσεις αφορούσαν τους συμμετέχοντες που δεν κατοικούσαν στην Πάφο και ρωτούσαν πόσες φορές επισκέφθηκαν την Πάφο τον τελευταίο χρόνο (Ερ. 10) και πόσο πιθανό θα ήταν να επισκεφθούν την Πάφο για να παρακολουθήσουν μια πολιτιστική εκδήλωση που τους ενδιέφερε (Ερ. 11).

Από τα 186 άτομα που απάντησαν την ερώτηση 10, οι 55 δεν είχαν επισκεφθεί την Πάφο τα τελευταία χρόνια, ενώ οι υπόλοιποι την είχαν επισκεφθεί από 1 φορά έως πάνω από 20. Ο μέσος όρος ήταν 3.2 επισκέψεις το χρόνο (TA = 5).

Οι περισσότεροι συμμετέχοντες δήλωσαν ότι είναι πολύ ή μέτρια πιθανό να επισκεφθούν την Πάφο για να παρακολουθήσουν μια πολιτιστική εκδήλωση που τους ενδιαφέρει, ακολουθούμενοι από όσους δήλωσαν ότι είναι λίγο ή καθόλου πιθανό, και τέλος όσους δήλωσαν ότι είναι πολύ πιθανό.

Γράφημα 32: Απαντήσεις των ατόμων που δεν κατοικούν στην Πάφο στην ερώτηση σχετικά με την πιθανότητα επίσκεψης της Πάφου για συμμετοχή σε πολιτιστικές εκδηλώσεις. Η γραμμή σφάλματος παρουσιάζει το διάστημα εμπιστοσύνης 95%.

Η ερώτηση 12 αφορούσε τις πρώτες 2 λέξεις που έρχονται στο μυαλό των συμμετεχόντων και χαρακτηρίζουν την Πάφο. Οι λέξεις οι οποίες επιλέχθηκαν από τους συμμετέχοντες αντικατοπτρίζουν την εικόνα της Πάφου. Ήταν ανοιχτού τύπου ερώτηση και οι απαντήσεις των συμμετεχόντων οργανώθηκαν θεματικά στις εξής κατηγορίες που προέκυψαν από τις απαντήσεις: 1) η ιστορία, η αρχαιολογία και η μυθολογία της Πάφου, τα μνημεία και τα αξιοθέατά της, 2) αναφορές στην Πάφο ως τουριστικό προορισμό, τη θάλασσα, τις διακοπές και το καλοκαίρι, 3) το καλό κλίμα και ο ήλιος, 4) η ομορφιά, η γραφικότητα και η καθαριότητα της πόλης και της ευρύτερης επαρχίας, 5) τα προτερήματα των κατοίκων της, όπως η φιλοξενία, η ανθρωπιά και η τιμιότητα, 6) η ευρύτερη ανάπτυξη της Πάφου αλλά και τα περιθώρια περεταίρω ανάπτυξης, 7) η ηρεμία, η ησυχία που επικρατεί, η ασφάλεια και το φιλικό περιβάλλον για οικογένειες, 8) δηλώσεις περηφάνειας για την Πάφο (π.χ. η καλύτερη πόλη), 9) ο πολιτισμός και οι παραδόσεις της, αλλά και ο τίτλος της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας, 10) το καλό φαγητό και οι ευκαιρίες διασκέδασης και 11) αρνητικά στοιχεία όπως το υπερβολικά μικρό της μέγεθος, η αναφορά σε αυτή ως αδικημένη πόλη, οι κακοί δρόμοι και η ταλαιπωρία – για παράδειγμα από τα έργα της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας.

Το ποσοστό των συμμετεχόντων που έδωσε απαντήσεις που εμπίπτουν στην κάθε κατηγορία παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 3: Παρουσίαση των ποσοστών πρώτης και δεύτερης αναφοράς στις περιγραφές που χρησιμοποίησαν οι συμμετέχοντες από την Πάφο και από άλλου.

Θεματική ενότητα	Κάτοικοι Πάφου		Κάτοικοι από άλλες επαρχίες	
	1 ^η λέξη	2 ^η λέξη	1 ^η λέξη	2 ^η λέξη
Ιστορία, Αρχαιολογία, Μυθολογία - Μνημεία & Αξιοθέατα	24,9%	25,2%	31,9%	25,9%
Τουρισμός, θάλασσα, καλοκαίρι	24,1%	23,8%	28,4%	36,7%
Ήλιος, καλό κλίμα	2,1%	6,1%	0%	1,8%
Ομορφιά, Φυσικό περιβάλλον - Γραφικότητα, Καθαριότητα	23,6%	15,9%	27,3%	12,7%
Προτερήματα κατοίκων (φιλοξενία, ανθρωπιά, τιμιότητα)	2,1%	6,1%	1,5%	2,4%
Ανάπτυξη	3,4%	2,3%	2,1%	5,4%
Ήσυχία, Ασφάλεια, Φιλική προς Οικογένειες	5,9%	7,9%	3,6%	7,8%
Περηφάνεια για την Πάφο	1,7%	,9%	1,0%	1,2%
Πολιτισμός, Παραδόσεις, Πολιτιστική Πρωτεύουσα	7,6%	7,5%	2,1%	3,0%
Καλό Φαγητό, Διασκέδαση	1,7%	2,8%	1,0%	3,0%
Αρνητικά στοιχεία (μικρό μέγεθος, αδικημένη πόλη, κακοί δρόμοι - ταλαιπωρία)	3,0%	1,4%	1,0%	0%

Αξίζει να επισημανθεί πως η συντριπτική πλειοψηφία των λέξεων που αναφέρθηκαν αυθόρμητα τόσο από τους κατοίκους της Πάφου όσο και από τους κατοίκους άλλων επαρχιών ήταν θετικές, με ένα ελάχιστο ποσοστό αρνητικών χαρακτηριστικών. Η αναφορά στην Πάφο ως τουριστικό προορισμό είναι συχνή και στις δυο ομάδες (αν και το ποσοστό είναι υψηλότερο στη αναφορά της 2ης λέξης σε κατοίκους άλλων επαρχιών) και η αναφορά στην ομορφιά και γραφικότητα της Πάφου είναι υψηλότερη στους κατοίκους άλλων επαρχιών. Τέλος, η αναφορά στον πολιτισμό και τις παραδόσεις είναι πολύ υψηλότερη στους κατοίκους της Πάφου.

Η ερώτηση 13 ζητούσε την επισήμανση των δύο πιο σημαντικών πλεονεκτημάτων της Πάφου στα οποία θα έπρεπε να επενδύσει στο μέλλον για την πολιτιστική της ανάπτυξη. Ήταν ανοιχτού τύπου ερώτηση και οι απαντήσεις των συμμετεχόντων οργανώθηκαν θεματικά στις εξής κατηγορίες που προέκυψαν από τις απαντήσεις: 1) η ιστορία, η αρχαιολογία και η μυθολογία της Πάφου, τα μνημεία και τα αξιοθέατά της, 2) η ομορφιά, η γραφικότητα και η καθαριότητα της πόλης και της ευρύτερης επαρχίας, συμπεριλαμβανομένου του φυσικού περιβάλλοντος, 3) ο τουρισμός, η θάλασσα και το καλοκαίρι, 4) το καλό κλίμα και ο ήλιος, 5) τα προτερήματα των κατοίκων της, όπως η φιλοξενία, η ανθρωπιά και η τιμιότητα, 6) στοιχεία που προσδίδουν ποιότητα ζωής, όπως η ηρεμία / ησυχία που επικρατεί, η ασφάλεια και το φιλικό περιβάλλον για οικογένειες, αλλά και η ευκολία μετακίνησης λόγω των μικρών αποστάσεων και του μικρού μεγέθους της πόλης, 7) η πολιτιστική κληρονομιά, 8) οι παραδόσεις της, αλλά και τα φαγητά της / τα παραδοσιακά προϊόντα, 9) η μόρφωση / παιδεία, 10) η οικονομική ανάπτυξη και οι ευκαιρίες εργασίας, 11) η δημιουργία έργων υποδομής όπως δρόμοι, ξενοδοχεία, εργοστάσια, 12) η αναβάθμιση και εκμετάλλευση υπάρχουσών υποδομών όπως το αεροδρόμιο, οι καφετέριες, τα μαγαζιά, οι ευκαιρίες για διασκέδαση, οι συγκοινωνίες). Υπήρχαν επίσης απαντήσεις που δεν έβλεπαν κανένα πλεονέκτημα (13), αλλά και άτομα που δεν έδωσαν απάντηση (14: Δεν ξέρω / Δεν απαντώ).

Το ποσοστό των συμμετεχόντων που έδωσε απαντήσεις που εμπίπτουν στην κάθε κατηγορία παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 4: Παρουσίαση των ποσοστών πρώτης και δεύτερης αναφοράς στις λέξεις που χρησιμοποίησαν οι συμμετέχοντες από την Πάφο και από αλλού για να περιγράψουν τα δύο κυριότερα πλεονεκτήματα της Πάφου στα οποία μπορεί να βασιστεί για την πολιτιστική της ανάπτυξη..

Θεματική ενότητα	Κάτοικοι Πάφου		Κάτοικοι από άλλες επαρχίες	
	1 ^η λέξη	2 ^η λέξη	1 ^η λέξη	2 ^η λέξη
Ιστορία, Αρχαιολογία, Μυθολογία - Μνημεία & Αξιοθέατα	12,7%	17,9%	22,6%	18,4%
Ομορφιά, Φυσικό περιβάλλον - Γραφικότητα, Καθαριότητα	9,6%	13,0%	19,2%	17,8%
Τουρισμός, θάλασσα, καλοκαίρι	29,8%	30,4%	39,5%	26,3%
Ήλιος, καλό κλίμα	10,1%	5,4%	5,6%	2,6%
Προτερήματα κατοίκων (φιλοξενία, ανθρωπιά, τιμιότητα)	5,7%	5,4%	2,8%	5,9%

Ησυχία, Ασφάλεια, Φιλική προς Οικογένειες, Μικρό μέγεθος - αποστάσεις	6,6%	2,2%	1,7%	7,9%
Πολιτιστική Κληρονομιά	5,3%	4,3%	2,8%	3,9%
Παραδόσεις & φαγητά/προϊόντα	2,2%	3,3%	0%	1,3%
Μόρφωση/Παιδεία	1,3%	2,2%	0%	0%
Οικονομία, Ευκαιρίες Εργασίας	3,1%	3,8%	,6%	2,0%
Δημιουργία έργων υποδομής (δρόμοι, ξενοδοχεία, εργοστάσια)	5,3%	5,4%	,6%	7,9%
Βελτίωση υποδομών (αεροδρόμιο, καφέ, μαγαζιά, ευκαιρίες για διασκέδαση, συγκοινωνίες)	4,4%	1,6%	1,7%	2,0%
Κανένα, τίποτα	,4%	,5%	0%	0%
Δεν ξέρω / Δεν απαντώ	,9%	1,1%	2,3%	1,3%
Άλλο	2,6%	2,7%	,6%	2,0%

Σε αυτές τις απαντήσεις φαίνεται πως οι κάτοικοι άλλων επαρχιών εστιάζουν σε παράγοντες όπως η αρχαιολογική κληρονομιά, η ομορφιά, η γραφικότητα και το φυσικό περιβάλλον, σε αναλογικά μεγαλύτερο βαθμό σε σχέση με τους κατοίκους της Πάφου. Αντίθετα οι κάτοικοι της Πάφου δίνουν μεγαλύτερη βαρύτητα στην πολιτιστική κληρονομιά, τις παραδόσεις και την παιδεία, αλλά αναφέρουν και στοιχεία ανάπτυξης που επιθυμούν, όπως η δημιουργία νέων έργων υποδομής και η βελτίωση υπαρχουσών υποδομών.

Η ερώτηση 14 ζητούσε την επισήμανση των δύο πιο σημαντικών μειονεκτημάτων της Πάφου που αφορούν την πολιτιστική της ανάπτυξη. Ήταν ανοιχτού τύπου ερώτηση και οι απαντήσεις των συμμετεχόντων οργανώθηκαν θεματικά στις εξής κατηγορίες που προέκυψαν από τις απαντήσεις: 1) έλλειψη υποδομών όπως κέντρα αθλητισμού-νεολαίας, χώροι πρασίνου, χώροι πολιτισμού/εκδηλώσεων, οργανωμένα camping, υποδομές για την πρόσβαση ατόμων με ειδικές ανάγκες κλπ., 2) υποδομές που χρειάζονται βελτιώσεις όπως το οδικό δίκτυο, οι χώροι στάθμευσης, οι συγκοινωνίες, τα σπίτια και κτίρια, οι δημόσιοι χώροι, τα πανεπιστήμια, η θάλασσα και οι παραλίες, 3) η ανάγκη αναβάθμισης του τουριστικού προϊόντος, 4) οι καθυστερήσεις στα έργα όπως αυτά που έγιναν για την πολιτιστική πρωτεύουσα, 5) η ελλιπής ή αργή ανάπτυξη και η στασιμότητα, 6) η

απομόνωση της Πάφου λόγω απόστασης από τα κέντρα αποφάσεων (Λευκωσία) αλλά και τις άλλες πόλεις, 7) η έλλειψη ικανής ηγεσίας, οράματος και οργάνωσης, αλλά και η διαφθορά των τοπικών παραγόντων, 8) η έλλειψη μόρφωσης αλλά και γενικότερης παιδείας στους πολίτες και η έλλειψη σεβασμού στην ιστορία και τον πολιτισμό, 9) η αδράνεια, έλλειψη συνεργασίας και εσωστρέφεια των πολιτών και η κλειστή κοινωνία της Πάφου, 10) η ελλιπής καθαριότητα, 11) η ακρίβεια στις τιμές, 12) η ανεργία, 13) το μικρό μέγεθος της πόλης αλλά και της τοπικής αγοράς, που συνεπάγεται και περιορισμένες οικονομικές δυνατότητες, 14) η υπερβολική ησυχία το χειμώνα και γενικότερα οι περιορισμένες επιλογές διασκέδασης/αναψυχής που προσφέρονται, 15) η αίσθηση ότι η Πάφος είναι αδικημένη και η παραμέληση της πόλης και των αρχαιολογικών της χώρων και 16) προβλήματα που δημιουργούνται από την ύπαρξη πολλών ξένων κατοίκων και μεταναστών, π.χ. δέσμευση θέσεων εργασίας. Υπήρχαν επίσης απαντήσεις που δεν έβλεπαν κανένα πλεονέκτημα (17), αλλά και άτομα που δεν έδωσαν απάντηση (18: Δεν ξέρω / Δεν απαντώ) ή έδωσαν κάποια άλλη απάντηση (19).

Πίνακας 5: Παρουσίαση των ποσοστών πρώτης και δεύτερης αναφοράς στις λέξεις που χρησιμοποίησαν οι συμμετέχοντες από την Πάφο και από αλλού για να περιγράψουν τα δύο κυριότερα μειονεκτήματα της Πάφου όσον αφορά την πολιτιστική της ανάπτυξη.

Θεματική ενότητα	Κάτοικοι Πάφου		Κάτοικοι από άλλες επαρχίες	
	1 ^η λέξη	2 ^η λέξη	1 ^η λέξη	2 ^η λέξη
Έλλειψη υποδομών (κέντρα αθλητισμού-νεολαίας, χώροι πρασίνου, πολιτισμού/εκδηλώσεων, camping, ειδικές ανάγκες)	11,3%	5,4%	5,3%	5,0%
Βελτιώσεις (οδικό δίκτυο, παρκινγκ, συγκοινωνίες, σπίτια/κτίρια, δημόσιοι χώροι, πανεπιστήμια, θάλασσα - παραλίες)	21,2%	10,8%	14,8%	12,0%
Αναβάθμιση τουριστικού προϊόντος	1,0%	6,9%	0%	3,0%
Καθυστερήσεις στα έργα	6,4%	3,8%	5,3%	1,0%
Ελλιπής / αργή ανάπτυξη, στασιμότητα	3,9%	7,7%	2,4%	8,0%
Απομόνωση, απόσταση από άλλες πόλεις (Λευκωσία)	4,9%	20,8%	17,8%	10,0%
Έλλειψη ικανής ηγεσίας, οράματος & οργάνωσης, διαφθορά	10,8%	5,4%	8,3%	8,0%

Έλλειψη μόρφωσης-παιδείας-κουλτούρας στους πολίτες / σεβασμού στην ιστορία και τον πολιτισμό	2,5%	11,5%	2,4%	2,0%
Αδρανείς πολίτες, εσωστρεφείς, κλειστή κοινωνία, έλλειψη συνεργασίας	10,3%	4,6%	5,3%	5,0%
Καθαριότητα	3,0%	1,5%	0%	0%
Ακρίβεια, τιμές	,5%	5,4%	2,4%	3,0%
Ανεργία	3,0%	3,1%	,6%	2,0%
Μικρή πόλη και αγορά, περιορισμένες οικονομικές δυνατότητες	8,9%	6,2%	8,3%	9,0%
Υπερβολική ησυχία το χειμώνα, λίγες επιλογές διασκέδασης/αναψυχής	1,5%	3,1%	3,6%	3,0%
Αδίκημένη/παραμελημένη πόλη-αρχαιολογικοί χώροι	3,9%	2,3%	1,8%	6,0%
Ξένοι, δημιουργία προβλημάτων, θέσεις εργασίας	2,0%	1,5%	3,0%	1,0%
Κανένα	2,5%	5,4%	7,1%	9,0%
ΔΞ/ΔΑ	1,5%	10,8%	11,2%	13,0%
Άλλο	1,0%	6,9%	,6%	0%

Σε αυτές τις απαντήσεις φαίνεται πως τόσο οι κάτοικοι άλλων επαρχιών όσο και οι κάτοικοι της Πάφου κρίνουν ως αρνητικούς παράγοντες την έλλειψη των αναγκαίων βελτιώσεων σε υπάρχουσες υποδομές όπως το οδικό δίκτυο, οι δημόσιοι χώροι και οι θάλασσες και παραλίες, αλλά και την απόσταση της Πάφου από τις άλλες πόλεις που συμβάλλει στην απομόνωσή της. Επίσης και οι δυο ομάδες σχολίασαν την υποβάθμιση της καθημερινότητας και την ταλαιπωρία που προκύπτει από τις καθυστερήσεις στα έργα και επισήμαναν την έλλειψη ικανοτήτων, οράματος και οργάνωσης εκ μέρους των εθνικών και τοπικών αρχών. Από την άλλη, οι κάτοικοι της Πάφου αντιλαμβάνονται την ανάγκη έργων υποδομής που απουσιάζουν από την Πάφο, αλλά και την ανάγκη αναβάθμισης του τουριστικού προϊόντος σε μεγαλύτερο βαθμό σε σχέση με τους κατοίκους άλλων επαρχιών. Επίσης, εν είδει αυτοκριτικής, στηλιτεύουν περισσότερο την έλλειψη παιδείας και σεβασμού στην ιστορία και τον πολιτισμό των ίδιων των κατοίκων της, όπως και την ελλιπή κινητοποίηση και μεταξύ τους συνεργασία. Αξίζει να αναφερθεί επίσης πως το μικρό μέγεθος της πόλης που σε προηγούμενη ερώτηση αξιολογήθηκε θετικά για τις

επιπτώσεις του στην ποιότητα ζωής σε αυτή την ερώτηση κρίνεται ως αρνητικό, λόγω της επίπτωσής του στη μικρή τοπική αγορά και τις περιορισμένες οικονομικές δυνατότητες, τόσο από τους κατοίκους της επαρχίας Πάφου όσο και από τους κατοίκους των άλλων επαρχιών.

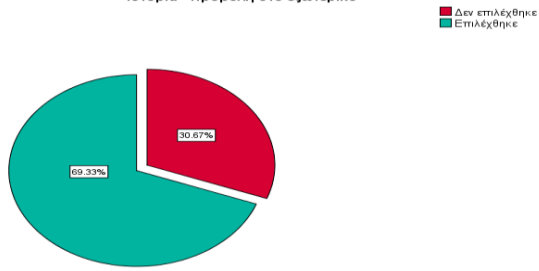
Στην τελευταία ερώτηση (Ερ. 15) σχετικά με το ποια στοιχεία του πολιτισμού της Κύπρου θα έπρεπε, κατά τη γνώμη των συμμετεχόντων, να προβάλλονται περισσότερο στο εξωτερικό (Γράφημα 33), οι συμμετέχοντες επέλεξαν, με σειρά προτεραιότητας²: την ιστορία (69.3%), τα μουσεία και τους αρχαιολογικούς χώρους (58%), τα παραδοσιακά προϊόντα (54.6%), τη μαγειρική και την τοπική κουζίνα (53.1%), την παραδοσιακή πολιτιστική παραγωγή (36.6%), τη συμμετοχή ντόπιων καλλιτεχνών σε διεθνείς πολιτιστικές εκδηλώσεις (36%), τις εκκλησίες και τις θρησκευτικές παραδόσεις (35%), την αρχιτεκτονική (30.3%) και τη μοντέρνα πολιτιστική παραγωγή (26.8%).

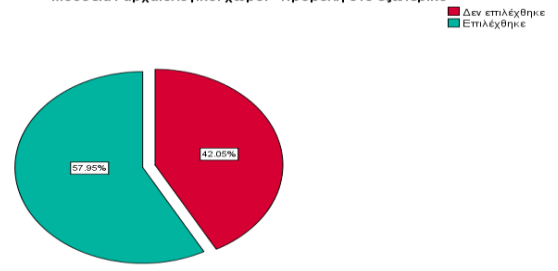
² Το ποσοστό υποδηλώνει το ποσοστό των συμμετεχόντων επί των έγκυρων απαντήσεων που επέλεξε την κάθε δήλωση.

Έρευνα Πολιτιστικού Βαρομέτρου – Πάφος Πολιτιστική Πρωτεύουσα 2017

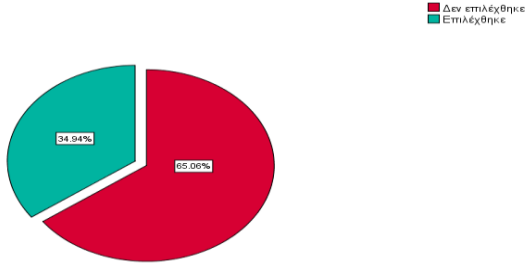
Ιστορία - προβολή στο εξωτερικό

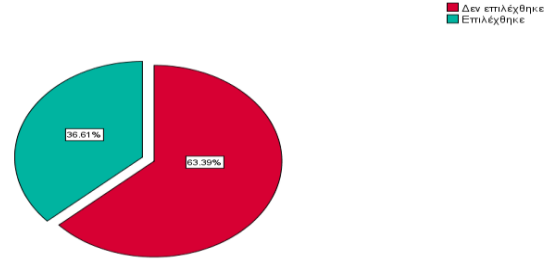
Μουσεία / αρχαιολογικοί χώροι - προβολή στο εξωτερικό

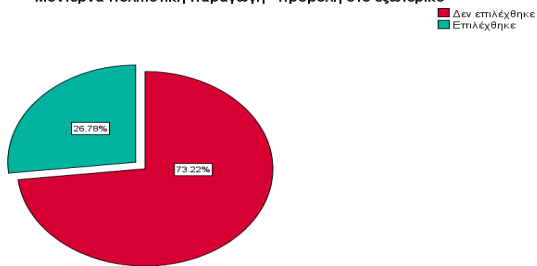
Εκκλησίες, θρησκευτικές παραδόσεις - προβολή στο εξωτερικό

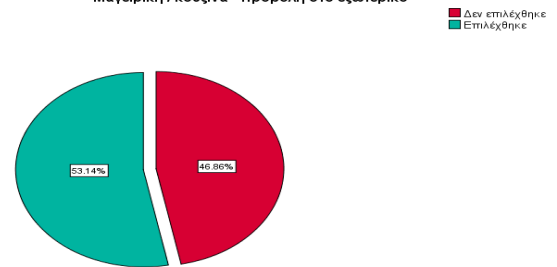
Παραδοσιακή πολιτιστική παραγωγή - προβολή στο εξωτερικό

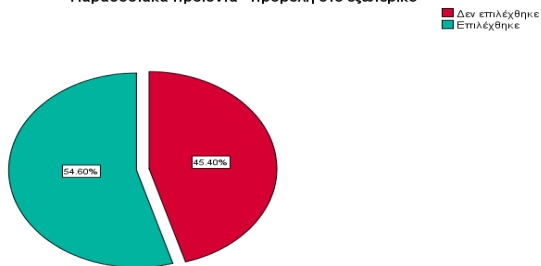
Μοντέρνα πολιτιστική παραγωγή - προβολή στο εξωτερικό

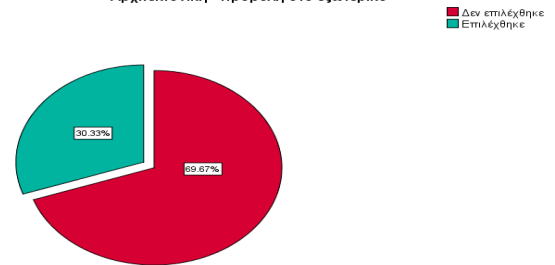
Μαγειρική / κουζίνα - προβολή στο εξωτερικό

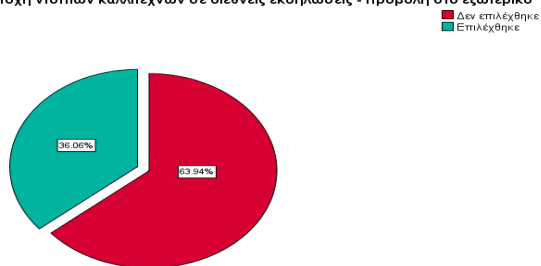
Παραδοσιακά προϊόντα - προβολή στο εξωτερικό

Αρχιτεκτονική - προβολή στο εξωτερικό

Συμμετοχή ντόπιων καλλιτεχνών σε διεθνείς εκδηλώσεις - προβολή στο εξωτερικό

Γράφημα 33: Επιλογές των συμμετεχόντων για τα στοιχεία του πολιτισμού της Κύπρου που θα έπρεπε να προβάλλονται στο εξωτερικό. Τα ποσοστά υποδηλώνουν το ποσοστό των ατόμων επί των έγκυρων απαντήσεων που επέλεξε ή δεν επέλεξε κάθε δήλωση.

Συγκριτικά οικονομικά στοιχεία για τα έτη 2016-2017

Σε αυτή την ενότητα παρουσιάζονται οικονομικά στοιχεία για τα έτη 2016 και 2017, μέσα από τα οποία θα προσπαθήσουμε να εκμαιεύσουμε πληροφορίες για την εξέλιξη ενδεικτικών οικονομικών και τουριστικών δεικτών για τη χρονιά της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας, το 2017, σε σχέση με την προηγούμενη χρονιά, το 2016, που θα ληφθεί ως συνθήκη ελέγχου. Βέβαια πρέπει να είμαστε πολύ προσεκτικοί στα όποια σχόλια και συνδέσεις μεταξύ αυτών των δεικτών και της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας, αφού δεν υπάρχει τρόπος να είμαστε σίγουροι ότι οι όποιες αλλαγές σχετίζονται με την Πολιτιστική Πρωτεύουσα και δεν είναι τυχαίες. Παρόλα αυτά μπορούμε να δούμε κατά πόσο υπάρχει μια φαινομενική συσχέτιση της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας με αναμενόμενες αλλαγές, όπως η αύξηση του τουρισμού ή η οικονομική ανάπτυξη, που φάνηκαν να είναι ανάμεσα στις βασικές προσδοκίες των θεσμών και των πολιτών. Όλα τα στοιχεία για αυτή την ενότητα έχουν αντληθεί από την ιστοσελίδα της Στατιστικής Υπηρεσίας Κύπρου και αποτελούν πνευματική ιδιοκτησία του εν λόγω οργανισμού.

Στον πρώτο πίνακα παρουσιάζεται η εξέλιξη των μέσων μηνιαίων απολαβών των μισθωτών στην Κύπρο τα τελευταία χρόνια (ανά τρίμηνο κάθε έτους).

ΜΕΣΕΣ ΜΗΝΙΑΙΕΣ ΑΠΟΛΑΒΕΣ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΚΑΤΑ ΤΡΙΜΗΝΟ ΣΥΝΟΛΟ

ΕΤΟΣ	ΤΡΙΜΗΝΟ	ΜΕΣΕΣ ΜΗΝΙΑΙΕΣ ΑΠΟΛΑΒΕΣ (Χωρίς διόρθωση) (€)	ΜΕΣΕΣ ΜΗΝΙΑΙΕΣ ΑΠΟΛΑΒΕΣ (Διορθωμένες ως προς τις εποχικές διακυμάνσεις) (€)	Ποσοστιαία Αλλαγή (%)	
				Σύγκριση με το αντίστοιχο τρίμηνο του προηγούμενου έτους	Σύγκριση με το προηγούμενο τρίμηνο (Απολαβές διορθωμένες ως προς τις εποχικές διακυμάνσεις)
2017	T4 ^(p)				
	T3 ^(p)	1.747	1.878	-0,1	-0,1
	T2 ^(p)	1.797	1.880	0,2	-0,1
	T1 ^(p)	1.827	1.881	0,1	0,3
2016	T4	2.149	1.876	-0,8	-0,2
	T3	1.748	1.880	0,2	0,0
	T2	1.793	1.880	0,3	0,1
	T1	1.824	1.879	-0,4	-0,2
2015	T4	2.167	1.883	-0,4	0,2
	T3	1.745	1.879	-0,6	0,0
	T2	1.788	1.880	-0,7	-0,4
	T1	1.831	1.887	-0,5	0,1
2014	T4	2.177	1.886	-1,9	-0,1

	T3	1.754	1.887	-3,2	-0,4
	T2	1.801	1.895	-3,3	-0,6
	T1	1.840	1.907	-2,9	-0,8
2013	T4	2.219	1.921	-3,4	-1,1
	T3	1.812	1.943	-2,5	-0,6
	T2	1.863	1.955	-2,2	-0,9
	T1	1.896	1.973	-0,3	-0,7
2012	T4	2.296	1.988	0,6	-0,1
	T3	1.859	1.989	0,7	-0,2
	T2	1.906	1.993	1,3	0,3
	T1	1.902	1.987	2,2	0,2
2011	T4	2.282	1.983	3,2	0,6
	T3	1.847	1.971	2,5	0,4
	T2	1.881	1.963	3,5	1,1
	T1	1.862	1.941	1,8	0,5

(ρ): Προκαταρκτικά στοιχεία

Τα πιο πάνω στοιχεία βασίζονται στο Αρχείο των Κοινωνικών Ασφαλίσεων και καλύπτουν υπαλλήλους σε όλους τους Τομείς της Οικονομίας, εξαιρουμένων των ατόμων που εργοδοτούνται σε ιδιωτικά νοικοκυριά.

-

-

-

(Τελευταία Ενημέρωση 29/12/2017)
COPYRIGHT © : 2017, REPUBLIC OF CYPRUS,
STATISTICAL SERVICE

Τα στοιχεία αντανακλούν τις αλλαγές που έχουν επέλθει τα τελευταία χρόνια με τα οικονομικά προβλήματα της Κύπρου, το κούρεμα καταθέσεων και τις αναταράξεις που προήλθαν από αυτό και οδήγησαν σε μείωση των μέσων απολαβών των μισθωτών. Όσον αφορά τους μισθούς των μισθωτών δε φαίνεται να έχει επέλθει ανάκαμψη στα προ του 2010 επίπεδα, αν και φαίνεται να σταθεροποιείται η συνεχιζόμενη ετήσια πτώση του μέσου εισοδήματος. Συγκεκριμένα, για τα έτη 2017 (μέσες απολαβές διορθωμένες ως προς τις εποχικές διακυμάνσεις €1,880) και 2016 (μέσες απολαβές διορθωμένες ως προς τις εποχικές διακυμάνσεις €1,879) δε διαφαίνεται ιδιαίτερη αλλαγή.

Από την άλλη, στον ακόλουθο πίνακα διαφαίνεται μια μικρή αύξηση για το 2017 στο εργατικό δυναμικό της κυβέρνησης (δημόσιες υπηρεσίες, εκπαιδευτικές υπηρεσίες, δυνάμεις ασφαλείας, ωρομίσθιο προσωπικό) σε σχέση με το 2016, αλλά και τα προηγούμενα χρόνια όπου υπήρχε μια στασιμότητα. Το 2017 το εργατικό δυναμικό πλησιάζει ξανά τον προ του 2012 αριθμό, αν και η αύξηση είναι μεγαλύτερη στον αριθμό των έκτακτων υπαλλήλων και λιγότερο των μόνιμων.

ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΚΑΤΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ

ΕΤΟΣ	Εργατικό Δυναμικό	
2017	Σύνολο	50.740
	Μόνιμοι	35.992
	Έκτακτοι	14.748
2016	Σύνολο	48.630
	Μόνιμοι	36.605
	Έκτακτοι	12.026
2015	Σύνολο	48.014
	Μόνιμοι	37.094
	Έκτακτοι	10.920
2014	Σύνολο	48.308
	Μόνιμοι	38.078
	Έκτακτοι	10.230
2013	Σύνολο	49.474
	Μόνιμοι	39.905
	Έκτακτοι	9.569
2012	Σύνολο	51.153
	Μόνιμοι	41.747
	Έκτακτοι	9.406
2011	Σύνολο	52.199
	Μόνιμοι	42.406
	Έκτακτοι	9.793

Πηγή των στοιχείων είναι το Γενικό Λογιστήριο

Σημ (1): Τα πιο πάνω στοιχεία αναφέρονται στον αριθμό των υπαλλήλων οι οποίοι εργάστηκαν και πληρώθηκαν μέσα στο μήνα αναφοράς (έστω και μία μέρα).

(2): Η κατάταξη στις κατηγορίες γίνεται με βάση το Τμήμα/ Υπηρεσία στην οποία εργάζεται ο υπάλληλος και όχι με βάση το Τμήμα/ Υπηρεσία από την οποία πληρώνεται.

π.χ. Οι επιμελητές του Υπουργείου Παιδείας που εργάζονται στα σχολεία κατατάσσονται στην Εκπαιδευτική Υπηρεσία.

(3): Στην κατηγορία Δημόσια Υπηρεσία περιλαμβάνονται γιατροί και νοσοκόμοι που εργάζονται στα δημόσια νοσοκομεία για απόκτηση ειδικότητας.

**(Τελευταία Ενημέρωση
21/01/2014)**

COPYRIGHT © :2014 ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ, ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

Πιο χρήσιμα είναι τα στοιχεία για τα είδη απασχόλησης και την ανεργία ανά επαρχία, που μπορούν να δείξουν διαφορές μεταξύ της Πάφου και άλλων επαρχιών της Κύπρου. Χωρίς πάλι να είναι σαφές ότι οι όποιες διαφορές οφείλονται στην Πολιτιστική Πρωτεύουσα, μπορεί κάποια στοιχεία (πχ ο αριθμός των ατόμων που απασχολούνται σε καλλιτεχνικές δραστηριότητες) να σχετίζεται με τις επιδράσεις της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας. Για λόγους σύγκρισης μαζί με τα στοιχεία της Πάφου παρουσιάζονται τα στοιχεία για το μέσο όρο όλων των επαρχιών της Κύπρου, αλλά και μιας επαρχίας με παρόμοια χαρακτηριστικά (επαρχιακή, τουριστική, ανάλογος πληθυσμός), τη Λάρνακα. Βλέπουμε ότι πράγματι η Πάφος έχει μεγαλύτερο ποσοστό απασχολούμενων στις Τέχνες, τη Διασκέδαση και τον Πολιτισμό (2.7%) σε σχέση με το μέσο όρο όλης της Κύπρου (1.79%, αλλά και τη Λάρνακα, όπου το ποσοστό ταυτίζεται με το γενικό μέσο όρο, 1.75%). Άλλοι τομείς στους οποίους η Πάφος έχει αναλογικά μεγαλύτερα ποσοστά είναι οι Κατασκευές και οι Δραστηριότητες Υπηρεσιών Παροχής Καταλύματος και Υπηρεσιών Εστίασης (τουριστικός τομέας).

B3. ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΤΑ ΤΟΠΟ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Τόπος Διαμονής και NACE (Αναθ. 2) - Οικονομική Δραστηριότητα	Αριθμός			Ποσοστό		
	Σύνολο	Λάρνακα	Πάφος	Σύνολο	Λάρνακα	Πάφος
ΣΥΝΟΛΟ	376.911	61.667	37.478			
A Γεωργία, Δασοκομία και Αλιεία	9.826	2.924	1.920	2,61%	4,74%	5,12%
B Ορυχεία και Λατομεία	446	135	59	0,12%	0,22%	0,16%
C Μεταποίηση	27.016	3.490	1.349	7,17%	5,66%	3,60%
D Παροχή Ηλεκτρικού Ρεύματος, Φυσικού Αερίου, Ατμού και Κλιματισμού	2.562	341	349	0,68%	0,55%	0,93%

E	Παροχή Νερού, Επεξεργασία Λυμάτων, Διαχείριση Αποβλήτων και Δραστηριότητες Εξυγίανσης	3.400	789	202	0,90%	1,28%	0,54%
F	Κατασκευές	31.464	4.843	4.034	8,35%	7,85%	10,76%
G	Χονδρικό και Λιανικό Εμπόριο, Επισκευή Μηχανοκίνητων Οχημάτων και Μοτοσικλετών	68.500	11.714	7.057	18,17%	19,00%	18,83%
H	Μεταφορά και Αποθήκευση	16.837	4.092	1.246	4,47%	6,64%	3,32%
I	Δραστηριότητες Υπηρεσιών Παροχής Καταλύματος και Υπηρεσιών Εστίασης	35.237	6.546	6.743	9,35%	10,62%	17,99%
J	Ενημέρωση και Επικοινωνία	10.395	611	711	2,76%	0,99%	1,90%
K	Χρηματοπιστωτικές και Ασφαλιστικές Δραστηριότητες	20.642	2.479	1.332	5,48%	4,02%	3,55%
L	Διαχείριση Ακίνητης Περιουσίας	3.450	417	320	0,92%	0,68%	0,85%
M	Επαγγελματικές, Επιστημονικές και Τεχνικές Δραστηριότητες	26.377	3.248	1.317	7,00%	5,27%	3,51%
N	Διοικητικές και Υποστηρικτικές Δραστηριότητες	10.187	1.828	790	2,70%	2,96%	2,11%
O	Δημόσια Διοίκηση και Άμυνα, Υποχρεωτική Κοινωνική Ασφάλιση	30.000	4.920	1.887	7,96%	7,98%	5,03%
P	Εκπαίδευση	26.849	4.788	2.749	7,12%	7,76%	7,34%
Q	Δραστηριότητες Σχετικές με την Ανθρώπινη Υγεία και την Κοινωνική Μέριμνα	20.952	2.886	1.716	5,56%	4,68%	4,58%
R	Τέχνες, Διασκέδαση και Ψυχαγωγία	6.747	1.079	1.014	1,79%	1,75%	2,70%
S	Άλλες Δραστηριότητες Παροχής Υπηρεσιών	12.053	2.018	1.481	3,20%	3,27%	3,95%
T	Δραστηριότητες Νοικοκυριών	12.742	2.224	1.038	3,38%	3,61%	2,77%
U	Δραστηριότητες Ετερόδικων Οργανισμών και Φορέων	1.229	297	166	0,33%	0,48%	0,44%

(Τελευταία Ενημέρωση 15/12/2017)

COPYRIGHT © :2017, REPUBLIC OF CYPRUS, STATISTICAL SERVICE

Αντίστοιχα, στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται τα ποσοστά ανεργίας ανά εποχή και περιοχή οικονομικής δραστηριότητας:

Γ3. ΑΝΕΡΓΙΑ ΚΑΤΑ ΤΟΠΟ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Τόπος Διαμονής και NACE (Αναθ. 2) - Οικονομική Δραστηριότητα	Αριθμός			Ποσοστό		
	Σύνολο	Λάρνακα	Πάφος	Σύνολο	Λάρνακα	Πάφος

ΣΥΝΟΛΟ	6.078	1.064	908			
A Γεωργία, Δασοκομία και Αλιεία	198	0	29	3,25%	0,00%	3,21%
B Ορυχεία και Λατομεία	0	0	0	0,00%	0,00%	0,00%
C Μεταποίηση	384	74	128	6,33%	7,00%	14,10%
D Παροχή Ηλεκτρικού Ρεύματος, Φυσικού Αερίου, Ατμού και Κλιματισμού	83	0	0	1,36%	0,00%	0,00%
E Παροχή Νερού, Επεξεργασία Λυμάτων, Διαχείριση Αποβλήτων και Δραστηριότητες Εξυγίανσης	160	76	0	2,63%	7,18%	0,00%
F Κατασκευές	1.111	185	81	18,28%	17,40%	8,91%
G Χονδρικό και Λιανικό Εμπόριο, Επίσκεψη Μηχανοκίνητων Οχημάτων και Μοτοσικλετών	610	172	143	10,03%	16,19%	15,76%
H Μεταφορά και Αποθήκευση	349	68	202	5,74%	6,37%	22,30%
I Δραστηριότητες Υπηρεσιών Παροχής Καταλύματος και Υπηρεσιών Εστίασης	3.274	401	759	53,86%	37,72%	83,63%
J Ενημέρωση και Επικοινωνία	141	50	0	2,32%	4,72%	0,00%
K Χρηματοπιστωτικές και Ασφαλιστικές Δραστηριότητες	417	183	25	6,86%	17,21%	2,74%
L Διαχείριση Ακίνητης Περιουσίας	59	59	0	0,98%	5,56%	0,00%
M Επαγγελματικές, Επιστημονικές και Τεχνικές Δραστηριότητες	88	115	22	1,44%	10,82%	2,45%
N Διοικητικές και Υποστηρικτικές Δραστηριότητες	514	111	0	8,45%	10,40%	0,00%
O Δημόσια Διοίκηση και Άμυνα, Υποχρεωτική Κοινωνική Ασφάλιση	386	30	114	6,36%	2,84%	12,51%
P Εκπαίδευση	520	46	26	8,56%	4,37%	2,91%
Q Δραστηριότητες Σχετικές με την Ανθρώπινη Υγεία και την Κοινωνική Μέριμνα	50	60	0	0,82%	5,64%	0,00%
R Τέχνες, Διασκέδαση και Ψυχαγωγία	226	0	37	3,71%	0,00%	4,11%
S Άλλες Δραστηριότητες Παροχής Υπηρεσιών	222	74	85	3,66%	6,95%	9,35%
T Δραστηριότητες Νοικοκυριών	19	0	0	0,31%	0,00%	0,00%
U Δραστηριότητες Ετερόδικων Οργανισμών και Φορέων	0	0	0	0,00%	0,00%	0,00%

(Τελευταία Ενημέρωση 15/12/2017)

COPYRIGHT © :2017, REPUBLIC OF CYPRUS, STATISTICAL SERVICE

Στον παρακάτω πίνακα φαίνονται τα έσοδα του κράτους από διάφορους τομείς. Αντίθετα με τις μηνιαίες απολαβές των μισθωτών, τα έσοδα του κράτους από σχεδόν όλους τους τομείς (μεταποίηση, ενέργεια, τουρισμός, εμπόριο, δημόσια οικονομικά, χρηματιστήριο, καταθέσεις) παρουσιάζουν αύξηση σε σχέση με το 2016, ενώ τα χρέη και η ανεργία παρουσιάζουν μείωση.

ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΙ ΔΕΙΚΤΕΣ 2014 - 2017

Πίνακας 2

Δείκτες	Μονάδα Μέτρησης	Ιανουάριος - Τελευταίος Μήνας (βλ. Πίνακα 1)					
		Περίοδο	2015	2016	2017	% Μεταβολή ¹	
						2016/2015	2017/2016
(α)	(β)		(ε)			(ζ)	
Μεταποίηση							
Δείκτης όγκου παραγωγής (σύνολο)	2010=100	Ιαν. - Σεπτ.	71,8	77,5	83,9	7,9	8,3
Δείκτης τιμών βιομηχανικής παραγωγής	2010=100	Ιαν. - Οκτ.	103,5	102,6	102,9	-0,9	0,3
Εγχώριες εξαγωγές βιομηχανικών προϊόντων (σύνολο)	€000's	Ιαν. - Αύγ.	507.156	471.106	741.225	-7,1	57,3
Ενέργεια							
Κατανάλωση ηλεκτρικού ρεύματος (δμηνιαία στοιχεία)	000's κιλοβατώρες	Ιαν. - Αύγ.	2.631.786	2.853.335	3.019.240	8,4	5,8
Πωλήσεις πετρελαιοειδών ⁵	000's μ.τόνοι	Ιαν. - Οκτ.	1.672	1.787	1.749	6,9	-2,1
Κατασκευές							
Δείκτης τιμών κατασκευαστικών υλικών	2010=100	Ιαν. - Οκτ.	102,6	100,5	100,9	-2,0	0,4
Άδειες οικοδομής	000's τετρ. μ.	Ιαν. - Αύγ.	589,0	615,3	858,3	4,5	39,5
- Οικιστικά Κτίρια	000's τετρ. μ.	Ιαν. - Αύγ.	455,4	479,5	683,2	5,3	42,5
- Μη οικιστικά κτίρια	000's τετρ. μ.	Ιαν. - Αύγ.	124,7	131,9	140,1	5,8	6,2
- Έργα Πολιτικού Μηχανικού	000's τετρ. μ.	Ιαν. - Αύγ.	8,9	3,9	35,0	-56,3	801,2

Χονδρικό και λιανικό εμπόριο							
Δείκτης αξίας κύκλου εργασιών εκτός Μηχανοκινήτων Οχημάτων -λιανικού εμπορίου (εκτός των καυσίμων αυτοκινήτων)	2010=100	Ιαν. - Σεπτ.	85,1	88,2	92,0	3,7	4,2
Δείκτης όγκου κύκλου εργασιών εκτός Μηχανοκινήτων Οχημάτων -λιανικού εμπορίου (εκτός των καυσίμων αυτοκινήτων)	2010=100	Ιαν. - Σεπτ.	87,4	91,2	96,5	4,4	5,8
Μεταφορές και Αποθήκευση							
Δείκτης κύκλου εργασιών							
-σύνολο	2010=100	Ιαν. - Σεπτ.	82,9	85,3	89,3	2,9	4,6
-οδικές μεταφορές	2010=100	Ιαν. - Σεπτ.	103,9	106,9	119,9	2,9	12,1
-αερομεταφορές	2010=100	Ιαν. - Σεπτ.	0,4	3,1	19,9	712,1	533,8
Εγγραφές μηχανοκινήτων οχημάτων							
-ιδιωτικά σαλούν	αριθμός	Ιαν. - Οκτ.	16.329	20.219	26.452	23,8	30,8
Ταξιδιωτική κίνηση							
Αφίξεις περιηγητών	000's	Ιαν. - Οκτ.	2.473,0	2.974,4	3.408,5	20,3	14,6
-από Ηνωμένο Βασίλειο	000's	Ιαν. - Οκτ.	973,5	1.088,6	1.174,4	11,8	7,9
Εξωτερικό εμπόριο							
Συνολικές εισαγωγές	€εκ.	Ιαν. - Σεπτ.	4.764,3	5.085,3	5.434,0	6,7	6,9
Εισαγωγές για επιτόπια κατανάλωση	€εκ.	Ιαν. - Αύγ.	3.957,9	4.216,7	4.323,7	6,5	2,5
Συνολικές εξαγωγές	€εκ.	Ιαν. - Σεπτ.	2.486,3	2.081,9	2.268,2	-16,3	9,0
Εγχώριες εξαγωγές	€εκ.	Ιαν. - Αύγ.	582,5	563,2	827,9	-3,3	47,0
Επανεξαγωγές	€εκ.	Ιαν. - Αύγ.	1.721,3	1.248,0	1.179,2	-27,5	-5,5
Εργατικές στατιστικές							
Εγγεγραμμένοι άνεργοι στα Ε.Γ.Ε.	αριθμός	Ιαν. - Αύγ.	44.297	39.114	35.029	-11,7	-10,4
Μέσες Μηνιαίες Ακαθάριστες Απολαβές Υπαλλήλων	€	Ιαν. - Ιούν.	1.809	1.808	1.812	-0,1	0,2
Νέες εγγραφές εταιρειών 6	αριθμός	Ιαν. - Δεκ.	11.270	13.645		21,1	
Τιμάριθμος							
Γενικός δείκτης τιμών καταναλωτή	2015=100	Ιαν. - Αύγ.	99,9	98,2	99,1	-1,7	0,9
Δημόσια Οικονομικά							
Γενική Κυβέρνηση						€εκ²	€εκ²

Συνολικά Έσοδα	€εκ.	Ιαν. - Οκτ.	5.42 2,6	5.44 9,1	5.96 7,7	26,5	518,6
Συνολικές Δαπάνες	€εκ.	Ιαν. - Οκτ.	5.34 4,2	5.31 0,2	5.46 9,7	-34,0	159,5
Δημοσιονομικό Πλεόνασμα(+)/Έλλειμμα (-)	€εκ.	Ιαν. - Οκτ.	78,4	138, 9	498, 0	60,5	359,1
Πρωτογενές Πλεόνασμα(+)/Έλλειμμα (-)	€εκ.	Ιαν. - Οκτ.	489, 3	525, 7	903, 3	36,4	377,6
Ενοποιημένο Χρέος/Αποταμιεύσεις Γενικής Κυβέρνησης						€.μ.	€.μ.
% Ενοποιημένου Χρέους Γενικής Κυβέρνησης στο ΑΕΠ	%	Οκτ.	111, 0	109, 3	102, 5	-1,8	-6,8
% Ακαθάριστων Δημοσίων Αποταμιεύσεων στο ΑΕΠ	%	Ιαν. - Οκτ.	1,9	2,3	3,8	0,4	1,5
Χρηματιστηριακή αγορά							
Δείκτης τιμών μετοχών Χρηματιστηρίου	3.9.04						
Αξιών Κύπρου (τέλος του μήνα) ⁴	=1000	Οκτ.	74,0	66,5	73,8	-10,1	11,0
Νομισματικά							
(τέλος του μήνα)						€εκ²	€εκ²
Καταθέσεις ³	€εκ.	Οκτ.	47.0 78,9	48.3 34,2	49.4 76,9	1.255 ,3	1.142, 8
Δάνεια ³	€εκ.	Οκτ.	61.1 08,4	53.7 90,2	52.4 72,0	- 7.318,3	- 1.318,2

Σημειώσεις:

¹ Τα στοιχεία που παρουσιάζονται στις στήλες "δ" και "ζ" προκύπτουν από τον συνυπολογισμό των στοιχείων που βρίσκονται στις στήλες "γ" και "ε" αντίστοιχα.

² Απόλυτοι αριθμοί

³ Αναφέρεται στα Νομισματικά Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα (ΝΧΙ), συμπεριλαμβανομένων όλων των πιστωτικών ιδρυμάτων και των συνεργατικών πιστωτικών ιδρυμάτων, πρώην Διεθνείς Τραπεζικές Μονάδες (ΔΤΜ) εκτός την Κεντρική Τράπεζα Κύπρου.

⁴ Στις 2/1/06 η λειτουργία και δημοσίευση του παλιού Γενικού Δείκτη αναστάληκε και ο Δείκτης της Κύριας και Παράλληλης Αγοράς που είχε εισαχθεί με τους νέους Δείκτες του ΧΑΚ στις 3/9/2004 μετονομάστηκε σε Γενικό Δείκτη.

⁵ Οι Πωλήσεις των πετρελαιοειδών αφορούν τις Εταιρείες Πετρελαιοειδών, την Αρχή Ηλεκτρισμού και την Τιμμενοβιομηχανία.

Ε.Γ.Ε.=Επαρχιακά Γραφεία Εργασίας

⁶ Τα στατιστικά στοιχεία για τις νέες εγγραφές εταιρειών είναι από το Τμήμα Εφόρου Εταιρειών και Επίσημου Παραλήπτη.

— = μη συγκρίσιμο

€.μ = εκατοστιαίες μονάδες

Διαφορές που ενδεχομένως προκύπτουν στους συνολικούς αριθμούς οφείλονται στην στρογγυλοποίηση.

(Τελευταία Ενημέρωση 06/12/17)

COPYRIGHT © :2017, REPUBLIC OF
CYPRUS, STATISTICAL SERVICE

Το κόστος ζωής, όπως αντανακλάται στο δείκτη τιμών για βασικά καταναλωτικά αγαθά (Τρόφιμα και μη αλκοολούχα ποτά, Αλκοολούχα ποτά και καπνός, Ένδυση και υπόδηση, Στέγαση, ύδρευση, ηλεκτρισμός και υγραέριο, Επίπλωση, οικιακός εξοπλισμός, και προϊόντα καθαρισμού, Υγεία, Μεταφορές, Επικοινωνίες, Αναψυχή και πολιτισμός, Εκπαίδευση, Εστιατόρια και ξενοδοχεία, Άλλα αγαθά και υπηρεσίες) φάνηκε να αυξήθηκε ελαφρά στο 2017 σε σχέση με το 2016 (με εξαίρεση τους 3 τελευταίους μήνες για τους οποίους υπάρχουν δεδομένα, όπου παρατηρείται ελαφρά μείωση).

ΔΕΙΚΤΗΣ ΤΙΜΩΝ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗ, 2017 % ΜΕΤΑΒΟΛΗΣ ΣΕ ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΜΕ ΤΟΝ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΟ ΜΗΝΑ ΤΟΥ 2016

Κατηγορίες Αγαθών και Υπηρεσιών	Ποσοστό μεταβολής (%)								
	Ιαν. 2017/ Ιαν. 2016	Φεβ. 2017/ Φεβ. 2016	Μαρ. 2017/ Μαρ. 2016	Απρ. 2017/ Απρ. 2016	Μάϊος 2017/ Μάϊος 2016	Ιουν. 2017 / Ιουν. 2016	Ιουλ. 2017/ Ιουλ. 2016	Αυγ. 2017/ Αυγ. 2016	Σεπ. 2017/ Σεπ. 2016
Γενικός Δείκτης Τιμών Καταναλωτή	0,52	1,68	1,91	2,00	1,05	0,68	-0,69	-0,15	-0,38

(Τελευταία Ενημέρωση 05/10/2017)

COPYRIGHT © :2017, REPUBLIC OF
CYPRUS, STATISTICAL SERVICE

Τέλος, στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται στοιχεία σχετικά με τον τουρισμό. Τα τελευταία χρόνια αναφέρονται ρεκόρ τουρισμού στην Κύπρο. Συγκεκριμένα από το 2015 υπάρχει μια μεγάλη αύξηση στο τουριστικό ρεύμα της Κύπρου. Το 2016 ξεπεράστηκε ο αριθμός των 3.000.000 τουριστών, ενώ το 2017 φαίνεται να ήταν και πάλι χρονιά ρεκόρ αφίξεων τουρισμού. Με βάση τα υπάρχοντα στοιχεία και το ποσοστό μεταβολής στους εισερχόμενους τουρίστες ανά μήνα σε σχέση με το προηγούμενο έτος, φαίνεται πως ο αριθμός τουριστών για το 2017 έχει επίσης ξεπεράσει τα 3,5 εκατομμύρια (3.559.2000), ξεπερνώντας το ρεκόρ της προηγούμενης χρονιάς. Η αύξηση αυτή συνοδεύεται επίσης με αύξηση των εσόδων κατά 18.5% σε σχέση με την προηγούμενη χρονιά, ποσοστό μεγαλύτερο από το 11.9% του 2016.

Υπάρχουν πολλοί παράγοντες που έχουν ωφελήσει τον τουρισμό της Κύπρου τα τελευταία χρόνια, όπως η σταθερότητα και ασφάλεια που παρέχει σε σχέση με «ανταγωνιστικές» τουριστικές χώρες της περιοχής. Γεωπολιτικές αναταράξεις, πολιτική ή οικονομική αστάθεια, τρομοκρατία και άλλα γεγονότα που επηρέασαν πολλές χώρες που αποτελούσαν παραδοσιακά τουριστικό προορισμό για πολλούς ταξιδιώτες από ανεπτυγμένες χώρες (πχ Τουρκία, Αίγυπτος, χώρες της Μέσης Ανατολής), οδήγησαν στην αύξηση της δημοφιλίας της Κύπρου. Έτσι λοιπόν είναι δύσκολο να εκτιμηθεί η επίδραση της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας ξεχωριστά από άλλους βοηθητικούς παράγοντες.

Έχοντας υπόψη ότι τα στοιχεία που υπάρχουν στον πίνακα για το 2017 φτάνουν ως το Σεπτέμβριο, και δεν περιλαμβάνουν στοιχεία για τους μήνες Οκτώβριο-Δεκέμβριο, είναι εντυπωσιακή η αύξηση σε τουρίστες από χώρες όπως η Γερμανία, που ενδέχεται να αυξηθούν περαιτέρω με την συμπερίληψη των δεδομένων των 3 τελευταίων μηνών. Σε αυτό είναι πολύ πιθανό να συνέβαλε η διαφήμιση που έγινε μέσω μεγάλων εκδηλώσεων του Πάφος2017, όπως η συναυλία της Συμφωνικής Ορχήστρας του Βερολίνου, που έτυχε εκτεταμένης κάλυψης στη Γερμανία αλλά και σε άλλες χώρες. Επίσης, με δεδομένη τη δήλωση του 7.2% των επισκεπτών που γνώριζαν πως η Πάφος ήταν Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης για το 2017 ότι αυτό το γεγονός συνέβαλε στην απόφασή τους να επισκεφθούν την Κύπρο (όπως αναφέρεται στα αποτελέσματα του Πολιτιστικού Βαρομέτρου), είναι εμφανές ότι ένα μέρος της αύξησης των τουριστών πιθανώς να οφείλεται ήδη στην Πολιτιστική Πρωτεύουσα.

Αν κάνουμε μια αναγωγή και υποθέσουμε ότι ένα παρόμοιο επιπλέον ποσοστό ενδιαφερομένων θα επισκεπτόταν την Κύπρο αν είχε γίνει καλύτερη διαφήμιση της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας στο εξωτερικό ώστε να είναι ενήμερο πολύ μεγαλύτερο ποσοστό του 20.8% των επισκεπτών, θα μπορούσαν να υπάρχουν επιπλέον περίπου 216.000 τουρίστες (7.2% των 3 εκατομμυρίων επισκεπτών του 2016). Αυτό το νούμερο αποτελεί μια χονδροειδή αλλά συντηρητική εκτίμηση, που επίσης μπορεί να αποτελέσει ένα μη ευκαταφρόνητο ποσοστό των μελλοντικών επισκεπτών, εφόσον διατηρηθούν τα οφέλη της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας στο μέλλον και γίνει ο κατάλληλος σχεδιασμός για την περαιτέρω πολιτιστική ανάπτυξη, όχι μόνο της Πάφου, αλλά της Κύπρου γενικότερα. Όπως χαρακτηριστικά σχολίασε ένας συμμετέχοντας της έρευνας του Πολιτιστικού Βαρομέτρου από το εξωτερικό, «με εξέπληξε ιδιαίτερα θετικά το γεγονός ότι η Πάφος δεν αποτελεί απλά ένα άλλο τουριστικό προορισμό, αλλά έχει επίσης πλούσια πολιτιστική κληρονομιά και προσέφερε ευκαιρίες για συμμετοχή σε ποικίλες πολιτισμικές εκδηλώσεις, κάτι που δεν γνώριζα πριν έρθω».

Εκτιμούμε πως η συνεχιζόμενη Πολιτιστική Ανάπτυξη μπορεί να συντελέσει και στην ανάπτυξη του τουρισμού, προσελκύοντας ένα σημαντικό ποσοστό επιπλέον ποιοτικών τουριστών.

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ, 2012 – 2017 (ΣΕΠΤ.)

	2012 ²	2013 ¹	2014	2015	2016	2017 (έως τον Σεπτέμβριο)
ΑΦΙΞΕΙΣ ΠΕΡΙΗΓΗΤΩΝ (Χιλ.)	2.464,9	2.405,4	2.441,2	2.659,4	3.186,5	3.001,6
% μεταβολή ³	3,0	-2,4	1,5	8,9	19,8	17,5
Κύριες χώρες						
Ηνωμένο Βασίλειο	959,5	891,2	871,5	1.041,2	1.158,0	1.039,8
% μεταβολή	-6,0	-7,1	-2,2	19,5	11,2	12,1
Γερμανία	144,4	98,9	86,4	112,2	124,0	139,4
% μεταβολή	-8,5	-31,5	-12,7	29,9	10,5	49,0
Ελλάδα	133,0	105,0	101,0	139,5	160,3	125,4
% μεταβολή	-4,1	-21,1	-3,8	38,2	14,8	8,1
Νορβηγία	69,4	65,7	56,7	46,7	47,0	47,00
% μεταβολή	8,4	-5,3	-13,7	-17,8	0,8	1,0
Ρωσία	474,4	608,6	636,8	524,9	781,6	703,4
% μεταβολή	42,0	28,3	4,6	-17,6	48,9	47,1
Σουηδία	117,3	118,0	106,7	108,6	115,0	115,50
% μεταβολή	4,5	0,6	-9,6	1,8	5,9	23,9
Μέση παραμονή (νύκτες)						
Λιγότερο από ένα μήνα	8,7 ⁵	9,0 ⁵	8,7	9,1	8,8	8,4
Λιγότερο από ένα χρόνο	9,4 ⁵	10,3 ⁵	10,7	9,9	9,5	9,3
Σκοπός επίσκεψης (%)						
Διακοπές	82,5 ⁵	83,7 ⁵	84,1	81,3	83,3	77,2
Επαγγελματικοί λόγοι	5,3 ⁵	4,2 ⁵	4,7	5,2	5,5	9,1
Επίσκεψη σε φίλους και συγγενείς	12,2 ⁵	12,0 ⁵	11,1	13,5	11,1	13,5
Τύπος καταλύματος (%)						
Ξενοδοχεία αστέρων	55,3	53,9	54,0	58,7	60,3 [†]	57,8
Οργαν. δ/τα, Τουριστικά χωριά	20,4	19,5	17,8	16,0	17,2 [†]	14,4

Έρευνα Πολιτιστικού Βαρομέτρου – Πάφος Πολιτιστική Πρωτεύουσα 2017

Σε συγγενείς και φίλους	12,6	11,4	12,4	12,2	11,8 [†]	14,6
Ιδιόκτητη κατοικία	4,8	6,6	6,4	4,8	3,4 [†]	3,0
Αλλού	7,0	8,6	9,4	8,3	7,3 [†]	10,3
Τοποθεσία διαμονής (%)						
Πάφος και Πόλις	36,3	38,7	38,3	41,6	39,0	37,3
Παραλίμνι	14,5	12,8	11,9	10,9	11,4	10,1
Αγ. Νάπα	19,2	17,5	16,6	16,1	18,2	15,0
Λεμεσός	11,7	11,7	13,0	11,3	10,8	12,4
Λάρνακα	9,6	9,3	10,8	10,6	11,4	13,1
Λευκωσία	5,0	5,1	5,7	6,4	5,7	7,6
Αλλού	3,7	4,9	3,8	3,1	3,6	4,5
Αριθμός επισκέψεων(%)						
Πρώτη φορά	57,9 ⁵	57,2 ⁵	53,2	57,5	60,6	55,9
Δύο ή περισσότερες	42,1 ⁵	42,8 ⁵	46,8	42,5	39,4	44,1
Τύπος ταξιδιού (%)						
Οργανωμένο ταξίδι	65,1 ⁵	63,8 ⁵	54,8	61,9	63,3	54,4
Μη οργανωμένο ταξίδι	34,9 ⁵	36,2 ⁵	45,2	38,1	36,7	45,6
Ηλικία (%)						
20-31 χρονών	22,1	22,1	21,4	22,9	25,7	25,6
32-44 χρονών	28,8	26,1	25,6	25,7	25,7	24,7
45-64 χρονών	30,3	31,0	32,1	31,4	31,5	33,0
Φύλο (%)						
Άντρες	43,8	44,7	44,1	45,1	49,9	46,5
Γυναίκες	56,2	55,3	55,9	54,9	50,1	53,5
Έσοδα από Τουρισμό (€ εκ.)	1.927,7	2.082,4	2.023,4	2.112,1	2.363,4	2.216,7

% μεταβολή ³	10,2	8,0	-2,8	4,4	11,9	18,5
-------------------------	------	-----	------	-----	------	------

Σημ.: (1) Τα στοιχεία για τον μήνα Ιανουάριο 2013 βασίζονται σε εκτιμήσεις. (2)
Τα στοιχεία για τον μήνα Μάρτιο 2012 βασίζονται σε εκτιμήσεις.

(3) Τα ποσοστά παρουσιάζουν τη μεταβολή σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος.

(4) Από το 2012 και μετά το Λίχτενσταϊν περιλαμβάνεται στην Ελβετία.

(5) Οι δείκτες για τα έτη 2012 και 2013 αναφέρονται στους 11 μήνες του έτους, για τους οποίους υπήρχαν διαθέσιμα στοιχεία.

(6) Περιλαμβάνει και την κατηγορία "Επίσκεψη σε φίλους και συγγενείς".

... Μη διαθέσιμα στοιχεία.

r = Αναθεωρημένα στοιχεία.

(Τελευταία Ενημέρωση 12/10/2017)

Σύνοψη - Συμπεράσματα

Όπως αναμενόταν, τα πρώτα στοιχεία από τις αναλύσεις των δεδομένων που έχουν συλλεχθεί δείχνουν θετική αποτίμηση των επιδράσεων της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας στους πολίτες, την οικονομία και τον πολιτισμό της Πάφου, και της Κύπρου ευρύτερα.

Η διοργάνωση του Πάφος2017 κρίνεται ως απόλυτα πετυχημένη, όσον αφορά το εύρος του κοινού στο οποίο απευθύνθηκε. Στο κοινό των εκδηλώσεων υπήρχε ισορροπία τόσο φύλου (παρόμοιος αριθμός αντρών και γυναικών) όσο και ηλικίας (συμμετέχοντες από όλα τα ηλικιακά στρώματα). Επίσης στο κοινό των εκδηλώσεων υπήρχαν άτομα διαφορετικών εθνικοτήτων, κάτι που αντανακλά τον πολυπολιτισμικό χαρακτήρα της Πάφου και επιβεβαιώνει ότι οι εκδηλώσεις απευθύνονταν σε όλες τις εθνοτικές ομάδες της Πάφου, και αγκαλιάστηκαν από αυτές. Τέλος, απευθυνόταν τόσο στους ντόπιους, όσο και στους επισκέπτες / τουρίστες εσωτερικού και εξωτερικού. Ένα σημαντικό ποσοστό του κοινού των εκδηλώσεων του Πάφος2017 (της τάξης του 28%) αποτελούσαν οι επισκέπτες. Με βάση και την ανάλυση των αποτελεσμάτων από τα δεδομένα της έρευνας εισερχομένων ταξιδιωτών που μας παραχωρήθηκαν ευγενικά από τη Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου, τα οποία δείχνουν πως μικρό μόνο ποσοστό των εισερχομένων ταξιδιωτών ήταν ενήμερο για τον τίτλο της Πάφου ως πολιτιστικής πρωτεύουσας, εκτιμούμε ότι το εν λόγω ποσοστό θα μπορούσε να είναι αρκετά υψηλότερο με στοχευμένη και έγκαιρη διαφήμιση στην Κύπρο και στο εξωτερικό.

Σημαντικά είναι τα αποτελέσματα της σύγκρισης μεταξύ της πειραματικής ομάδας της έρευνας του Πολιτιστικού Βαρομέτρου (δηλαδή των ατόμων που παρακολουθούσαν συστηματικά τις εκδηλώσεις της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας) και της ομάδας ελέγχου. Αν και η διάκριση δεν είναι απόλυτη, αφού ακόμα και τα άτομα της ομάδας ελέγχου είχαν ενημέρωση και συμμετοχή στις εκδηλώσεις του Πάφος2017, η διαφορά στην έκταση της συμμετοχής τους καταδεικνύει σημαντικά συμπεράσματα για τις επιδράσεις της ενεργής συμμετοχής στις εκδηλώσεις σε διάφορους τομείς. Τα άτομα που συμμετείχαν πιο ενεργά στις εκδηλώσεις του Πάφος2017 παρουσίασαν σημαντικότερη αύξηση της εμπλοκής τους σε πολιτιστικές εκδηλώσεις. Επίσης, αντιλαμβάνονταν ως μεγαλύτερη τόσο τη βελτίωση στον αριθμό, την ποιότητα και το ενδιαφέρον των πολιτιστικών εκδηλώσεων που έλαβαν χώρα (πολιτιστική ανάπτυξη) αλλά και θεώρησαν ως πιο ουσιώδη τη συμβολή του θεσμού της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας στις γενικότερες αλλαγές που διατελέστηκαν στην Πάφο (π.χ. τα έργα υποδομής που ουσιαστικά μεταμόρφωσαν την πόλη). Μια άλλη αντίληψη που αναπτύχθηκε παράλληλα με τη συμμετοχή σε πολιτιστικές εκδηλώσεις ήταν η πεποίθηση πως έχουν λόγο ως πολίτες και μπορούν να επηρεάσουν τις γενικότερες αποφάσεις για την πόλη τους σε μεγαλύτερο βαθμό από την ομάδα ελέγχου. Πολύ σημαντικό είναι ότι οι πολίτες που συμμετείχαν ενεργά στις εκδηλώσεις παρουσίασαν σημαντική διαφορά στην διάθεση για πολιτισμική ανταλλαγή, στην επιθυμία αλληλεπίδρασης με άτομα άλλων εθνοτικών και πολιτισμικών ομάδων και στις αντιλήψεις των στοιχείων που ενώνουν τους πολιτισμούς της Ευρώπης και του κόσμου. Τα αποτελέσματα αυτά δικαιώνουν ένα από τα κεντρικά συνθήματα του Πάφος2017: «συνδέοντας ηπείρους, γεφυρώνοντας πολιτισμούς».

Στις απαντήσεις των συμμετεχόντων φαίνεται η διαχρονική βελτίωση σε πολλά από αυτά τα στοιχεία πολιτιστικής και οικονομικής ανάπτυξης, κοινωνικής δυναμικής, ενεργής τοπικής και ευρωπαϊκής συμμετοχής των πολιτών, που αποτελούσαν και τον κεντρικό άξονα της έρευνας που σχεδιάστηκε για την αξιολόγηση των επιπτώσεων της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας για την Πάφο. Μια συνεχή αύξηση παρουσίασαν οι αντιλήψεις για την ποιότητα των πολιτιστικών εκδηλώσεων και η εμπλοκή των πολιτών σε πολιτιστικές δραστηριότητες, στοιχείο πολύ σημαντικό για την πολιτιστική ανάπτυξη της πόλης και των πολιτών της. Οι πολίτες της Πάφου αγκάλιασαν εξ αρχής τον θεσμό και τον είδαν ως μια ευκαιρία πολύπλευρης ανάπτυξης της πόλης, μετά από χρόνια στασιμότητας και παραμέλησης. Πράγματι, όταν τα έργα άρχισαν να δίνονται προς χρήση, ακόμα και μετά τις πολύμηνες καθυστερήσεις, οι πολίτες είδαν στην πράξη τις αναμενόμενες αλλαγές, κάτι που αντικατοπτρίζεται και στις αντιλήψεις τους για την αξία της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας, για τις σημαντικές αλλαγές στην πόλη και τη συμβολή της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας σε αυτή. Οι απαντήσεις και για τα τρία, αν και βρίσκονταν εξ αρχής σε πολύ υψηλά επίπεδα, έδειξαν με την πάροδο του χρόνου σημαντική αύξηση.

Ένα στοιχείο που δεν έδειξε ιδιαίτερη αλλαγή στις αντιλήψεις των πολιτών ήταν η πεποίθησή τους ότι η Πάφος θα έχει μακροπρόθεσμα οφέλη από την Πολιτιστική Πρωτεύουσα. Ο λόγος ήταν ότι είχαμε εξ αρχής μια πολύ αισιόδοξη αντίληψη και προσμονή για μακροπρόθεσμα οφέλη από τη συντριπτική πλειοψηφία των πολιτών. Βέβαια αυτός ο ενθουσιασμός φάνηκε να μειώνεται προς το τέλος του 2017, κάτι που μπορεί να ερμηνευθεί είτε ως μια φυσιολογική αντίδραση μελαγχολίας για ένα σημαντικό εγχείρημα που έφτασε στο τέλος του, είτε ως αντίδραση στην έλλειψη σχεδιασμού για την επόμενη μέρα από μέρους των αρμόδιων φορέων. Ένα άλλο στοιχείο που ήταν εξ αρχής πολύ υψηλό ήταν η ανοιχτές αντιλήψεις του κοινού για την αλληλεπίδραση με άλλους πολιτισμούς και εθνικότητες, που είναι ιδιαίτερα θετικό και ενδεικτικό της πολυπολιτισμικότητας της Πάφου, τόσο λόγω της τουριστικής βιομηχανίας, αλλά και της αρμονικής συνύπαρξης και πολιτισμικής ανταλλαγής της τοπικής κοινωνίας με διάφορες εθνοτικές ομάδες που ζουν και εργάζονται στην Πάφο.

Τέλος, ένα ακόμα στοιχείο που δεν έδειξε ιδιαίτερη αλλαγή διαχρονικά είναι η αντίληψη των πολιτών για την δυνατότητα συμμετοχής στη λήψη αποφάσεων για την πόλη τους. Ακόμα και η συμμετοχή και ανταλλαγή απόψεων μεταξύ των πολιτών και του οργανισμού Πάφος2017 θα μπορούσε να ενισχύσει αυτές τις αντιλήψεις. Δυστυχώς, όπως έδειξαν οι απαντήσεις του κοινού, αυτό φαίνεται να είναι ξένο προς την τοπική κουλτούρα, τόσο όσον αφορά την διάθεση των ιθυνόντων να ακούσουν τη γνώμη του κοινού και την ύπαρξη σχετικών μηχανισμών επικοινωνίας, όσο και λόγω ελλιπούς κινητοποίησης των ίδιων των πολιτών. Θεωρούμε λοιπόν πως το μοντέλο λήψης αποφάσεων του Οργανισμού Πάφος2017 αντανάκλα το γενικότερο μοντέλο της κρατικής αλλά και της τοπικής αυτοδιοίκησης και για αυτό δεν είχε ιδιαίτερη επίδραση στις αντιλήψεις του κοινού για τη γενικότερη δυνατότητα ενεργής συμμετοχής των πολιτών στη λήψη αποφάσεων.

Σίγουρα υπήρχαν πολλά στοιχεία που θα μπορούσαν να βελτιωθούν. Θετικό είναι ότι τα δεδομένα της έρευνας δείχνουν διαχρονική βελτίωση σε τομείς

αδυναμίας, όπως η αποτελεσματικότητα της διαφήμισης και η ενημέρωση για τις εκδηλώσεις του Πάφος2017. Παρεμπιπτόντως, η μέτρια προς υψηλή αξιολόγηση του κοινού σε αυτούς τους τομείς δε σημαίνει κατ' ανάγκη κακή αξιολόγηση, αλλά ξεχωρίζει λόγω του ότι στις αξιολογήσεις των περισσότερων από τις υπόλοιπες υπό μελέτη διαστάσεις η βαθμολογία του κοινού ήταν ιδιαίτερα υψηλή. Όπως και να έχει, αυτές οι γνώσεις και διαχειριστικές ικανότητες θα μείνουν ως παρακαταθήκη του θεσμού της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας και θα βελτιώσουν μελλοντικές διοργανώσεις, αν τύχουν σωστής εκμετάλλευσης. Σε ένα πιο γενικό βαθμό θα ήταν καλό αν είχε υπάρξει εξαρχής συντονισμός του Οργανισμού Πάφος2017 με περισσότερους δημόσιους και ιδιωτικούς οργανισμούς, καλύτερη συνεργασία μεταξύ τους και μεγαλύτερη εμπλοκή της κεντρικής κυβέρνησης στο συντονισμό όλων αυτών των οργανισμών, όπως συνέβη σε άλλες χώρες προηγούμενων πολιτιστικών πρωτευουσών. Για παράδειγμα, θα μπορούσε να γίνει συντονισμός του Πάφος2017, του ΚΟΤ, των ξενοδοχείων και των τουριστικών πρακτόρων για την καλύτερη και πιο έγκαιρη ενημέρωση των επισκεπτών και των δυνάμει επισκεπτών για το χρίσμα της Πάφου ως Πολιτιστικής Πρωτεύουσας. Επίσης όλοι αυτοί οι σχεδιασμοί θα έπρεπε να είχαν ξεκινήσει νωρίτερα και να εκτείνονται σε βάθος χρόνου, τουλάχιστον μια πενταετία πριν την χρονιά της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας.

Παρόλα τα λάθη, τις παραλείψεις και τις αδυναμίες που μπορεί να υπήρξαν, σημαντικό είναι ότι η τελική αποτίμηση της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας είναι εν γένει θετική. Παρά τις ελλείψεις σε ανθρώπινο δυναμικό και οικονομικούς πόρους, τις καθυστερήσεις στα έργα, την έλλειψη έγκαιρης οργάνωσης και συντονισμού, η Πάφος εισήγαγε πολλές καινοτομίες. Παράδειγμα αποτελεί η ιδέα του «ανοιχτού εργοστασίου πολιτισμού», που ήταν ένας από τους λόγους απονομής του χρίσματος της Πάφου. Δεν είναι τυχαίο λοιπόν πως η περίπτωση της Πάφου αποτελεί μια ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα περίπτωση για μελέτη και έχει προσελκύσει τόσο το τοπικό όσο και το Ευρωπαϊκό ενδιαφέρον από κρατικούς και Ευρωπαϊκούς θεσμούς και οργανισμούς, από επιστήμονες και άλλους αναλυτές.

Στους περιορισμούς της έρευνας του Πολιτιστικού Βαρομέτρου και της παρούσας ερευνητικής αναφοράς αξίζει να σημειωθεί ότι βασίζονται σε δεδομένα αυτό-αναφοράς από το κοινό των πολιτιστικών εκδηλώσεων που διοργανώθηκαν από τον Οργανισμό Πάφος2017, αλλά και τον ευρύτερο πληθυσμό της Πάφου και των άλλων επαρχιών της ελεύθερης Κύπρου. Δυστυχώς η έλλειψη οικονομικών πόρων, χρόνου και ανθρώπινου δυναμικού δεν επέτρεψε τη συλλογή περισσότερων στοιχείων από εξειδικευμένους πληθυσμούς, αλλά και δεδομένων με άλλες μεθόδους όπως ομάδες εστίασης, μικρής κλίμακας πειράματα, συνεντεύξεις κ.ο.κ. Συστήνεται σε μελλοντικές έρευνες η συμπερίληψη ομάδων ιδιαίτερου ενδιαφέροντος (π.χ. επαγγελματίες, ιδιοκτήτες επιχειρήσεων, ηλικιωμένοι, μαθητές σχολείων, εθνοτικές και άλλες μειονότητες) όπως και η μελέτη περισσότερων στοιχείων γύρω από τις επιπτώσεις του θεσμού της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας στην οικονομία και την αρχιτεκτονική.

Η παρούσα αναφορά αποτελεί μια πρώτη σύνοψη των βασικών ευρημάτων της διετούς έρευνας του Πολιτιστικού Βαρομέτρου, που σχεδιάστηκε ειδικά για την Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης για το 2017, τη Πάφο. Τα δεδομένα που έχουν συλλεχθεί είναι πλούσια και θα συνεχίσουν να τυγχάνουν εις βάθος ανάλυσης

για μελέτη στοιχείων επιστημονικού ενδιαφέροντος, με στόχο την καλύτερη και πιο πολύπλευρη κατανόηση των επιπτώσεων του θεσμού της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας. Φιλοδοξούμε τα εν λόγω αποτελέσματα να δημοσιευθούν σε σχετικά επιστημονικά περιοδικά ώστε να εμπλουτίσουν τις γνώσεις της παγκόσμιας επιστημονικής κοινότητας.

Ευχαριστίες

Ευχαριστώ θερμά όλους όσους συνέβαλαν στην πραγματοποίηση της εν λόγω έρευνας. Ευχαριστώ καταρχάς το Πανεπιστήμιο Νεάπολις Πάφου και τον Οργανισμό Πάφος2017 που χρηματοδότησαν την εν λόγω έρευνα, όλους τους τοπικούς φορείς που με διάφορους τρόπους βοήθησαν στην υλοποίηση της έρευνας και τη Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου για την παραχώρηση μικροδεδομένων προς ανάλυση. Τέλος ευχαριστώ όλους τους φοιτητές του Πανεπιστημίου Νεάπολις Πάφου που συμμετείχαν εθελοντικά στην έρευνα και συνέβαλαν καθοριστικά στην επιτυχή υλοποίησή της.

Παρακαλώ για οποιαδήποτε σχόλια για την εν λόγω έρευνα αποταθείτε στον επιστημονικό υπεύθυνο. Παρατίθενται τα στοιχεία επικοινωνίας:

Δρ. Κωνσταντίνος Τσαγκαρίδης,

Πανεπιστήμιο Νεάπολις Πάφου,

Λεωφόρος Δανάης 2,

8042, Πάφος, Κύπρος.

Τηλέφωνο: 2684300

E-mail: K.Tsagkaridis@nup.ac.cy

 Πανεπιστήμιο
Νεάπολις
Πάφου

PAFOS2017
EUROPEAN CAPITAL OF CULTURE